JOHN BERGER

DÜĞÜNE

Metis Edebiyat

JOHN BERGER DÜĞÜNE

John Berger
DÜĞÜNE

1926 yılında Londra'da doğan John Berger, İngilizce yazan en etkili sanat eleştirmenlerinden biri olmanın yanı sıra, romancı, senarist ve belgesel yazarıdır. Önemli bir kısmı Türkçe'ye çevrilen yapıtları arasında *Ways of Seeing* (Görme Biçimleri, Metis 1986/1995), *The Success and Failure of Picasso* (Picasso'nun Başarısı ve Başarısızlığı, Metis, 1988/1992), *Art and Revolution* (Sanat ve Devrim, Verso, 1987), *A Seventh Man* (Yedinci Adam, Verso, 1987), *G* (G, İletişim, 1984/1996), *Pig Earth* (Domuz Toprak, İletişim, 1993), *Once in Europa* (Bir Zamanlar Europa'da, İletişim, 1996), *Lilac and Flag* (Zambak ve Bayrak, İletişim, 1996), *And Our Faces, My Heart, Brief as Photos* (Ve Yüzlerimiz, Kalbim, Fotoğraflar Kadar Kısa Ömürlü, Adam, 1987), *Keeping a Rendezvous* ve *Another Way of Telling*'i sayabiliriz. Ayrıca Berger'in çeşitli yapıtlarından yazarla birlikte hazırlanan *O Ana Adanmış* adlı bir yazılar seçkisi yayınlayan (1988) yayınevimiz, önümüzdeki günlerde yazarın Alain Tanner ile birlikte yazdığı *Jonas qui aura 25 ans en l'an 2000* adlı senaryoyu da yayınlayacaktır.

John Berger halen Fransa'da küçük bir köy komününde yaşamını sürdürmektedir.

Metis Yayınları
İpek Sokak 9, 80060 Beyoğlu, İstanbul

Metis Edebiyat Dizisi - 117
John Berger, Düğüne
Özgün Adı: *To The Wedding*
© John Berger, 1995
© Metis Yayınları, 1995

Birinci Basım: Ekim 1996

Yayın Yönetmeni: Müge Gürsoy Sökmen
Yayına Hazırlayan: Yıldırım Türker
Kapak Tasarımı: Semih Sökmen

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Metis Yayıncılık Ltd.
Kapak ve İç Baskı: Yaylacık Matbaası
Cilt: Örnek Mücellithanesi

ISBN 975-342-133-8

JOHN BERGER

DÜĞÜNE

İngilizce'den Çeviren:
CEVAT ÇAPAN

METİS YAYINLARI

Yazın sıcağından yananların ağzına
bir avuç dolusu kar ne güzel
Yelkenleri fora etmeyi özleyen
denizcilere bahar rüzgârları ne güzel
Bir yatakta yatan iki sevgilinin üzerine
tek çarşaf daha da güzel.

Yeri geldikçe geçmişten şiirler okumak hoşuma gider. Duyduklarımın çoğunu hatırlarım, bütün gün de çevremdeki sesleri dinlerim ama her şeyi nasıl bir araya getireceğimi bazen bilemem. Böyle durumlarda kulağıma en doğru gelen kelimelerle cümleler neyse, onlara bağlı kalırım.

Plaka yakınında, yüzyıl önce bir bataklık olup da şimdi pazar kurulan mahallede Çobanakos derler bana. Koyun güden adam anlamına. Dağdan gelme bir adam. Bir türkü yüzünden taktılar bana bu adı.

Her sabah, çarşıya gitmeden önce siyah ayakkabılarımı parlatır, geniş kenarlı fötr şapkamın tozunu alırım. Şehrin tozu, hava kirliliği korkunç. Güneş daha beter yapıyor bu durumu. Kravatımı da eksik etmem. En beğendiğim gösterişli, mavi-beyaz bir kravat. Kör bir adam giyim kuşamına hiçbir zaman aldırmazlık etmemeli. Etti mi, bundan olmadık anlamlar çıkaranlar olur. Onun için bir kuyumcu gibi giyinir, çarşıda *tamata* denilen adak takıları satarım.

Dokunarak hangisi olduğunu anlayabildiğin için tam bir körün satabileceği şeylerdir bu adak takıları. Bazıları tenekeden yapılmıştır bunların, bazıları gümüşten, bazıları da altından. Ama hepsi de çarşaf gibi incedir; her biri de bir kredi kartı büyüklüğündedir. *Tama* Elence adamak anlamına gelen *tazo* fiilinden gelir. İnsanlar olmasını istedikleri bir şey ya da kurtulmak istedikleri bir derde çare için adak adarlar. Delikanlılar askere gitmeden önce kılıç biçiminde bir adak takısı alırlar. Bu onların askerliklerini kazasız belasız bitirmeleri için bir çeşit dilektir.

Ya da birinin başına bir şey gelir. Bir hastalık ya da kaza. Başı dertte olan kişiyi sevenler, sevdikleri insan o dertten kurtulursa, bir iyilik yapacakları konusunda Tanrı'ya bir adak adarlar. Dünyada kiminiz kimseniz yoksa, kendiniz için bile bir adak adayabilirsiniz.

Benim müşterilerim de kilisede dua etmeye gitmeden önce benden bir adak takısı alırlar, deliğinden bir kurdele geçirip kilisede bir ikonun önündeki demire bağlarlar. Böylece Tanrı'nın onların dualarını kabul edeceğini umarlar.

Adak takılarının her birinin yumuşak madeni üzerine vücudun iyileşmesi gereken parçasının bir işareti basılı olur. Bir kol ya da bacak, mide ya da kalp, eller ya da benim durumumda olanlar için bir çift göz. Bir keresinde üstüne bir köpek hakkedilmiş bir adak takım vardı, ama bizim papaz karşı çıkıp bunun günah olduğunu iddia etti. Bir şeyden anladığı yok bu papazın. Ömrü boyunca Atina'dan çıkmamış, bu yüzden bir köpeğin dağlarda bir elden daha önemli, daha yararlı olabileceğini düşünemiyor. İnsanın katırını kaybetmesinin yaralı bacağının iyileşmemesinden daha kötü olabileceğini aklı almıyor. Kendisine İncil'den şu sözleri hatırlattım: Kuzgunları düşün: onlar ne ekerler, ne biçerler, ne ambarları vardır, ne samanlıkları. Gene de aç bırakmaz onları Tanrı... Ben ona bunu söyleyince, sakalını sıvazladı, sonra da Şeytanı görmüş gibi bana sırtını döndü.

Buzuki çalanlar bile erkeklerle kadınlara neyin gerektiği konusunda papazlardan daha çok şey bilirler.

Kör olmadan önce ne yaptığımı size anlatacak değilim. Size üç hak tanısam, üçünde de ne yaptığımı bilemezsiniz.

Hikâye geçen Paskalya'da başlıyor. Pazar günü. Kuşluk vaktiydi ve havada kavrulmuş kahve kokusu vardı. Hava güneşliyse, kahve kokusu daha çok yayılır. Adamın biri kızı için alabileceği bir şey var mı diye sordu. Bozuk bir İngilizce'yle konuşuyordu.

Bebek mi? diye sordum.

Artık kadın sayılır.

Neresi ağrıyor? diye sordum.

Her yeri, dedi.

Belki de bir kalp almak uygun olur, dedim önümdeki tepsiden parmaklarımla bir adak takısı bulup ona uzatarak.

Teneke mi bu? Aksanından Fransız ya da İtalyanmış gibi geldi bana. Herhalde benim yaşımda, belki de biraz daha büyük.

İsterseniz bir tane altından da var, dedim Fransızca.

İyileşecek gibi değil, dedi.

Önemli olan sizin adak adamanız, bazen elden başka bir şey gelmez.

Ben demiryolcuyum, dedi, büyücü değil. Siz bana en ucuzunu, şu tenekeden olanı verin.

Cebinden cüzdanını çıkarırken elbiselerinin hışırtısını duydum. Üstünde deri bir ceketle deri pantolon vardı.

Tanrı'nın gözünde tenekeyle altının ne farkı var? Sizce de öyle değil mi?

Buraya motosikletle mi geldiniz?

Evet, kızımla. Dört günlüğüne. Dün Poseidon'un tapınağını görmeye gittik.

Sunion'a mı?

Siz de gördünüz mü? Yani oraya gittiniz mi? Özür dilerim.

Elimle kara gözlüğüme dokundum ve tapınağı bu olmadan önce gördüm, dedim.

Bu teneke kalp ne kadar?

Yunanlı gibi pazarlık etmeden parayı verdi.

Kızınızın adı ne?

Ninon.

Ninon ha?

N I N O N. Harfleri tek tek saydı.

Onu aklımdan çıkarmayacağım, dedim parayı yerine yerleşti-

rerek. Tam bunu söylerken bir ses duydum. Kızı herhalde çarşının başka bir yerindeydi, şimdi babasının yanına gelmişti.

Bak, yeni sandallarım! El işi. Kimse anlayamaz daha yeni aldığımı. Yıllardır giyiyorum, sanırlar. Belki de düğünüm için aldım, bir türlü yapılmayan düğünüm için.

Parmakların arasındaki kayış acıtmıyor ya? diye sordu demiryolcu.

Gino görseydi, beğenirdi, dedi kız. Sandaldan anlar o.

Bileğin üstündeki bağcıklar çok şık.

Kırık cam üstünde bile yürüyebilirsin bunlarla, dedi kız.

Gel bakayım. Evet, yumuşak, derisi de güzel.

Hatırlıyor musun, baba, hani ben küçükken yıkandıktan sonra beni havluya sarıp dizinin üstünde oturtur, ayak parmaklarımın birer saksağan olduğunu, şunu şunu şunu nasıl çaldıklarını, sonra da uçup gittiklerini anlatırdın...

Telaşsız bir sesle, bazı heceleri yutar gibi bir ritimle konuşuyordu. Hiçbir heceyi gereğinden fazla uzatmadan ve birbirine karıştırmadan.

Sesler, gürültüler, kokular birer nimettir benim gözlerime. Onları dinler ya da içime çeker, sonra bir düşteymişçesine seyrederim. Kızın sesini dinlerken bir tabağa özenle dizilmiş kavun dilimleri gördüm. Ve biliyordum ki, Ninon'un sesini bir daha duyacak olsam, hemen tanırdım.

Haftalar geçti. Kalabalıkta Fransızca konuşan biri, benim üzerinde kalp olan bir adak takısı daha satmam, trafik ışıklarından hızla uzaklaşan bir motosikletin gürültüsü – zaman zaman böyle şeyler demiryolcuyla kızı Ninon'u hatırlattı bana. İkisi de yanımdan geçip gittiler, hiç kalmadılar. Sonra, Haziran başlarında bir gece, değişen bir şey oldu.

Akşamları Plaka'dan yürüyerek dönerim evime. Körlüğün ilginç yanlarından biri de insana garip bir zaman duygusu kazandırmasıdır. Arada bir, saat satsam da saate gerek yoktur benim için; vaktin ne olduğunu dakikası dakikasına bilirim. Eve giderken her zaman durup konuştuğum on kişi vardır. Benimle karşılaştıklarında saatin kaç olduğunu anlarlar. Bir yıldır bunlardan biri de Kosta – ama onunla aramdaki ayrı bir hikâye. Sırası gelince onu da anlatırım.

Odamdaki kitap raflarında adak takıları, çeşitli ayakkabılarım, tepsi içinde bardaklarla bir karaf, mermer parçaları, birkaç parça mercan, deniz kabukları, en üst rafta da pek ender elime aldığım bağlamam, bir kavanoz şamfıstığı, birkaç çerçeveli fotoğraf, ve evet bir de saksılardaki çiçeklerim durur: amber çiçeği, begonya, çirişotu, güller. Her akşam ne durumda olduklarını, yeni çiçek açıp açmadıklarını anlamak için ellerimle onlara dokunurum.

Bir yudum bir şey içip yıkandıktan sonra trenle Pire'ye giderim. Rıhtımda dolaşır, arada bir hangi büyük gemilerin yanaştığı-

nı, o gece hangilerinin yola-çıkacağını sorarım. Sonra da akşamı dostum Yani'yle geçiririm. Kendisi küçük bir meyhane işletiyor şu sıralar.

Görülen şeyler hiç kaybolmaz. Gözler de bu yüzden yorulur. Ama sesler –sözcüklerle ilgili her şey gibi– çok uzaklardan gelir sesler. Ben de Yani'nin tezgâhının başında durur, yaşlıların konuşmalarını dinlerim.

Babam yaşında biri Yani. Eski *rebetis*'lerden, savaştan sonraki yıllarda epeyce hayranı olan bir buzukici. Üstelik ünlü Markos Vamvakarius'la çalışmış. Bugünlerde altı telli buzukisini yalnız eski dostlarından bir istek olursa eline alıyor. Onlar da hemen hemen her akşam bir şeyler istiyorlar. Yani derseniz, hiçbir şeyi unutmamış. Çalarken hasır bir iskemleye oturuyor, cıgarası sol elinin yüzük ve serçe parmakları arasında, sazının perdelerine dokunuyor. O çalarsa, zaman zaman benim de oynadığım oluyor.

Bir rebetiko havasıyla dans ettiğiniz zaman, müzikten bir çemberin içine atarsınız adımınızı. Ritim demir parmaklıklı yuvarlak bir kafes gibidir ve orada bir zamanlar o şarkıyı yaşamış olan adamın ya da kadının önünde dans edersiniz. Müzikle inleyen acılarına bir gönül borcu gösterisidir bu dans.

Eceli kovun ki avludan
Onunla karşılaşmayayım.
Ve ölüye yakılan ağıt
Duvardaki şu saat.

Dövme yaptırmak gibi bir şeydir geceler boyunca rebetika dinlemek.

*

O Haziran akşamı iki kadeh rakıdan sonra, Ah dostum, dedi Yani, neden onunla oturmuyorsun?

O kör değil ki, dedim.

Hep aynı şeyi söylüyorsun, dedi.

Meyhaneden çıkıp köşede yemek için kendime biraz dönerle ekmek aldım. Sonra, çoğu zaman yaptığım gibi, Yani'nin torunu Vasil'e bana bir iskemle getirmesini söyledim. İskemleyi dar sokağın epeyi aşağısında, sessizliğin daha da derinleştiği ağaçların karşısındaki kaldırıma koyup oturdum. Arkamda batıya bakan kör duvarın gün boyunca biriktirdiği sıcaklığı hissedebiliyordum.

Uzaktan kulağıma Yani'nin çaldığı, benim de sevdiğimi bildiği bir rebetiko havası geliyordu:

Bakışların, küçücüğüm,
Yüreğimi deldi geçti.

Nedense meyhaneye dönmedim. Sırtımı duvara dayayıp, bastonum bacaklarımın arasında, hasır iskemlede oturdum ve insan yavaşça ayağa kalkıp dans etmek için nasıl beklerse, öyle bekledim. O rebetiko da, sanırım, kimse kalkıp dans etmeden sona erdi.

Orada oturdum durdum. Gemilere yük yükleyen vinçlerin sesini duyuyordum, bütün gece yük yükleyen vinçlerin. Derken tamamıyla sessiz bir ses konuşmaya başladı. Demiryolcunun sesiydi bu, tanımıştım.

Federico, diyor, come sta? Sesini duyduğuma çok sevindim, Federico. Evet, yarın sabah erkenden yola çıkıyorum. Birkaç saat sonra. Cuma günü yanında olacağım. Bak, Federico, unutayım deme, şampanyalar benden. Parayı ben veriyorum. Onun için üç, dört kasa ısmarla! Ne kadar uygun görürsen. Ninon benim tek kızım. Üstelik evleniyor. Si. Certo.

Demiryolcu telefonda İtalyanca konuşuyor. Alplerin Fransız sınırındaki Modane kasabasında, üç odalı evinin mutfağında duruyor. İkinci dereceden bir işaret memuru. Posta kutusunun üzerinde adı yazılı: Jean Ferrero. Anası-babası İtalya'dan, çeltik yetiştirilen Vercelli'den göç etmişler.

Mutfak geniş değil. Sokağa açılan ön kapının arkasında koca bir motosiklet durduğu için daha da küçük görünüyor. Ocağın üzerinde duran tavalara bakılırsa, yemekleri bir erkek pişiriyor.

Onun odasında da, benim Atina'daki odamda olduğu gibi, bir kadın elinin izi yok. Kadınsız yaşayan bir adamın odası. Üstelik adam da, oda da buna alışmışlar.

Demiryolcu ahizeyi yerine koyuyor ve mutfak masasının üzerine yaydığı haritanın başına gidiyor. Haritadan birtakım yolların ve şehir adlarının listesini çıkarıyor: Pinerolo, Lombriasco, Torino, Casale Monferrato, Pavia, Casalmaggiore, Borgoforte, Ferrara. Listeyi seloteyple motosikletin kadranının yanına yapıştırıyor. Fren yağını, antifrizi, motor yağını, lastiklerin havasını kontrol ediyor. Sol işaret parmağıyla zincirin yeterince gergin olup olmadığına bakıyor. Kontağı açıyor. Kadrandaki kırmızı ışık yanıyor. İki farı da kontrol ediyor. Hareketleri yöntemli, dikkatli ve –hepsinden önemlisi– motosiklet sanki canlıymış gibi, yumuşak.

Yirmi altı yıl önce Jean gene bu üç odalı evde karısı Nicole'le oturuyormuş. Bir gün Nicole onu bırakıp gitmiş. Geceleri iki dakikanın birini CGT'nin örgüt işleriyle geçirmesinden ve yatakta broşür okumasından bıktığını, yaşamak istediğini söylemiş. Sonra kapıyı çarpıp çıkmış, bir daha da Modane'a dönmemiş. Hiç çocukları olmamışmış.

Aynı gece Atina'ya dönen trende, başka bir şehirde piyano müziği çalındığını duydum.

Ne halısı, ne de duvar kâğıdı olan, ancak ahşap tırabzanı cilalı geniş bir merdiven. Müzik beşinci kattaki bir daireden geliyor. Buranın asansörü pek ender işliyor. Bu plak ya da "compact disc" olamaz, sıradan bir kaset olmalı. Bütün sesler hafif tozlu. Piyano için bir noktürn.

Dairenin içinde balkona açılan büyük bir pencerenin önündeki dik arkalıklı sandalyede bir kadın oturuyor. Perdeleri daha yeni açmış ve şehrin gece damlarını seyrediyor. Saçları arkadan topuz yapılmış, gözleri yorgun. Bütün gün mühendislik bürosunda bir yeraltı otoparkının ayrıntılı planları üzerinde çalışmış. İçini çekiyor ve sol elinin sızlayan parmaklarını oğuşturuyor. Adı Zdena.

Yirmi beş yıl önce Prag'da öğrenciymiş. 20 Ağustos 1968 gecesi Kızıl Ordu tanklarıyla şehre giren Rus askerleriyle uzlaşmaya çalışmış. Ertesi yıl, tankların geldiği gecenin yıldönümünde, Wenceslaus Alanı'ndaki bir kalabalığa katılmış. Aralarından bin kişiyi polis araçlara bindirip götürmüş, beş kişi de öldürülmüş. Birkaç ay sonra birçok yakın arkadaşı tutuklanmış, Zdena da 1969 Noel günü sınırı aşıp Viyana'ya ulaşmış, oradan da Paris'e geçmiş.

Jean Ferrero ile Grenoble'da Çek sığınmacıları için düzenle-

nen bir gecede tanışmış. Salona girer girmez dikkatini çekmiş Jean, çünkü bir zamanlar demiryolu işçileriyle ilgili bir Çek filminde gördüğü bir oyuncuya benziyormuş. Daha sonra onun gerçekten demiryollarında çalıştığını öğrenince, onun dostu olmaya yazgılı olduğuna iyice inanmış. Jean ona Çekçe "Bohemya benim yurdumdur" nasıl denir diye sormuş. Bu da onu güldürmüş. Sevgili olmuşlar.

Demiryolcunun Modane'da ne zaman iki gün izni olsa motosikletine atlayıp Grenoble'a Zdena'yı görmeye gidermiş. Birlikte motosikletle yolculuklara çıkmışlar. Jean onu hiç görmediği Akdeniz kıyılarına götürmüş. Salvador Allende Şili'de seçimleri kazanınca, gidip Santiago'da yaşamayı tasarlamışlar.

Sonra, Kasım'da Zdena gebe olduğunu söylemiş. Jean doğurması için onu ikna etmiş. Ben ikinize de bakarım, demiş. Gel Modane'daki evimde benimle otur. Üç odası var, bir mutfak, bize bir yatak odası, bir yatak odası da oğlumuza ya da kızımıza. Bebeğimiz kız olacak gibi geliyor bana, demiş Zdena birden mutluluk içinde.

Atina'da trenden indiğim zaman, biri bana yardım etmeyi önerdi. Kör olduğum yetmiyormuş gibi, bir de sağır taklidi yaptım.

Kızları Ninon altı yaşına geldiğinde, Zdena bir akşam radyoda yüz Çek yurttaşının Prag'da insan ve yurttaşlık hakları için bir dilekçe imzaladıklarını duymuş. Acaba bu bir dönüm noktası mı, diye sormuş kendi kendine. Sekiz yıldır yurdundan uzaktaymış. Daha çok şey bilmesi gerekiyormuş.

İstersen git, demiş Jean, mutfak masasında otururlarken, Ninon'la ben başımızın çaresine bakarız. Acele etme, belki de vizeni bile uzatabilirsin. Noel'de dönersin, birlikte kızakla Maurienne'e gideriz! Yo, üzülme Zdena. Bu senin ödevin, Yoldaşım. Hem mutlu dönersin. Her şey yoluna girer.

Hâlâ beşinci kattaki noktürnü dinleyen Zdena perdeleri kapıyor ve mavi beyaz çini sobanın yanındaki duvar aynasının önüne gidiyor. Aynaya bakıyor.

On yedi yıl önce o akşam Jean'a vize konusunu sorduğunda acaba gerçekten neler olmuştu? Tutkuya kapılmış insanlar gibi, çılgınlar gibi, üçünün bir daha aynı yere ev diyemeyecekleri konusunda anlaşmışlar mıydı?

Bu konularda nasıl karar veririz?

Aynanın alt köşesine tutturulmuş bir otobüs bileti duruyor: Bratislava-Venedik. Zdena parmakları sızlayan sol eliyle bilete dokunuyor.

Motosikletin selesinin üstü bir battaniyeyle örtülü. Battaniyenin üstünde üç kedi uyuyor.

Jean Ferrero çizmelerini, siyah deri takımını giymiş, merdivenden inip mutfağa giriyor. Arka kapının altındaki bir deliği açıp ellerini çırpınca, kediler birer birer motosikletten atlayıp bahçeye kaçıyorlar. Jean bu deliği on beş yıl önce Ninon'un Majestik adlı köpek yavrusu için açmış.

Sonra bana kavun dilimlerini hatırlatan sesi duydum. Aynı ses ama şimdi sekiz dokuz yaşlarında bir kızdan geliyordu. Bizim tren istasyonundan karşıya geçerken Majestik'i ceketimin altına saklıyorum, diyor. Her yirmi dört saatte altmış bir tren geçiyor bizim istasyondan. İtalya'ya gönderilen bütün mallar bizim tünelden geçiyor. Onu ceketimin içinde taşıyorum, o da çenesini ceketimin en üst düğmesine dayıyor, kulakları ceketin yakalarına çarpıyor. Salyangozları, kurtları, tırtılları, iribaşları, uğurböceklerini, kerevitleri saymazsak, bu benim evde beslediğim ilk hayvan. O kadar küçük ki, bu yüzden ona Majestik adını taktım.

Jean sokak kapısını açıyor, motosikletine binip ayağıyla itiyor. Arka tekerlek kapının eşiğini aşınca, motosiklet kendiliğinden

yola çıkıyor. Jean gökyüzüne bakıyor. Hiç yıldız yok. Karanlık, gözle görülür bir karanlık.

Majestik ceketimin altında tren istasyonundan karşıya geçerken herkes durup parmakla bizi gösteriyor ve gülümsüyor. Bizi tanıyan da, tanımayan da. Aramıza katılmış yeni bir yaratık o. Papaz da sanki bir vaftiz töreni düzenleyecekmiş gibi onun adını soruyor! Majestik! diyorum ona.

Demiryolcu kapıyı kilitlemek için dönüyor. Anahtarı çeviriyor, böyle yapmakla sanki gelecek hafta döneceğini şimdiden kesinleştirmiş oluyor. Ellerini kullanarak yaptığı işler insanda güven duygusu uyandırıyor. El hareketlerini sözcüklerden daha inandırıcı sayan insanlardan biri Jean. Eldivenlerini giyiyor, motoru çalıştırıyor, benzin göstergesine bakıyor, birinci vitese takıp ayağını debriyajdan kaldırıyor ve yola çıkıyor.

İstasyonun yanındaki trafik ışıkları kırmızı. Jean Ferrero ışığın değişmesini bekliyor. Yolda ondan başka kimse yok. İstese kolayca geçebilir. Ama kendini bildi bileli işaretçi olduğu için bekliyor.

Majestik'i yedi yaşındayken bir kamyon çiğnedi. Onu aldığım, onun da çenesini en üst düğmeme dayadığı ve benim onu ceketimin altında eve götürüp ona Majestik, Majestikçiğim dediğim günden beri bir muammaydı o benim için.

Yeşil ışık yanıyor ve Jean altındaki motosikletle hızlanırken çizmeli ayağını boşta bırakıyor ve sol ayağının parmağıyla vitesi iki-

ye yükseltiyor; telefon kulübelerinin yanına vardığı zaman da yeniden üçüncü vitesle gitmeye başlıyor.

O giysiyi dün Hôtel du Commerce'in bitişiğindeki mağazanın vitrininde gördüm, üzerinde NINON, yani adım olan giysiyi! Bütün beden siyah Çin ipeklisi, üzerine beyaz çiçek desenleri serpiştirilmiş. Boyu tam bana göre, eteği dizlerin üç parmak üstünde. Klapaları iki yana açılan V-yaka olarak biçilmiş. Önden düğmeli. Işıkta biraz içini gösteren, ama fazla açık sayılmayacak bir giysi. İpek her zaman serindir. Biraz da aşağı yukarı çekersem, bacağım eteğini dondurma gibi yalayacak. Bir de gümüş bir kemer bulacağım, bu giysiyle gidecek geniş bir gümüş kemer.

Motosiklet farını yakmış, zikzak yaparak dağa tırmanıyor. Arada bir, sıra sıra dik kayaların arkasında gözden kayboluyor ve tırmandıkça küçülüyor. İşte şimdi ışığı büyük taş bir yüzeyin önündeki bir adak kandilinin alevi gibi titriyor.

Demiryolcu için durum değişik. O karanlığın içinde, toprağın altındaki bir köstebek gibi farının ışığıyla bir tünel açıyor ve tünel kayaları aşıp tırmanmak için onların yanından kıvrılıyor. Arkasına bakmak için –şu anda olduğu gibi– başını çevirince, arka lambasından ve uçsuz bucaksız karanlıktan başka bir şey yok. Dizleriyle benzin deposunu kavrıyor. İnsan ve makina her virajı döndükçe, biraz daha yükseliyorlar. Köşelere yaklaşırken yavaşlıyor, geçince hızlanıyorlar. Köşeleri dönerken nerdeyse duracakmış gibi hız kesiyor, kavisi geçince hızla ileri atılıyorlar.

Bu arada, tırmandıkları yükseklik giderek ıssızlaşıyor. Karanlıkta ıssızlık görünmüyor, ama demiryolcu çevresindeki havada ve seslerde hissediyor onu. Kaskının ön parçasını gene açtı. Hava hafif, serin ve nemli. Motorun kayalara çarpıp dönen sesi kulak tırmalayıcı.

Körlüğümün ilk yılında, tekrar tekrar yaşadığım en korkunç an sabahları uyandığım zamandı. Uykuyla uyanıklık sınırında ışık olmayışı çoğu zaman bağırma isteği yaratıyordu bende. Zamanla alıştım buna. Şimdi uyandığımda, ilk yaptığım iş bir şeye dokunmak oluyor. Kendi gövdeme, çarşaflara, karyolamın başucundaki ahşap oyma yapraklara.

Ertesi gün odamda uyandığım zaman, üzerine elbiselerimi bıraktığım sandalyeye dokundum ve sanki Ninon sokaktan pencereme bir merdiven dayayıp çıkmış ve oraya oturmuş gibi yeniden onun sesini duydum. Artık çocuk değildi, ama tam bir kadın da sayılmazdı.

Bugün – hayatımın ilk uçuşu. Bulutların üstünde olmaya bayıldım. Üzerinde duracak hiçbir şey olmayan bu yükseklikte Tanrı'yı her yerde hissedebiliyordum. Babam beni motosikletle Lyon' daki havaalanına götürdü. İlk sıçrayış Alpler üzerinden Viyana'ya. İkinci sıçrayış Bratislava'ya. İşte adını yalnız zarfların üzerindeki damgadan ya da annemin adresinden tanıdığım şehirde-

yim. Tuna nehri de, onun kıyısındaki binalar da çok güzel. Annem havaalanındaydı. Umduğumdan daha güzeldi. Sesinin ne kadar güzel olduğunu da unutmuşum. Erkeklerin onun sesine âşık olduklarından eminim. Parmağına nikâh yüzüğünü takmıştı. Apartmanın beşinci katındaki dairenin yüksek tavanları, büyük pencereleri, ince bacaklı mobilyaları vardı. Uzun uzun konuşmalar için yapılmış bir daire. Bütün çekmeceleri kâğıt dolu. Baktım! Odama gitmek için merdivenlerin olduğu sahanlığa çıkıyorum, anahtarla başka bir kapıyı açıyorum. Sanırım bu oda bir zamanlar başka bir daireye aitmiş. Annem "utanç verici muhbirler"le ilgili bir şeyler söylüyor, ne demek istediğini pek anlamıyorum. Odam hoşuma gidiyor. Pencerenin dışında büyük bir ağaç var. Ne ağacı bu? Ne ağacı olduğunu bilmen gerekir, diyor annem güzel sesiyle, akasya. Ama en iyisi odada bir de teyp var, ben de kasetlerimi çalabiliyorum.

Üç gün hiçbir şey yazmadım. Eğleniyorum demek.

Mantar toplamak için ormanda uzun bir yürüyüş. Biraz *épervière** buldum. Annem *épervière*'in ne olduğunu bilmiyor, onları kuş sanıyormuş! – onun için bunları pişireceğimi söyledim. Nasıl pişireceğini bilmezsen, çok acı olur. *Épervière*'lerden omlet yapıp yedik.

Annem durmadan soru soruyor. Liseyi bitirdikten sonra ne yapacakmışım? Çok arkadaşım var mıymış? Ne okumak istiyormuşum? Arkadaşlarım ne okuyacaklarmış? Yabancı diller konusunda ne düşünüyormuşum? Rusça öğrenmeye ne dermişim? Sonunda ona akrobat olmak istediğimi söylüyorum! Hemen karşılık veriyor: Sirk sanatçıları için çok iyi bir okul var Prag'da, ben soruştururum. Onu öpüyorum, çünkü şaka yaptığımı anlamıyor.

Tuna kıyısında bir lokantada Pazar öğle yemeği. Daha önce yüzmeye gittik. Annem bana dün bir elbise aldı. Siyah. Oldukça seksi. Bir iki yıl önce hâlâ genç olduğunu kanıtlamak için geceleyin yüzerek Tuna'yı geçtiğini söyledi annem – yasakmış! Tek ba-

* *épervier*: atmaca; *épervière*: yabani mercanköşk (ç.n.)

şına mı? Hayır, dedi, ama başka bir şey söylemedi. Elbisesi sarı-siyah, arı gibi.

Papa Polonya'yı ziyaret ediyormuş, yemek boyunca annem orada neler olduğunu anlatıyor. Lech Walesa saklanıyormuş, sendikası da yasadışı ilan edilmiş. Babamın *Solidarnosc*, dediği sendika. Annemin dediğine göre, adı J ile başlayan yaşlı generalin seçenekleri günden güne azalıyormuş, istese de istemese de Walesa'yla görüşmek zorunda kalacakmış. Eski tüfeklerin işi bitti, diye fısıldıyor. İkimiz de birer dondurma daha yiyoruz. Brejnevler, Husaklar devam edemezler, süpürülüp gidecekler. Sokaktaki insanlar bizim Cumhurbaşkanına ne diyorlar, biliyor musun? –iyice kulağıma eğiliyor– Unutuluşun Cumhurbaşkanı!

Annemin iki kızı varmış! Bunu da öğrendim. Bir kızkardeşim var. Annem ikimizi de seviyor. Kızkardeşimin adı Sosyal Adalet. Kısaca Adalet. Annem bir kitap yazıyor. Başlığı "1947'den Günümüze Siyasal Terimler ve Kullanımları Sözlüğü" İlk maddeler arasında Aktivist, Ajan Provokatör ve Çekimserlik gibi terimler var... Annem bu kelimeleri söylerken, sevda sözleri gibi geliyor insanın kulağına. Sanırım annemin bir sevgilisi var. Anton adında bir adam telefon ediyor, annem onunla konuşuyor – kendi adımdan başka tek kelime anlamıyorum– kedi dili gibi bir sesle konuşuyor annem, ince, sıcak, mırıltılı bir ses. Ne konuştuklarını sordum, Anton bizi pikniğe götürmek istiyormuş. Bakalım. Annemin kitabı hep kızkardeşimle ilgili. Kızkardeşim benden daha gösterişsiz. Ama daha değerli. İ harfine kadar gelmişler, İdealizm, İdeoloji. Yakında annem K'lere başlayacak. Lokantada tam kahvelerimizi içerken bir orkestra yerini alıyor, çalgıları akort edip çalmaya başlıyorlar. Çaykovski! diyor annem ıslık sesi gibi bir sesle. Rezalet! Çekler için utanç verici bir şey! Bizim kendi bestecilerimiz var. "Doors"u bilip bilmediğini soruyorum ona. Hayır anlamında başını sallıyor. Ya Jim Morrison'u? Hayır, anlat bana onun kim olduğunu, hadi anlat. Yarım yamalak İngilizcemle şarkı sözlerini ezbere okuyorum:

Strange days have found us,
Strange days have tracked us down.
They're going to destroy
Our casual joys.
We shall go on playing
*Or find a new town...**

Bir daha söyle, diyor annem, yavaş yavaş. Söylüyorum. O da orada öyle oturup bana bakıyor. Bir süre sustuktan sonra günlüğüme hemen yazmak istediğim bir şey söylüyor. Sizler hiçbir zaman uğrunda bizim her şeyimizi feda ettiğimiz bir geleceğe sahip olamayacaksınız! Hiçbiriniz! O an kendimi ona o kadar yakın hissettim ki, kızkardeşimin hiçbir zaman olamayacağı kadar yakın. Daha sonra, tramvayda birbirimizin omuzunda biraz ağlaştık. Annem parmağıyla kulağımı okşadı – okulda oğlanların okşamaya çalıştıkları gibi.

* Tuhaf günler buldu bizi / Tuhaf günler izleyip kıstırdı bizi / Yok edecek küçük / Sevinçlerimizi. / Ya devam edeceğiz oynamaya / Ya da yeni bir şehir bulacağız... (ç.n.)

Çağlayanın gürültüsü. İşaret memuru Jean motosikletinin iki farını da söndürmeden dağ yolunun üzerinde bırakmış, birer adacık yapan taşların üzerine basarak suyu geçmeye çalışıyor. Çağlayan arkasında kalmış. Suyun kıyısında dağın tepesinden yuvarlanıp düşmüş bazıları kendi kadar küçük, bazıları daha büyük birçok kaya var. Belki dün, belki de yüz yıl önce. Her şey taş ve her şey bizim olmayan, sonsuzluğa ulaşan, ama onun içine giremeyen bir zamandan söz ediyor. Jean Ferrero belki de bu yüzden farlarını açık bıraktı. Suyun kıyısındaki sarp kayalar ve dağlar soluk bir ışıkla aydınlanmış, yıldızlar sönükleşiyor. Doğuda, Jean'ın yürüdüğü doğrultuda, gökyüzü kanayan bir yaranın üzerindeki sargı renginde. Kendisini çevreleyen uçsuz bucaksız boşlukta yapayalnız gibiydi, ama bunu belki kendisi değil de, daha çok ben görebiliyordum.

Bir dağı betimlemek de bir insanı betimlemek kadar olanaksızdır, bu yüzden insanlar dağlara birtakım adlar verirler: Ovarda. Civriari. Orsiera. Ciamarella. Viso. Tanrının her günü dağlar hep aynı yerdedirler. Sık sık gözden kaybolurlar. Bazen uzak görünürler, bazen yakın. Oysa her zaman aynı yerdedirler. Karıları ve kocaları suyla rüzgârdır. Bir başka gezegende ancak heliumla ısı olabilir dağların karıları ve kocaları.

Jean durup güneye bakan yüzü likenle kaplı bir kayanın önünde çömeliyor. Buraya Büyük Sahra'dan esen güney rüzgârları yağmur getirir. Bu rüzgârlar Akdeniz'in üzerinden geçerken

nemli bulutları toplayıp yoğunlaşır ve soğuk dağlara çarpınca, yağmura dönüşür.

Jean çömeldiği yerde kayanın altındaki bir su birikintisine bakıyor. Lavabo büyüklüğünde bir birikintidir bu. Kayaların altından birikintiye bir derecik akmakta ve taşıp Jean'ın çömeldiği yerden iki parmak genişliğinde bir dere oluşturmaktadır. Birikintinin dibinde, suyun akıntısı çağlayanın çağıltısı kadar sürekli. Jean da gözlerini bu akıntıya dikmiş, bakıyor. Akıntının dalgacıkları dalgalı saça benziyor ve bu kıvrımlar tanyeri ağarırken bu sarp dağlarda düşlenebilecek tek yumuşak ve kesintisiz şey. Jean konumunu değiştiriyor, başını eğip diz çöküyor. Birden elini suya sokup yüzüne bir avuç buz gibi su çarpıyor. Soğuğun irkiltisi gözyaşlarını dindiriyor.

Babamla trene bindiğimizde, babam trenlerden söz eder. Bense yalnızken askerler görüyorum. Nedenini de biliyorum. Tarih öğretmenimiz bize 1917'deki kazayı anlattığından beri görüyorum onları. Tren bu sabah olduğu gibi boşsa, askerler de ordadır. Biraz önce gelen biletçi, Oo, Bayan Ninon, demek bu dönem sonunda bakalorya sınavına giriyorsunuz! dedi. O gidince, şimdi bu boktan trende yalnız askerler var.

Subay değil, sıradan askerler. Tout Va Bien Kahvesi'nde konuştuğum gençler gibi. Treni iyice doldurmuşlar tüfekleri ve sırt çantalarıyla. Asker dolu bir tren tarihi değiştirebilir, diyor babam.

Askerlerim benim, nasıl mutlular, Noel'e az kaldı, Aralık'ın on ikisi. Cepheden izinli gelip evlerine gidiyorlar. Bizim tünelden geçmişler. Modane'da epeyce beklemişler. *Neden Bekliyoruz?* diye bir şarkı tutturmuşlar beklerken. Makinist buzlu raylarda tek lokomotifle Maurienne'e kadar götürmek istememiş treni. Ama komutanları götürmesini emretmiş.

İzne çıkmış evlerine giden askerlerle dolu vagonlar hızla yol alıyor ovada, ben de onlarlayım. Olmamak için neler vermezdim.

Olayın korkunçluğunu çok iyi biliyorum, gene de onları görmeden bu hatta yolculuk edemiyorum. Ne zaman trene binsem, askerler orda oluyor.

Pencereden bakınca, öteki tren hattını, nehri ve yolu görüyorum. Bizim vadi o kadar dar ki, üçü de ancak yan yana sığabiliyor. Olsa olsa birbirleriyle yer değiştiriyorlar. Yol bazen bir köprüyle demiryolunun üstünden geçiyor, nehir karayolu köprüsünün altından, demiryolu ise her ikisinin üstünden. Ama hep demiryolu, nehir ve karayolu, benim kısmetime de trendeki askerler.

Şarap şişeleri elden ele dolaşıyor önümde. Trenin ışıkları yanmıyor, ama birisi bir gemici feneri getirmiş. İçlerinden biri gözlerini kapıyor şarkı söylerken. Pencerenin yanında bir akordeoncu var. Bu arada lokomotifin ormanda odun kesen bir hızar gibi keskin sesi yükseliyor. Kimse şarkısını kesmiyor. Evlerine karılarıyla düzüşmeye ve çocuklarını görmeye gittiklerinden bir an için bile kuşku duymuyorlar. Kimsenin hiçbir şeyden korkusu yok.

Tren artık çok hızlandı, tekerlekler gecenin karanlığına kıvılcımlar saçıyor ve vagon bir sağa, bir sola tehlikeli bir biçimde yalpa vuruyor. Şarkıyı kesiyorlar. Birbirlerine bakıyorlar. Sonra başlarını eğiyorlar. Kızıl saçlı bir adam dişlerinin arasından, Atlamak gerek! diyor. Arkadaşları kapının önünden onu geri çekiyorlar. Ölmek istemiyorsanız, atlayın! Kızıl saçlı adam arkadaşlarından kurtulup kapıyı açıyor ve ölümüne atlıyor.

Tren tekerlekleri vagonların altında birbirine çok yakındır, tahmin edemeyeceğiniz kadar yakın. Tam altta bitiştirilmiş gibi. Bu yüzden oradan oraya savrulan insanların ağırlığı vagonların giderek daha da şiddetle sarsılmasına yol açıyor. Orta yerde durun! diye bağırıyor onbaşı. Şu siktirik orta yerde durun! Askerler emre uymaya çalışıyorlar. Kapılarla pencerelerden uzaklaşıp kâğıt fabrikasının köşesine doğru hızla ilerleyen trende birbirlerine sarılıp vagonun ortasında durmaya çabalıyorlar.

Kâğıt fabrikasının yüksek ve dik duvarının yakınındaki bu viraj bir demiryolu için oldukça keskin. Oradan ne zaman geçsem, bakardım o duvara. Gerçi bugün herhangi bir kaza izi yok, ama bu tuğlalar bana nedense kanı çağrıştırıyor.

Baştaki bağlantısız vagonlar raydan çıkıp hızla duvara çarpıyorlar. Daha sonraki vagonlar öndekilerin içine giriyor, en sondakiler de tekerlekleriyle o vagonların üstüne çıkıp kafataslarını eziyor. Gemici fenerinin gazı dökülüyor, tahtalar, sırt çantaları ve vagonların tahta koltukları tutuşuyor. O geceki kazada sekiz yüz kişi ölüyor. Elli kişi kurtuluyor. Tabii ben ölmüyorum.

Altmış yıl sonra, Maurienne'de ölenler için yapılan anma törenine ben de katıldım. Küçükken bana elbise diken Dul Bosson'la birlikte gittik. Kazadan kurtulan yaşlı birkaç kişi de Paris'ten geldi. Trendeki onbaşının istediği gibi birbirlerine sokularak durdular. Dul Bosson'la ben tek bacaklı bir adamı arıyorduk. Hah, işte o da oradaydı! Dul Bosson eliyle elimi sıktı, beni bırakıp ona doğru yöneldi. Ne yapacağını biliyordum, bana daha önce söylemişti. Hiç evlenip evlenmediğini soracaktı ona. Evlendiyse de, şimdi artık dul olup olmadığını. Bence bunu yapmamalıydı. Kendisine de söylemiştim bunu. Ama ben sadece bir çocuktum; ona sorarsanız, hayatın ne kadar güç olabileceğini daha öğrenmemiştim.

Kazanın olduğu gece Dul Bosson on beş yaşındaymış. Bütün St-Jean-de-Maurienne kasabası gürültüden uyanmış ve yüzlerce insan alevlerin aydınlattığı kaza yerine koşmuş. Yapabilecekleri fazla bir şey yokmuş. Hâlâ yaşayan askerlerden bazıları demir enkazla alevler arasında kapana kıstırılmış gibi duruyorlarmış. Bir asker seyredenlerden birine tüfeğini alıp onu öldürmesi için yalvarmış! Bir başkası ise daha sonra Madam Bosson olacak on beş yaşındaki kızı görüp, Meleğim, diye inlemiş, hemen bir balta bul getir! Kız eve koşmuş, baltayı alıp koşarak geri gelmiş. Şimdi şu bacağımı kes at, diye emretmiş adam. Alevlerden yayılan sıcaklık cehennem gibiymiş. Adamın biri bacağı kesmiş. Altmış yıl sonra Dul Bosson hayatını kurtardığı bu tek bacaklı adamla evlenmeyi geçiriyordu içinden.

St-Jean-de-Maurienne istasyonuyla lisenin arası yürüyerek beş dakika çekiyor. Hiç acele etmiyorum. Yürürken de, bir yandan, bu boktan, bu can alıcı vadiden kurtulmak, dünyayı görmek istiyorum, diyorum kendime.

Körlük de sinema gibidir, çünkü gözler burnun iki yanında değil hikâye nereye çekiyorsa ordadır.

11 numaralı tramvayın durduğu köşede günün ilk tramvayının kadın vatmanı açıp ayakkabılarından biriyle sıkıştırdığı ön camın aralığından fırından yeni çıkmış ekmeğin kokusunu gülümseyerek içine çekiyor. Aynı ekmeğin kokusu beş kat yukardaki Zdena'nın da burnuna geliyor. Odanın penceresi açık. Uzun ve dar bir oda bu. O kadar dar ki, uzunlamasına yerleştirilmiş tek kişilik karyolayla duvar arasında insan ancak yürüyebilir. Uzun bir koridor gibi olan odanın penceresinden bir akasya ağacı ile aşağıdaki tramvay rayları görünüyor.

Kızının ziyaretinden beri Zdena bu "koridor"a Ninon'un odası diyor. Zaman zaman aradığı bir kitap için buraya geliyor. Ararken bir başka kitabı eline alıyor. Bir zamanlar sevgilisi olmuş olan bir şairin kitabını. Ya da Marina Tsvetayeva'nın mektuplarını. Sonra okumaya başladığı şeyi bitirmek için bir sandalyeye oturuyor. Böyle bir şey olduğunda, bu koridor odada bir iki saat kaldığında, Ninon'un sabahlığının sanki hâlâ kapının çengelinde asılı durduğunu görür gibi oluyor.

Zdena kendini kızına daha yakın hissetme umuduyla birkaç günden beri bu odadaki dar yatakta yatmaya başladı.

Adımla ilgili şarkıyı, *Quel Joli Nom de Ninon*'u, nerden biliyordu anlayamadım. Ama biliyordu. Söylediğine göre ahçıymış. Ahçılığı askerlikte yapmış gibi geldi bana. Askerliğini yeni bitirmiş olmalı diye düşündüm. Saçları daha uzamamıştı, kepçe kulaklı bir görünüşü vardı. Kuzeyli olup olmadığını sordum, mavi gözleriyle gülümsedi, ama karşılık vermedi. Kesinlikle kuzeyliye benziyordu. Teni soluktu ve vücudunda –örneğin, elmacık kemiklerinin altında, dirseğinin üstündeki iki kas arasında ya da dizlerinin arkasında– çukurlar ve çizikler vardı. Elinizi birden birbirine yakın iki kayanın arasındaki derin bir havuza sokmuşsunuz gibi. Her yanı boğum boğumdu.

Onu ilk kez Toulon'da, rıhtımdaki sokakların birinin ortasında yürürken gördüm. Kendisini herkesin görmesini istermiş gibi yürüyordu. Oyuncuların ya da sarhoşların yaptıkları gibi. Sırıtıyordu. Kısa saçlarının üstünde geriye doğru attığı bir bere vardı. Omuzlarına kayışla asılı ve dizlerine kadar gelen iki tahta levha taşıyordu. Bu levhaların ön ve arka yüzlerinde bir balık lokantasının yemek listesi yazılıydı. Çoğu yemeklerin 50 franktan az olduğu ucuz bir lokanta. Ön levhanın en üstünde, çenesinin altında Midye yazıyordu. Onun altında da çeşitlerin listesi vardı: Amerikan usulü, Marsilya usulü, Bonne Femme, Hint usulü, Kraliçe Mathilde, Lucifer... bayağı komik bir listeydi. Tahiti usulü, Rochelaise, Douceur des Isles, Balıkçı usulü, Maçar usulü... demek Macarlar da Macar usulüne göre pişiriyorlarmış midyeyi! Benim zavallı annem gibi Çeklerin de bir usulü olmalı! Bizim ulusal yemeğimiz çatal bıçaktır, diye dalga geçmişti bir gün. Bayılırdım annemin gülüşüne. Tıpkı kış olduğu için yaprakları dökülmüş bir ağacın hâlâ canlı olduğunu keşfetmek gibi bir şeydi bu. Onun o çatal bıçak şakasını hiçbir zaman anlayamadım. Poulette soslu, Réunion usulü, İtalyan usulü, Yunan usulü... Bayılıyordum annemin gülüşüne. Şimdi ben de gülüyordum.

Beni gördü. Yemek listesine güldüğümü gördü ve eğilerek selam verdi. Ama levhanın alt ucu ayağına değdiği için fazla eğilemiyordu.

Limandaki yatlarla motorbotların bağlandığı iskele babalarından birinin üstünde oturuyordum. İlk konuşan midyeci oldu:

Biz dörtte kapanıyoruz. Hâlâ burda olacak mısın?

Hayır, dedim.

Tatilde misin?

Çalışıyorum.

Şapkasını çıkarıp biraz daha geriye attı.

Ne iş yapıyorsun?

Kiralık araba servisi. Hertz.

Bunun ilk işim olduğunu söylemedim. Başını sallayıp omuzundaki kayışı düzeltti.

Acıtıyor da. Bir ahçılık işi buluncaya kadar yapıyorum bunu.

Yok canım.

Şu yatla bir yolculuk etmek ister misin? *Laisse Dire* adlı bir yatı gösterdi.

Macarlar midyeyi nasıl pişiriyorlar? diye sordum.

Şu yatla bir yolculuk etmek ister misin?

Sırtındaki yemek listesi kadar aptaldı.

Geç kalıyorum, dedim ve oradan uzaklaştım.

Bratislava'da, koridor odadaki dar karyolada uzanan Zdena iç geçiriyor – az önce hıçkırmış gibi.

Hertz'deki işimden gece 10'da çıktım, baktım midyeci tren istasyonundaki gazetecinin orda bekliyor.

Ne kadar zamandır burda bekliyorsun? diye sormadan edemedim.

Dörtte kapıyoruz dedim ya.

Ve orada öyle durdu. Başka bir şey söylemedi. Öyle durup gülümsedi. Ben de durdum. Başında şapkası yoktu, sırtında o tahta levhaları da taşımıyordu. Üzerinde palmiyeli bir tişört, belinde de çivilerle süslü deri bir kemer vardı. Yavaşça elindeki naylon torbayı kaldırdı ve içinden sıcaklığı koruyan bir paket çıkardı.

Sana midye getirdim. Macar usulü.

Sonra yerim.

Adın ne?

Söyledim. İşte o zaman *Quel Joli Nom de Ninon* şarkısını mırıldandı.

Ana caddeden denize doğru yürüdük. Naylon torbayı o taşıyordu. Kaldırım kalabalıktı, dükkânların vitrinleri hâlâ ışık içindeydi. Beş dakika hiç konuşmadı.

Bütün gün sırtında o yemek listesiyle mi dolaşıyorsun? diye sordum.

Bu vitrinlerin ışıklarını sabah üç buçukta söndürüyorlar, dedi.

Yürümeye devam ettik. Ben vitrindeki bir mantoya bakmak için durdum.

Bu cam kurşun geçirmez, dedi.

Mantolara, elbiselere, ayakkabılara, çantalara, taytlara, eşarplara bakmaya bayılırım. En çok da ayakkabılara meraklıyımdır. Ama kuyumcuların önünde hiç durmam. Kuyumculardan nefret ederim. O ise bir kuyumcunun önünde durdu. Beklemedim kendisini.

Hey, dedi, hoşuna giden bir şey vardır belki burda!

Eee?

İstemen yeter.

Nefret ederim kuyumculardan, dedim.

Ben de, dedi.

Kepçe kulakları arasındaki yüzünde ürkek bir gülümseme belirdi. Denize doğru yürümeye devam ettik. Kumsalda üst üste konmuş plaj iskemlelerinin yanında midyeleri yedim. Bu midyelere paprikayla pişirildikleri için Macar usulü deniyordu.

Ben yerken o da lastik ayakkabılarının bağlarını çözdü. Sanki aynı anda iki işi birden yapamazmış gibi her şeyi ağır ağır yapıyordu. Önce sol ayakkabısını. Sonra sağı.

Ben yüzeceğim, dedi, sen yüzmek istemiyor musun?

Ben işten yeni çıktım. Yanımda bir şey yok.

Burda bizi kimse göremez, dedi ve palmiyeli tişörtünü çıkardı. Teni o kadar soluktu ki, kaburga kemiklerinin çizgilerini görebiliyordum.

Ayağa kalkıp ayakkabılarımı çıkardım, onu orada bırakarak yalınayak dalgacıkların kumlara va çakıl taşlarına çarptığı denizin kıyısına yürüdüm. Yıldızları görecek kadar karanlık, onun soyunmuş olduğunu görecek kadar da aydınlıktı. Takla atarak denize doğru gitti. Önce ne yapıyor diye şaşırdım, sonra güldüm. Çünkü utangaçlıktan böyle yaptığını anlamıştım. Kamışını göstermeden denize ulaşmanın bir yoluydu bu. Bunu nasıl anladığımı bilmiyorum, ona da sormadım. Ama anlamıştım.

Ben gülerken, o da karanlık denize doğru koştu. İşte o zaman çekip gitmeliydim. O epeyce açıldı. Artık onu göremiyordum.

Bir adamı karanlıkta, denizde bırakıp gitmeyi hiç denediniz mi? O kadar basit bir iş değildir bu.

Daha önce oturduğumuz yere döndüm. Elbiseleri kumların üzerinde katlanmış duruyordu. Kıtada askerlere öğrettikleri gibi değil. Bunlar karanlıkta gerektiğinde bulunacak biçimde katlanmıştı. Acele döndüğünüzde hemen toplanabilecek bir biçimde. Bir penye tişört. Bir kot pantolon. Sol tekinin tabanı delik bir çift 44 numara lastik pabuç. Bir don. Tokasında el motifi olan bir kemer. Oturup denize baktım.

Yirmi dakika geçmiş olmalı. Dalgaların sesi radyoda duyduğunuz alkış seslerine benziyor. Ama daha düzenli ve kimse Johnny diye bağırmıyor! Derken, bizimki ıslak ıslak gelip arkamda durdu. Üzerinden sular damlarken bir kolunun altında iki plaj iskemlesi, öbüründe ise bir şemsiye vardı. Güldüm.

Ben de ona uydum – benim ahçıya. Sesini çıkarmadan bildiğini okuyan bir hali vardı; hiç değişmeyecekti.

Seviştikten sonra, dalgaları duyuyor musun? dedim.

Karşılık vermedi. Sadece şışş, şışş, deyip durdu.

Zdena yatağında doğruluyor, ayaklarını yere indirip yalınayak açık pencereye gidiyor. Geceliğinin küçük köprücük kemiklerini örten dantel bir yakası var. Aşağı, tramvay hattına bakıyor. Havada hâlâ taze ekmek kokusu var. Sokakta birkaç adam işe gidiyor.

Limana, yatların demirli olduğu yere doğru yürüdüm, birden ahçıyı düşündüm. Ondan bir şey istemiyordum. Sadece karşısına çıksam acaba ne yapar diye aklımdan geçirdim. O anda onun yemek listesi yazılı levhalarını gördüm. Kalabalığı yararak yaklaştım, ama o değildi. Saçlarına kır düşmüş elli yaşlarında bir adamdı bu. Ona ahçıyı tanıyıp tanımadığını sordum, ama o başını salladı ve dilsiz olduğunu anlatmak istermiş gibi ağzını gösterdi. Bunun üzerine lokantayı bulmaya karar verdim.

Lokantanın sahibi açık mavi elbiseli, yüzü şişman bir çocuğun donuk yüzünü andıran bir adamdı. Ona ahçıyı sordum.

Nesi oluyorsunuz? diye sordu başını önündeki hesap makinesinden kaldırmadan.

Bir arkadaşıyım. Ona bir şey verecektim.

Postayla gönderemez misiniz?

Kendisi gitti mi?

İlk kez başını kaldırıp baktı. Götürdüler. Adresini ister misiniz?

Evet anlamında başımı salladım.

Nantes Islahevi... Kahve içer misiniz?

Her şeyi bağırarak söylüyordu. Yüzünün donukluğundan sesini duyurabilmek için bağırması gerekiyordu. Kahveleri boş masalardan birinin üstüne koydu ve karşıma geçip oturdu.

Üç yıldır aranıyormuş sizin ahçı, dedi. Yedi kişi kaçmaya çalışmış hapisten. Yalnız o başarmış kaçmayı. Ötekiler yakalanmış. Ama o da işi sıkıya almamış, her gün biraz daha koyvermiş kendini.

Yüzünden değil de konuşmasından, onun bu anlattıklarından sanki hoşlanıyormuş gibi bir havası olduğunu sezdim.

Onu yakalamaları da tam bir rastlantı. Nantes'tan bir hapisane görevlisi burada tatilini geçiriyormuş. Bir gün midye yemek için karısıyla lokantaya geldi. Çıkarken tanımış eski dostunu. Dün bir düzine kadar polis içerde bekliyordu o denizden geldiğinde.

Bunda gülecek ne var?

Gelecek hafta ona mutfakta bir iş verecektim! Mutfakta olsaydı, aynasız onu göremezdi, değil mi?

Bu mu komik olan?

Paçayı iyi kurtardık da! Zamanını kolluyordu sizin ahçı. Bir cumartesi gecesi kasayı soyacaktı. Bundan eminim. Bunun yerine kelepçeyi taktılar bileklerine. İnsan paçayı böyle kurtarınca sevinmez mi?

Pis domuz, dedim ona.

Bir ardıçkuşu şakımaya başladı akasya ağacında. Bir zamanlar neyin nasıl olduğunu her şeyden çok kuş sesleri hatırlatır bana. Ardıçkuşları sanki o an toza bulanmış gibidirler, değil mi? Karatavuklar ise, parlak kara tüyleriyle, o anda havuzdan çıkmış gibidirler, ama gagalarını açtılar mı, durum bambaşka olur. Karatavuğun şakıması kurudur. Ardıçkuşu canını kurtarmış gibi öter – canını kurtarmak için yüzüp yüzüp kendini gecenin kıyısına atmış ve uçup konduğu ağaçta üstündeki suları silkip, ben burdayım! demek ister gibi.

Jean Ferrero bir bulutun, kırık kayaların yüzlerini yalayan beyaz bir bulutun içinden geçtiği için farlarını hâlâ söndürmemiş. Yol döne döne aşağılara iniyor. Motosikletiyle ilk çam ağaçlarına ulaşıyor. Kaya parçaları yerine otlar belirmeye başlıyor.

Epeyce aşağılarda, elleri pantolonunun ceplerinde bir adam dolaşıyor.

Yürüyüşüne bakılırsa, bir çoban olmalı. Çobanların oradan oraya gidişlerinde kendilerine özgü bir salınışları vardır. Ceplerinde ne anahtar, ne bozuk para, ne de mendil bulunur; olsa olsa bir çakı, ama o çakıyı da daha çok içi kürklü deri ceketlerinin cebinde taşırlar. Çoban bağımsızlığını kanıtlamak, gecenin içinden çıkıp beliren ve ne tarihini ne de adını bildiği yeni bir günle birleşen doruklardan bağımsızlığını kanıtlamak istercesine aldırışsız yürüyor. Gecenin bitmiş olmasından kendine bir pay çıkardığı için böyle yürüyor. Gecenin iyi geçmesine onun da bir katkısı var.

Jean Ferrero çobana yaklaşınca, hızını azaltıyor. Son anda da durup kaskının siperini açıp ayağıyla yere basıyor. Acaba neden durdu? Sanki kendisi de bilmiyor. Belki de günün bu saati olduğundan ve görünürde hiçbir ev bulunmadığından. Uzaktan çobanın köpeklerinden biri havlıyor.

Çoban birkaç adım atarak motosikletli yabancının yanından geçiyor ve arkasına bakmadan, Uzağa mı? Uzağa mı gidiyorsun? diye soruyor.

Uzağa! diyor motosikletli.

Çoban belki de iki hafta ya da daha uzun bir süredir kimseyle konuşmamış olmalı. O anda iki adam da ne söyleyeceklerini bilemiyorlar; ikisi de aynı anda ne diyeceklerini düşünüyor ve yüksek sesle konuşuyorlar. Aralarında anlaşabilecekleri İtalyanca, Fransızca ve ikisinin de bilebileceği o bölgeye özgü bir dağ lehçesini denemeyi düşünüyorlar. Her sözcüğü, tıpkı çoban köpeğinin havlamasını yineleyişi gibi, zaman zaman yineleyerek sınıyorlar.

Ben onların çıkardıkları sesleri, havlayışları ve o bozuk sözcükleri çeviriyorum.

Bugün pazar mı? diye soruyor çoban yüzünü motosikletli adama dönerek.

Çarşamba.

Yola erken mi çıktın?

Evet.

Geceler hâlâ soğuk.

Ateş yakmıyor musun? diye soruyor Jean Ferrero.

Odun yok.

Yok ha?

Çalınacak şeyler var ama, diyor çoban.

Odun mu?

Hayır, senin motosiklet.

Nereye giderdin çalsan?

Pinerolo'ya.

Pinerolo burdan ne kadar?

On iki kilometre.

Ne var Pinerolo'da?

Kadınlar.

Sabahın altısında mı?

Bir de dişçi.

Atla arkama. Daha önce hiç bindin mi motosiklete?

Hayır.

Hiç dişçiye gittin mi?

Hayır.

Atla hadi.

Ben gelmiyorum.

Dişin ağrımıyor mu?
Hayır.
Gelmeyeceğinden emin misin?
Ağrırsa burda ağrısın. Uzağa mı gidiyorsun?
Pinerolo'ya kadar.
Peki, diyor çoban.
İki adam, çobanın kolları demiryolcunun belinde, aşağı İtalya'ya doğru gidiyorlar.

Damağım şişmiş gibi. Ağzımın dışı, yanıp kararan yeri kuru. Her sabah bulabildiğim en koyu çikolatalı ekmeği seçiyorum. Demek babanın kahvesini yaptın, diyor fırıncının karısı, şimdi de okula gidiyorsun! Annem gittiğinden beri babamla yalnız oturduğum için böyle söylüyor. Koyu renkli çikolataya önce dişlerimle dokunuyorum, sonra da dilimle. Sıvı gibi. İçilecek kadar değilse bile, çörekten daha yumuşak. İşin püf noktası, bulduğun ilk çikolatalı yeri yutmak, kalanı da dilinle sütlü ekmeğin her noktasına iterek onun çikolata kokmasını sağlamak.

Pinerolo'da, köprübaşında duruyorlar. Çoban motosikletten iniyor, tek kelime söylemeden elini sallıyor ve bir kahveye dalıyor. Yol nehir boyunca uzayıp gidiyor, parlayan sulardan söğütlerin gümüş renkli yapraklarının altlarına ışık yansıyor. Bir balıkçı alabalık yakalamak için ağ atmış, Jean Ferrero da, benzin deposu iki dizinin arasında, durmadan yol alıyor.

Casione ırmağı Lombriosco'dan az yukarıda Po ile birleşiyor. Köy halkı suların sesine öyle alışmışlar ki, iki ırmağa da geceyarısı set çekilecek olsa, birden uyanıp kendilerini ölmüş sanacaklar. Sürücüsüyle motosiklet geçip giderken birbirleriyle öyle bütünleşmişler ki, suyun üzerinden uçan bir yalıçapkınına benziyorlar.

Öğle tatilinde bir kapuçino içiyorum. Beni her gün 13.45'te G. Carducci Caddesi'nde bulabilirsiniz. Modena'ya geleli on sekiz ay oldu. Sanki on sekiz ay önce, ben uyurken, biri iki harfin yerini değiştirmiş: MODANE, MODENA. Yeni bir şehirdeydim. İtalyanca'yı Fransız aksanıyla konuşuyorum. "Sözcükler şarkı söyleyeceği yerde, step dansı yapıyor!" diyorlar bana. Burada Modena'da traktör ve spor arabaları yapıyorlar, bol miktarda da vişne reçeli. Bayılıyorum buraya. Ben budala değilim. Buralılar da değil. Hepimiz biliyoruz bir kayısının beş santimden fazla olmadığını! Modena'da bile, biri çıkıp da yıllık vişne fiyatları konusunda fazla açgözlü davranırsa, Cobra Magnum'larla temizleyebilir onu. Ben gene de geceleri burada her türlü mutluluğu düşleyerek ve ağaçların arkalarına bakarak yürüyorum.

Gökyüzü sabahın erken saatlerinin maviliğinde, ağaçların üzerinde ise beyaz bulutlar uçuşuyor. Yol dümdüz. Ve demiryolcu saatte 200 kilometre yapıyor.

Verona'da şu sergi açılmıştı ya, Marella'yla ben gitmeye karar veriyoruz. Dışardaki afişlerde profilden bir kadın başı var. Ne boyun! Dünyanın en seksi zürafası, diyor Marella. Başka bir afişte Mısırlıların eteklerini nasıl bağladıkları dikkatimi çekiyor. Her neyse, diyor Marella, pazarları giriş parasız. Mısırlılar eteklerini sol kalçanın üzerinden bağlıyorlar. İçeriye giriyoruz. Her şeye bakıyorum. Bitişikte oturan komşulara bakar gibi. Sokaklardaki numaralar biraz şaşırtıcı. İ.Ö. 3000 filan, bizse İ.S. 2000'deyiz, ama onlar sanki kapı komşumuz. Evlerinden birinin planına bakıyorum: mutfak, banyo, yemek odası, araba için garaj.

İnsan gövdesi için nişler var duvarlarda. Omuzlara, bele, kal-

çalara, baldırlara göre yapılmış nişler... kurabiye kalıpları gibi, ama bunlar güzel vücutlar için tasarlanmış. Birer giz gibi saklanması gereken vücutlar için. Korumayı seviyormuş Mısırlılar. Onlardan birinin içine gir, diyor Marella, bak seni nasıl sarıp sarmalıyorlar! Acele etme, Ninon, ben bir dondurma yiyeceğim! Bir saate kadar çıkmazsan, ben gelir seni mumya kasalarında bulurum!

Amma da iş! Mumya kasasının içine kabuğunun içindeki taze fasulye gibi yatıyorsun, ama fasulye kabuğunun içinde yeni doğmuş bir bebeğin saçlarını andıran ipek tüyler yerine, cilalı tahtalar sarıyor her yanını –söylediklerine göre akasya ağacındanmış bu tahtalar– bu tahtaların üzerine de seni sonsuza kadar öpecek olan aşk tanrısının renkli resmini yapmışlar. Hiçbir şeyi eksik bırakmamışlar. Kedi için bile bir mumya kasası var. Hele o heykellerin yürüyüşleri! Yüzleri size dönük, kararsızlıktan uzak, kolları kalkık, bilekleri esnek, avuçları dışa dönük. Erkeklerle kadınlar. Çift oldukları zaman da, kadın bir kolunu erkeğinin beline doluyor. İleri doğru yürüyorlar, bazen geriye çok kısa bir adım attıkları oluyor, ama hiçbir zaman dönüp gitmiyorlar. Dönmek yok Mısır'da, bırakıp gitmek yok.

Bu duruşu ben de deniyorum. Sağ ayağım biraz önde, sırtım dimdik, çenem yukarda, sol kolum kalkık, avucum öne dönük, parmak uçlarım omuzlarımın hizasında...

Birden seyredildiğimi anlıyorum, bu yüzden donup kalıyorum. Bana bakan gözlerin sol omuzumun arkasında bir yerde olduğunu hissediyorum. Dört beş metre uzaklıkta, fazla değil. Elbette bir erkeğin gözleri. Mısırlılardan daha kıpırtısız duruyorum.

Başka izleyiciler arkamdaki adama bakmaya başlıyorlar. Beni görüyorlar, ama ben onları rahatsız etmiyorum çünkü onlar benim Mısırlılara katıldığımı düşünüyorlar; bense kıpırdamadan duruyorum. O sırada izleyiciler arkamdaki adamın farkına varıyorlar ve *onun* yüzünden kımıldamadığımı düşünerek sert sert ona bakıyorlar!

Bırak onu, domuz! diye ıslık gibi bir kadın sesinin onu azarladığını duyuyorum. Benim için çok güç bir an bu, çünkü içimden gülmek geliyor. Ancak gülümseyebilirim bu durumda, ama kıkırdamak şöyle dursun, gülmem bile olanaksız.

Üzerimdeki bakışın uzaklaştığını hissedene kadar kımıldamadan duruyorum. Önümdeki vitrinin camından arkamdaki adamın artık orada olmadığını görüyorum. Bir sonraki salona geçmek zorunda kalmış olmalı. Ancak o zaman Mısırlı olmaktan vazgeçiyorum.

Gidip şuna bir bakayım, diyorum kendi kendime. Bir sonraki salonda beş maymun var. Oturmuş güneşlenen, mermerden, doğal büyüklükte beş Habeş maymunu. Sanırım güneş batmak üzere ve bu maymunlar her akşam gelip aynı kayanın üstüne oturuyorlar ve güneşin batışını seyrediyorlar. Herifçioğlu güneş gözlüklü, omuzuna bir de fotoğraf makinesi asmış. Güneş gözlüğü yüzünden gözlerini göremiyorum. Hem insan eski Mısır'da hiç güneş gözlüğü takar mı?

Dondurmacıda Marella'yı bulmak için sergiden çıkarken, bu herif de turnikeden soluk soluğa çıkıp arkamdan geliyor.

Senin adın Nefertiti mi? diye soruyor.

Benim adım Ninon.

Benimki de Luigi. Herkes bana Gino der.

Zdena, yüksek ökçeli ayakkabılarıyla bir bodrum katına iniyor. On yıl önce deste deste yasak yayını alıp dağıtmak için Stachanovska Sokağı'ndaki bir bodruma gelirdi. Bugün indiği bu merdivenin dibinde bir adam ıslık çalıyor. Zdena kapıyı çalınca, ıslık sesi de kesiliyor.

Kim o?

Zdena Holecek.

Girin, Yurttaş.

Zdena, sınır kapıları açıldığından beri *Yurttaş* sözcüğünün böyle kullanıldığını hiç duymamıştı. Kendisine kötü bir şaka yapılmış gibi yüzünü buruşturuyor ve kapıyı açarak geniş, iyi aydınlatılmış bir marangoz atölyesine giriyor. Sıralara oturmuş mavi tulumlu iki adamdan daha yaşlı olanın alnındaki lastik bantta saatçilerinki gibi bir gözlük var.

Bir dostum sizin kuş ıslığı yaptığınızı söyledi, diyor Zdena.

Buyrun oturun, diyor daha yaşlı olan adam. Evet, yapıyoruz. Elimizde otuz üç çeşit kuş ıslığı var yaptığımız.

Acaba ardıçkuşu ıslığı da var mı?

Ne tür bir ardıçkuşu düşünüyordunuz? Avrupa Ardıçkuşu mu? Sibirya mı? Mavigerdan mı, yoksa pas rengi ardıçkuşu mu?

Şakıyan bir ardıçkuşu, şu ağaçlardaki gibi.

Bu enstrümanları ne amaçla yaptığımızı biliyorsunuz, değil mi, Yurttaş? Bunlar aynı türün hayvanlarını avlamak ya da öldürmek için kesinlikle kullanılmamalı. Bütün müşterilerimize söylü-

yoruz bunu hiç unutmamalarını. Her kutunun içinde de, "Kuş ıslıklarını kuşlarla konuşmak için kullanırım," diye basılı bir not vardır. Ben aslında felsefe öğrencisiydim. Arkadaşım Marek de bir caz topluluğunda çalıyordu. Uzun uzun düşündükten sonra ikimiz de kuş ıslığı yapmanın bu dünyada bizim yapabileceğimiz ve bize yaşama olanağı sağlayacak en az zararlı şey olduğu sonucuna vardık.

Çok satılıyor mu?

Dünyanın her yerine gönderiyoruz, diyor arkadaşından daha genç olan Marek. Bundan sonraki deneyimiz Yeni Zelanda için Kiwi Kuşu yapmak. Marek konuşurken gözleri aşırı bir heyecanla parlıyor. Slovakya'da ardıçkuşu sayısı giderek azalıyor, bunu biliyor muydunuz, Yurttaş?

Bir tane kızıma almak istiyorum ben.

Bizde iki çeşidi var. Biri cıvıldayan, öbürü de ezgili.

Acaba dinleyebilir miyim?

Felsefeci olan mavi ceketlisi gidip bir dolaptan kapağı sürgülü iki tahta kutu getiriyor. Birini açıp Zdena'ya uzatıyor. Kutunun içinde bir yumurtalıktan daha büyük olmayan ve araba kornasıyla şırınga arası lastikten bir alet var. Lastiğin ucuna da flüt deliğine benzer deliği olan madeni bir tüp, tüpün içine de gene madeni bir parça yerleştirilmiş.

Sol elinizle tutun Yurttaş, sağ elinizle de lastiğe basın.

Zdena çantasını sandalyenin üstüne koyup söyleneni yapmak için ayağa kalkıyor. Sağ avucuyla lastiği sıkınca, tüpün içine itilen hava ancak bir ardıçkuşunun gagasından çıkabilecek bir cıvıltıya dönüşüyor. Zdena bu hareketi birkaç kez yineliyor ve gözlerini yumuyor. Kapalı gözleriyle, o da benim gibi, bu sesin gerçekten bir ardıçkuşunun hançeresinden çıkan sesin tıpkısı olduğuna inanıyor.

Bu arada, Marek öbür aleti kutusundan çıkarmıştır. Tahtadan küçük bir şarap kadehine benzeyen ve sapından kenarına doğru ince bir boru yerleştirilmiş bir alettir bu. Marek aleti iri ellerinden birinin içine alıyor ve sapını dudaklarına götürüyor. Bu minik boruyu üfleyince, soluğu akıcı bir kuş şakımasına dönüşüyor. Zdena, gözleri kapalı, eli havada duruyor. Marek de duruyor. Zdena

yeniden siyah lastiği sıkıyor. Marek karşılık veriyor. Böylece, Stachanovska Sokağı'ndaki bir bodrumda, Marek'le Zdena cıvıltılar ve titreşimlerle bir ardıçkuşu ikilisi oluşturuyorlar.

İkili susunca, gözlüklü adam, Kızınıza neden böyle bir şey vermeyi düşünüyorsunuz? diye soruyor Zdena'ya.

Bizim pencerenin dışında her sabah öten bir ardıçkuşu var. Ben de, nasıl söyleyeyim, sizin bu buluşunuzun kızımın kafasındaki ardıçkuşuyla konuşacağını umuyorum!

İnsana huzur verir bunlar. Onun için yapıyoruz...

Ninon, hadi yürüyelim, diyor Gino. Grezzana'ya doğru gidiyoruz. Kimsenin bilmediği yolları biliyor Gino. Olacak şey değil. Bir şehirden öbürüne hiçbir anayola girmeden gidebilir. Sonraları ona tavşan adını verdim, suratı ve uzun burnu yüzünden. Haksız da değildim, çünkü kimsenin, bulmak bir yana, göremeyeceği yolları biliyordu o. O gün bana hiç dokunmadı. Yalnızca arada bir, bir tümsekten atlarken ya da bir bağ kütüğünün altından geçerken yardım etmek için elini verdi. Daha önce hiçbir erkeğin yaptığını görmediğim bir şey yaptı. Kendini tuttu. Maymunların davranışlarının tam tersi. Durmadan dökülüp saçılır maymunlar. Çalgısına sarılıp onu vücuduyla örten bir saksofoncu gibiydi Gino. Serviler yetişen güneşli Verona'nın tepelerinde böyle davrandı o. Saksofonu olmadan. Bu da bende ona dokunma isteği uyandırdı, ama dokunmadım.

Ovada yazın ilk günleri. Otlar daha yeni yeşermiş. Yol ne zaman Po'ya yaklaşsa, nehir de genişliyor.

Burada, Yunanistan'da, adalar arasındaki deniz neyin her şeyden daha uzun ömürlü olduğunu hatırlatıyor insana. Orada, ovada, tatlı su öyle değil; Po'nun suyu artıp çoğaldıkça –bir yerden sonra bütün büyük nehirler giderek kendilerine daha çok su çekerler– hiçbir şeyin değişimden uzak duramayacağını gösteriyor.

Yolun kenarında gelincikler açmış. Nehir boyunca sıralanan söğüt ağaçlarının üzerinden esen hafif bir rüzgâr çiçekleri bir yastığın içinden çıkan tüyler gibi yolun üstüne savuruyor.

Ova giderek yaşlı bir kadının eliyle kırışıklıkları düzeltilen bir masa örtüsü gibi daha da düzleşiyor. Kadının öbür elinde ise çatal, bıçak ve tabaklar var. Ova ufukta daha da düzleşerek uzadıkça, uzaklıklar da artıyor ve insan kendini küçücük hissediyor.

Demiryolcu topukları iyice arkada, dirsekleri bükülü, bilekleri gevşek, benzin deposunun üstüne abanmış konumda, motosikletini hızla sürüyor. Belki de güneşin ilk ışıkları görüşünü daha da keskinleştiriyor, bu da onun hızını artırmasını kolaylaştırıyor. Evet, onu gözümde canlandırdığım zaman, nehirlerin denize ulaşması nasıl onların doğasına uygunsa, insanın hızlanmayı düşlemesi de onun doğasına uygundur diye düşünüyorum. Tanrılarda var olduğuna inanılan ilk niteliklerden biridir hız. Ve yoğun trafikten önceki bu pırıl pırıl sabahın erken saatinde, koca nehrin kıyısında, Jean Ferrero motosikletini bir tanrı gibi sürüyor. Bakı-

şının en ufak bir kayışı, parmaklarının bir dokunuşu ya da omuzunun bir hareketi kolayca ve hiç gecikmeden etkisini gösteriyor.

Bu derme çatma kulübe Gino'nun arkadaşı Matteo'nun. Matteo orada olmadığı için kulübe şimdilik yalnız bizim. Gino'daki anahtarla içeri giriyoruz. Kulübe Adige suyunun kıyısındaki bir tarlada. Araba satıcılığı yapan Matteo bir iki gün izinli olduğu zaman geliyormuş bu kulübeye. İçerisi biraz cimnastikhane gibi bir yer. Bir boksör torbası, ipe asılı bermuda şortlar, duvarın yanında bir barfiks, bir müzik seti, köşede bir yatak, onun yanındaki duvarlara dergilerden kesilip yapıştırılmış bir sürü boksör resmi.

Eğilip onları incelemeye başladım. Gino bir müzik koydu, küçük penceredeki tül perdeyi kapadı ve soyunmaya başladı. İlk kez başbaşa kalıyorduk ve çocuklar gibi oynuyorduk. Uçurumun kenarında dalmaya hazırlanan bir adam gibi duruyordu Gino. Dikkat kesilmiş. Dizleri bitişik. Bu gösteri benim içinmiş gibi arada bir bana bakıyordu! Ben hem gösterinin bir parçasıydım, hem de benim bu gösteriyi seyretmemi istiyordu! Boksörlerle karşılaştırılınca, bir deri bir kemik bir görünüşü vardı. Kollarıyla bacakları sanki gözlerinden başlıyordu. Artık ona Tavşan demekten vazgeçtim, İrigöz adını verdim. Tırnağımla canını nasıl yakacağımı gösterdim. Onu böyle ne kadar kızdırdığımı bilmiyorum. Sonunda seviştik. Yalnız onun üstünde olduğumu ve birbirimizle durmadan daha, daha yüksek sesle konuştuğumuzu hatırlıyorum. Birden, o anda bir çatırtı ve bir ağacın devrilişi gibi bir hışırtı duydum. Her yer güneş içindeydi. O ışıkta gözlerim kapalı yuvarlandım. Gözlerimi açtığımda sırtüstü yatıyordum. Ayaklarımızın ucunda da dalları kırmızı elma dolu bir elma ağacı vardı. Gözlerime inanamadım, Gino'nun elini aradım. Bulunca, Gino gülmeye başladı ve doğrularak oturmamı sağladı. Devrilip dağılan külrengi tahtaları gördüğüm zaman da ne olduğunu anladım. Kulübenin bir duvarı dışa doğru yıkılmış, boksörlerin resimleri yüzleri göğe dönük otların üzerine saçılmıştı. Ben seni yukarı, daha yukarı kaldırmak için ayaklarımla duvarı öyle çok itiyordum ki –Gino'nun

gülüşü güneşle ve söyledikleriyle birbirine karışıyordu– duvar yıkılıverdi! Elmalara bak, Ninon! Bana da bir elma verdi, ben de bir zamanlar gördüğüm bir resimdeki gibi çırılçıplak diz çöktüm. Ah! Gino. Havva'nın resmi değildi o resim.

Şehrin yakınlarda olduğu büyük, parlayan harflerle yazılmış trafik panolarından anlaşılıyor. Kilometreler boyunca birbirine karışan ve çeşitli ürünlerin, hizmetlerin ve eğlencelerin sözcülüğünü eden kelimeler. Bazı heceler kulakları sağır edecek kadar iri görünüyor ve gürültüleri trafiğin uğultusu içinde duyulup kayboluyor. Jean Ferrero bazen bu sözcüklerin altından, bazen iki harfin arasından geçerek ya da bir reklamın ucundan kıvrılarak yoluna devam ediyor. BOSCH, IVECO, BANCA SELLA, ZOLA, AGIP, MODO, ERG.

Trafik çok yoğun. Jean Ferrero bir şeritten öbürüne geçiyor, bazen şeritlerin çizgileri üzerinden gidiyor. Gözü hep işaretlerde. Beş saniye sonra bir başka sürücünün ne yapacağını bildiren işaretleri okuyor. Sürücülerin başlarını nasıl tuttuklarını, kollarını açık pencereye nasıl dayadıklarını, sabırsızlıktan parmaklarıyla nasıl tempo tuttuklarını seyrediyor. Sonra ya gaza, ya da frene basıyor; ya geride kalıyor, ya da öne geçiyor. Hayatı boyunca işaret memurluğu yapmış biri kendisi.

Babam şu bilimsel ilkeyi açıklamıştı bana. Her şey nasıl yaslandığına bakar. Tekerlekli bir araç viraj almak ya da yön değiştirmek isterse, işin içine bir merkezkaç gücü girer, diyor babam. Bu güç bizi enerjiyi korumaya çalışan süredurum yasasına göre dönemeçten düz çizgiye çekmeye çalışır. Bir köşeyi dönerken en az enerji gerektiren durum düz gitmektir, işte o anda bir zorlanmayla karşılaşırız. Ağırlığımızı dönemece doğru veririz, böylece mo-

tosikletin ağırlık merkezini kaydırırız. Bu da merkezkaç gücü ve Süredurum Yasasını dengelemiş olur! Kuşlar da havada aynı şeyi yaparlar. Yalnız, diyor babam, hava kuşların yolculuklara çıktıkları değil, yaşadıkları yerdir!

Trafik iyice tıkandı. Jean Ferrero duran araçların arasından, bazen sola, yolun ortasına; bazen de sağa, yolun kenarına gidiyor ve kendine geçebilecek boşluklar bulmaya çalışarak ilerliyor. Motosikletini böyle yönlendiriyor. Şehrin üstüne çöken sis ve duman bulutu güneş ışınlarını perdeliyor. O kadar yavaş gittiği için motor ısınmış, bu yüzden elektrikli soğutucu kendiliğinden çalışmaya başlıyor. Art arda dizilen araçların önüne geldiği zaman, trafiğin neden tıkandığını anlıyor. Bir beyaz düve sürüsü bir adam, bir çocuk, bir de köpeğin güdümünde yoldan geçiyorlar. Hayvanlar teslim olmuş askerler gibi birbirlerinin ardı sıra gidiyorlar. Derken, karşı yönden çan çalarak gelen bir tramvay beliriyor. Bu arada Vision A Mercedes'inin direksiyonundaki bir sürücü küfredip mezbahanın hâlâ Torino'nun dışına taşınmamasının bir rezalet olduğunu söylüyor. Jean ceketinin fermuarını açıyor.

Altın renkli, kaplumbağa biçiminde bir yüzük verdi bana Gino. Her gün onu parmağıma nasıl takacağıma yeniden karar veriyorum. İstersem kaplumbağa bana, evine doğru yüzermiş gibi, başı bileğime dönük bir biçimde; istersem öbür türlü, kaplumbağa dünyayla karşılaşmak için açığa doğru yüzermiş gibi takıyorum. Altından daha hafif, beyazı sarısından çok bir yüzük bu. Gino'nun söylediğine göre, Afrika'dan gelmeymiş, Gino Parma'dan almış. Bugün ben de dünyayla buluşmak için kaplumbağayla birlikte açıklara yüzeceğim.

Asklipiu Sokağı'nda saçlarımı kestirdiğim bir yer var. Kapısının üstünde *Κουρειον* yazıyor. Yani berber dükkânı. Sonra da başka bir yazı: *Αψε σβησε*, "Acele traş." İki adam, iki de koltuk; o kadar. Ne resim, ne renkli dergiler, ne de ışıklar. Ayna bile kullanmıyorlar. Bunun yerine karşılıklı güven var. Dükkânın kapısı kamyonlar geçen tozlu bir sokağa açılıyor. Atina'daki hiçbir berberin makası bu ikisinin makasları kadar hızlı olamaz. Saç kessin kesmesin, durmadan şaklıyor makaslar. Berberlerden birinin elinde her zaman bir makas havada şakırdayıp duruyor. Berberler koltukların çevresinde dönmüyorlar. Oldukları yerde durup döner koltuktaki müşteriyi döndürüyorlar. Ellerine usturayı aldılar mı, tek parmakla hiç kımıldatmadan tutuyorlar müşterinin başını. Orada, her zamanki berberimde makas şakırtıları ve dışardan geçen kamyon gürültüleri arasında saçımı kestirirken bir adamın gülüşünü duyuyorum.

Bir gövdenin gülüşü bu, şaka değil. Yaşlı bir adamın gülüşü. Konuşulan kelimelerin omuzuna atılmış bir pelerin gibi bir gülüş. Yaşlı adam soruyor: Şu yukardaki fotoğrafa mı bakıyorsunuz? Oğlum Gino o. Gördüğünüz gibi kayığında. Oğlum olduğunu anladınız demek? Babasının oğlu olduğu duruşundan belli! Gerçi daha dik, benden daha dik. Haklısınız, üstelik daha zayıf. Daha

dik, çünkü hayatta benim çektiklerimi çekmedi o, umarım bundan sonra da çekmez. İnsanın belini büker güçlükler, posasını çıkarır. Oğlumun da gizlediği şeyler var elbet; örneğin, para işlerine beni hiç karıştırmaz. Ama pek öyle ciddi bir sıkıntısı da yok. Demek bir çapa istiyorsunuz? O kadar büyük mü olacak? Ne için istediğinizi sorabilir miyim? Diskoteğin adı Altın Çapa, öyle mi? (Gülüşmeler) Elimde birkaç tane var onlardan, ama epey yürümemiz gerekecek. Kolayca yaldız vurabilirsiniz üstüne. Kazanların öbür ucunda, lastiklerin solunda çapalar. *Andiamo.* Ne diyordum? Ha, oğlum Gino daha fazla okur sanıyordum, ama okumadı. Pisuar istemez misiniz? Yedi yaşına geldiğinde kendi başına balığa çıkıyordu. Sekizinde de, sandalı alıp çıkmaya başladı – kimse olmadan. Şimdi her salı ve perşembe Ficardo'ya gidiyor, Po'da balık tutmaya. Hayır, hafta sonları gidemez, pazarlarda işi var: cumartesileri Ferrara, pazarları Modena, çarşambaları Parma. Küvet lazım değil mi size? Düzenlidir de. Belki bu konuda da bana çekmiş. Hurdacılık düzenlilik ister, başka bir şey değil. Düzen duygusu, biraz yer, bir de neyin nerden geldiğini bilmek. Her şeyin ne olduğunu bileceksin, yerli yerine koyacaksın. Gino elektronik uzmanı da olabilirdi, ama onun sıkıntısı kapalı yerde çalışamamak. Dört duvar zindan gibi geliyor çocuğa. Ne zaman benim çalışma yerime –kayık içindeki fotoğrafını gördüğünüz o kulübeye– gelse, üç dakikadan fazla kalamıyor orda. Aklı fikri hep, otoyollar yapılmadan önce dedikleri gibi, komşu köyün çanlarında olan bir çocuk. Bu yüzden tezgâhını alıp haftanın belli günlerinde pazar pazar dolaşmayı seçti. İyi satıcıdır kendisi. Mezarlık kapısında konfeti bile satar! (Gülüşmeler) Evet, eskicilik yapıyor. Giyim eşyası. İşte çapalar. Bunların en büyüğü bir fener dubasından. Fiatı mı? Nakit mi vereceksiniz? Öyleyse kırk iki milyon liret. Çok mu, dediniz? Siz kelepirden anlamıyorsunuz. Kime isterseniz sorun burda, herkes aynı şeyi söyleyecek size – Federico'nun bir şey satmak gibi bir sıkıntısı yok– elindekileri bedava dağıtıyor o. Kırk iki milyon.

Torino'da, Vittorio Emanuele Köprüsü'ne yakın bir yerde, rıhtımdaki bir balıkçının yanında bir köpek duruyor. Jean Ferrero yukarıdaki yoldan onlara bakıyor. Motosikleti kaldırımın kenarında. Eldivenlerini ve kaskını yaslandığı korkuluk duvarının üstüne bırakmış. Hava güneşsiz, ama ağır; korkuluğun taşının rengi –uzun süre açık kalmış kavanozdaki ayva reçelinin rengi– ısıyı emiyor.

Dikkat edin, diyor bir kadın sesi –eliyle kaska dokunuyor– düşsün istemezsiniz, değil mi?

Kadın o kadar tatlı ve ağırbaşlı bir İtalyanca konuşuyor ki, söylediği sözlerin anlamı ne kadar sıradan olursa olsun, sanki Kitabı Mukaddes'ten sözlermiş gibi geliyor insana.

"Böylece RAB Allah onu Aden bahçesinden, kendisinin içinden alındığı toprağı işlemek için çıkardı."

Kaska dokunan el de sese uygun. Bu kadar zarif eller çoğu zaman ipek saçlar, nerdeyse yara denebilecek bir deri üstü duyarlığı ve çelikten bir iradeyle bir arada gider.

Düşerse, nehirden hiç çıkaramazsınız. Su çok pis, leş gibi.

Bir meleğin ellerini andıran elleriyle korkuluğun üstündeki kaskı sallamaya başlıyor.

Onu biz mahvettik, diyor ses, her şeyi mahvediyoruz zaten.

Elbiseleri tozlu ve eski – kadınların çarşıda yığın halindeki bir dökün tüyü karıştırıp bir kenara attıkları şeyler gibi. Dudağına ruj sürmüş – belli belirsiz, ama becerememiş, sanki o ince parmaklarının ne yaptığını artık göremiyor.

Yapabileceğiniz fazla bir şey yok, diyor, yaptığınız da sanki hiçbir zaman yeterli değil. Gene de dayanmalı insan.

Bir gün bir evim olacak, ama bu ölüm saçan vadide değil. Her penceresinden denizi görebileceğim bir ev istiyorum ben. Ninon'un evi. Bir yerde olmalı böyle bir ev. Denizi mavi değil, gümüş renkli olmalı. Evimde Claire Teyze'ninki gibi üzerinde sebze kesmek için pencere yanında masası olan bir mutfağım olacak. Mutfakta da bizim alt kattaki gibi armut ağacından yapılmış bir büfe. Ama büfenin içinde başka şeyler olacak. Eski faturalar, fotoğraflar, motosiklet bataryası ve fazla şık oldukları için hiç kullanılmayan tabaklarla dolu olmayacak bu büfe. Şık ama kullanacağım tabaklar olacak orda. Tabaklarımın üstündeki rafta da kalın mantar kapaklı bir dizi büyük kavanoz olacak – belki de her sabah yatak odamın penceresinden gördüğüm balıkçılar teknelerine çektikleri ağların su yüzünde kalması için kullandıkları mantarlardan birkaçını verecekler bana. Bu kavanozlara da şeker, ekmek kırıntısı, kahve, iki çeşit un, kuru bakla, mısır gevreği, kakao, bal, tuz, parmıcan peyniri ve babam için dağ mersininden yapılmış brendi koyacağım.

Hayat buna bağlı, diye devam ediyor korkuluğun yanındaki kadın, durmak elimizden gelmez. Ordan bir şey alırsın, burdan bir şey; bir sabah parlak bir düşünceyle uyanırsın, birden onu denedikten sonra çok zaman geçtiğini hatırlarsın, eve dönersin ve birlikte götürdüğün şeyi buz dolabına koyarsın. Her gün sürdürürsün yaşamayı. Aşağıdaki köpekli adama dikkat ettiniz mi?

Evet.

Köpekli adam dikkatinizi çekti demek? Kocamdır kendisi. İkinci kocam. Fiat'ta çalışıyordu. Benimle evlenmek hiç yaramadı ona. Düzenini bozdum.

Jean Ferrero arkasını dönüp deri ceketinin fermuarını açıyor,

çıkarıp duvarın üstüne bırakıyor. Sıcaklar başlamış. Ama değişir bu hava; serinler, daha çok ısınır, şiddetli rüzgârlarla fırtınalar çıkar, günlerce süren puslu bir yumuşaklık sarar her yeri, Alplerin güneyindeki sıcaklar üç ay sürer. Bu da gelecekle ilgili tedirginliği azaltır. Umarsız kalabilir insan, can sıkıntısından umarsız kalabilir, ya da birden yorgunluğun öldürücü öfkesine kapılabilir. Ama geleceğin belirsizliği gibi bir tehlike azalır. Her geçen günü az çok ona benzeyen bir gün izler.

Ceketsiz daha iyi, değil mi? Kadın duvarın üstündeki deri ceketе dokunuyor. İyi kalite!

Jean Ferrero'nun gömleği terden ıslanmış.

Sevdiği şeylerle doldurmaya çalışıyorum buzdolabını, diyor kadın, ya da bir zamanlar sevmiş olduğu şeylerle. Her gün bir şey çıkarıyorum ona. Bazen de şaşırtmaya çalışıyorum. Onu gülümsetmenin bir yolu bu. Her gün çıkardığımın yerine bir şey koyuyorum. Yolluk hazırlar gibi. Bir sanat o buzdolabını yerleştirmek. Ne de olsa çok küçük bir buzdolabı. Bir karavandan çıkarılmış. Karavan da hurdacıya gitti. Benim işim işte bu buzdolabını onun için dolu tutmak.

Kot pantolonlu üç delikanlı hayran hayran kaldırımın kenarına dayalı motosiklete bakıyorlar.

Bellisima!

Saatte üç yüz kilometre!

Kadrandaki sayılar abartılı ama motosiklet harika.

Acaba ağırlığı ne kadar?

Bayağı ağır olmalı.

Hem ağır, hem hızlı.

İkiz farlarına bak.

Göz kamaştırıcı!

Kocam yalnız köpeğe verecek bir şey bulmak için açar buzdolabını, diyor kadın. Kendisinin hiç iştahı kalmadı. Ben de lokantalara gidiyorum köpek için. Ama kocama hiçbir zaman –bir gurur meselesi bu– hiçbir zaman o lokantaların mutfak kapısından verdikleri bir şey yedirmedim. Yalnız kendi elimle hazırladıklarımı layık gördüm onun ağzına. Ömür boyu sürecek bir iş. Bir gün gelecek hiçbir şey yiyemeyecek, bir zamanlar çok sevdi-

ği o tortelliniyi bile. Alıp şurdaki mezarlığa gömecekler onu, buzdolabı da çöplüğe atılacak.

Asklipiu Sokağı'ndaki berber başımı kımıldatmayayım diye sol elinin parmağıyla kafatasımı tutarken, bir yandan da usturayla ensemi tıraş ediyordu. Derken yaşlı kadının sesi gitti, kulağıma başka bir ses geldi.

Beş yüz yıl önce, diyor bu ses, Adil Nuşiran'ın huzurunda üç bilge kişi hayat denilen bu derin acılar denizinde en acımasız dalganın ne olduğu konusunu tartışıyorlarmış. Araya girmekten çok hoşlanan İskenderiyeli Cari'nin sesi bu. Bilge kişilerden biri hastalık ve acıdır, demiş, diye devam ediyor Cari. Biri de, yaşlılık ve yoksulluktur, demiş. Üçüncü bilge kişi ise, yaklaşan ölüm ve işsizliktir, diye diretmiş. Sonunda üçü de anlaşmışlar bu sonuncusunun en kötüsü olduğunda. Yaklaşan ölüm ve işsizlik.

Hemen hemen hiçbir zaman bir şey tutamıyor kocam, diyor Jean'a korkuluğun yanındaki yaşlı kadın – hemen hemen hiçbir zaman. Yalnız iki kere gördüm bir şey yakaladığını. Onun zaafı nedir, biliyor musunuz? Söyleyeyim. Limon şekeri! Bayılıyor limon şekerine.

Jean Ferrero durmadan akan nehrin bulanık sularına bakıyor.

Yaşlı kadın bir meleğin elini andıran eliyle para çantasını açıyor ve param yetmiyor, diyor, yalnız altı bin liret var. Bir paketin fiatının yarısı! Kahvesini içerken yiyor bunları, öğle uykusundan sonra. Birlikte bir kutu limon şekeri alsak ona, *Sinyor*, ikimiz?

Demiryolcu para çıkarmak için deri ceketinin cebini karıştırıyor.

Adımı yazmayı öğrendim: Ninon. Mutfak masasının başında oturmuş adımı yazıyorum. N harfi bir köpeğin dili gibi kıvrılıyor. I harfi bir tohum gibi filiz veriyor, N harfini daha önce söylemiştim, O bir yay N de N. Artık adımı yazabilirim: NINON.

Jean Ferrero Po Caddesi'ndeki aşıboyası kemerlerin altında bir kahvede oturuyor. Önünde bir fincan kapuçino ve bir bardak buz gibi soğuk su var. Şehirde hiçbir şey bu bardaktaki su kadar ışıltılı değil. Sandalyesinde arkasına yaslanıyor. Dağları aşarak gelmiş buraya. Belki dedesi de noterle bir davayı görüşmek için bir kere Torino'ya gelmiştir. Bugün kemerler etiketleri birçok kereler değişmiş eski dosyaların rengini almış. Birinin güldüğünü duyup başını kaldırıyor. Gülenin kim olduğunu anlaması epey vakit alıyor. Bir kadının gülüşü bu. Kemerlerin altında değil, barın tezgâhında değil, gazetecinin kulübesinde de değil. Sanki kırlardan, bir tarladan geliyor bu gülüş. Sonunda buluyor gülen kadının nerede olduğunu. Kadın caddenin öbür yanındaki bir binanın ikinci katındaki bir pencerenin önünde ayakta durmuş bir masa örtüsünü ya da bir yatak örtüsünü silkeliyor. Bu arada bir tramvay geçiyor, ama Jean hâlâ duyabiliyor kadının gülüşünü. Tramvay geçtikten sonra da gülüyor kadın. Artık genç sayılmayacak, kısa saçlı, kolları dolgunca bir kadın bu. Neye güldüğünü anlamak olanaksız. Gülmesi durunca oturup soluklanması gerekecek.

Gino bana âşık. Yere eğiliyorum. Doğrulduğum zaman dizlerim kırış kırış olacak ve bu kırışıklıklar gülümseyecek. Karnım bir bilmece. Kaburgalarımdan başlıyor, elbisem gibi tam bu kırışıklıkların üstünde bitiyor. Ne kadar güzelleşiyorum Gino için.

Hafif bir amonyak, ıslak saç ve vernik kokusu geliyor burnuma. Büyük bir saç kurutma makinesinin vızıltısı ve aralarında Slovakça konuşan kadınların tekdüze seslerini duyuyorum. Zdena da onların arasında.

Bir iki parıltı istiyorum, diyor Zdena, her yere değil, yalnız şuraya, saçların döküldüğü yere.

Siyah tişörtle beyaz pantolon giymiş genç bir kadına söylüyor bu sözleri. Genç kadın başının tepesine topladığı siyah saçlarına bir kakımın kürkündeki siyah benekler gibi beyaz meç yaptırmış.

Böyle bir şey mi? diye soruyor genç kadın taşradan gelmiş birinin sesi ve aksanıyla.

Evet, o kadarcık yeter, diyor Zdena gözlerini yumarak. Bu arada genç kadın da iri ellerine plastik eldivenler geçiriyor.

Adım Linda, diyor genç kadın. Sanırım buraya ilk gelişiniz?

Evet, ilk.

1991'den beri Bratislava'da gençlerden başka herkese aykırı gelen birçok modern berber salonu açıldı. Devlet yönetiminde çalışan ve tek uzmanlıkları perma yapmak olan daha önceki berber salonları pasaklı mutfaklara benziyordu. Yeni berber salonlarının şıklığı ise otomobil galerilerini andırıyor.

Bu akşam bir partiye mi gidiyorsunuz? diye soruyor Linda.

Bir düğüne gidiyorum.

Linda meç boyasıyla taradığı ilk saç lülesini sarmak için eldi-

venli eliyle ve büyük bir dikkatle beyaz yaldızlı bir kâğıt parçası hazırlıyor.

Demek düğüne! Ne kadar şanslısınız. Yarın mı?

Genç kadın büyük bir titizlikle ikinci saç lülesi için de aynı şeyi yapıyor. Amonyak kokan o meç boyası.

Düğün yarın mı?

Öbür gün. İtalya'da.

İşte görmek istediğim bir ülke!

Zdena, saçları yaldızlı kâğıda sarılıp ayrılmış, gözleri kapalı, ay rolüne çıkmış bir oyuncuya benziyor.

Artık vize almamız gerekmiyor, değil mi? diyor Linda.

İtalya için gerekmiyor.

Ne giyeceğinize karar verdiniz mi?

Evet, annemin bir elbisesini giyeceğim.

Annenizin mi!

Savaştan önce Viyana'da diktirmişti. Konser verirken giyerdi.

Biraz sola eğin başınızı... demek müzisyensiniz?

Hayır, ben değil, annem kısa bir süre piyanistti.

Dinlemek isterdim kendisini.

İyi olurdu, ama artık aramızda değil.

Güve yeniği var mı diye baktınız mı, elbiseye demek istiyorum. Biraz böyle bekleyelim şimdi.

Koyu yeşil ve sarı. Dantelli bir elbise, diyor Zdena.

Şimdi onlar gene moda. Evlenecek olsam, sizinki gibi bir elbise isterdim. Böyle bir şey olacak olsa, belki de ödünç verirdiniz bana?

Neden olmasın.

Ölçülerimiz aynı. Topuklu pabuçlarınız yüzünden benden daha uzun görünüyorsunuz. Bu meslekte insan sandal giymek zorunda, yoksa çabuk yıpranırsınız. Günde on iki saat çalışıyoruz. Sahi, ödünç verir miydiniz elbisenizi?

Elbette.

Aklımda biri olduğundan değil. Hiç öyle bir şey yok aslında. Tamam. Şimdi biraz bekleyeceğiz. Hakkınız var tabii, bugünlerde yabancı bir ülkede evlenmek daha iyi.

Linda, Zdena'yı gözleri kapalı, başında gümüşten bir haleyle öyle bırakıyor.

İğrenç görünüyorum. Kim bilir Gino görse, ne der? Tıpkı ilkbaharda kilerden çıkarılmış çürük bir patates. Haşlandığında, ağıza gelen o tiksindirici tat. Yer yer şişmiş bir deri. Uçuklamış dudaklar, gözlerin altında halkalar. Hele saçlarım, ne kadar kötü. Acaba boyatsam mı? Şöyle bir lokma zümrüt yeşili. Allah belasını versin. Yoksa toplasam mı? Dul kadınlar gibi toplayıp topuz mu yapsam? Öf! Şuna bak! Arkaya toplayınca fena olmuyor, değil mi? Ger, iyice ger ki, parlasın. Nefertiti'nin profili, bir de başımı şöyle tuttum mu! Kadife bir kurdele bulmam gerekiyor, ama lastik bir bant da işimi görür şimdilik.

Linda dönüp meç yaptığı saç lülelerinden birini dikkatle gözden geçiriyor. Sonra yaldızlı kâğıdı çıkarmaya başlıyor. Şimdi saçınızı yıkayabiliriz, diyor. Teplice'li bir kız arkadaşım var. Çok şanslı. O da sizin gibi bir yabancı buldu. Berlin'li bir Alman. Kırk yılda bir çıkar insana böyle bir piyango. Enseniz için böyle iyi mi? Teplice'de durum kötü, gerçekten kötü, burdan beter. Arkadaşımla onun gibi daha kaç kişi otobanlarda işe çıkmışlar. Anlarsınız ya... TIR şoförleriyle. Daha çok da Almanlarla. Para onlarda. Bizim arkadaş bir aydır bu işi yapıyormuş ki, Wolfram diye bir Alman'a tutulmuş. Tam bir piyango. Aynı gece, Berlin'e gel, diyor adam bizim arkadaşa. O da gidiyor. Su sıcak mı? Dört kere çalkalamamız gerekiyor. Berlin'de kızla evlenmek istediğini söylüyor adam! Niye evlenmeyeyim, diyor arkadaşım bana telefonda, adam beni sevdiğini söylüyor. Tam piyango işte.

Linda güçlü parmaklarıyla Zdena'nın kafasına masaj yapıyor.

Peki Teplice'li arkadaşınızın duyguları ne adama karşı? diye soruyor Zdena.

Linda tırnaklarını tarak gibi kullanarak, siz İtalyanınıza karşı neler hissediyorsunuz? diyor.

O benim – yanlışlığı düzeltmenin harcanacak çabaya değmeyeceğini düşünen Zdena cümleyi tamamlamıyor. Herhalde onu seviyorum, diyor.

Tabii, diyor Linda elindeki havluyla Zdena'nın saçlarını hızla kurularken, siz aynı yaşta değilsiniz. Bu da aynı şey değil. Bunu da unutmamam gerek. Ama bir yerde sorun gene aynı sorun, değil mi? O sırada Linda saç kurutma makinesini çalıştırdığı için konuşmayı kesiyorlar.

Linda saçlara son biçimini verdikten sonra Zdena sonucu aynada gözden geçiriyor.

Gerçekten çok kibar oldu, diyor Linda, fazla yaldız yok, daha azını yapamazdım sizin için.

Müşterisi saçlarının yanlarını ve arkasını görebilsin diye Linda yaldız çerçeveli üç kanatlı bir başka ayna tutuyor. Müşterisinin hâlâ genç boynundaki bir saç lülesini eliyle düzeltiyor.

Çok iyi, diyor Zdena yumuşak bir sesle. Ne kadar iyi görünürsem, Ninon'un tasası o kadar azalır diye düşünüyor bunu söylerken.

Linda da gülümseyerek, İtalyanınızla sonsuz mutluluklar diliyorum size, diyor. Gerçekten!

Marella şişen dizi için Dr. Gastaldi'ye görünmesinin hiç de yararsız olmadığını söyledi bana. Ben de ağzımdaki uçuk geçmeyince, ona gittim. Doktor bir merhem verdi, ayrıca kan tahlili yaptırmamı istedi. Yazı masasının üstünde develeri ve piramitleri gösteren oyma işi bir resim vardı. Yeleğinin cebinden bir büyüteç çıkararak tırnaklarıma baktı. Bunları yiyor musun? diye sordu. Karşılık vermedim. Kendisi görmüyor muydu sanki!

Yakında geçer, dedi Dr. Gastaldi yirmi binliği cebine indirirken.

Torino'nun doğusunda, yolun Po'nun güney kıyısını izlediği yerde yüksek tuğla bir duvara beyaz boyayla RITA yazmışlar. Beş yüz metre sonra gene aynı RITA adı, bu kez bir evin kör duvarına yazılmış. Üçüncü RITA yazısı ise asfalt bir otoparkta, yerde. İnsan adı verilen birçok yer vardır. Tarihsel heyecanlar yüzünden bu adlar zaman zaman değişir. Rita'ya âşık olan –Rita'ya âşık olduğu için de kafayı çeken, ya da umutsuzluğa düşen biri– bir gece eline bir fırça, beyaz saplı bir tornavida, bir kutu da beyaz boya aldıysa, üzerinde Rita'nın adı olan yol o kişi için her zaman Rita'nın yolu olacaktır.

Dr. Gastaldi kapıyı açık bırakıyor ve bana oturmamı söylüyor. Sonra da masasının başına, piramitlerle develeri görebileceği bir yere geçip oturuyor. Gözlüğü gözünde, bir telefon numarası ararmış gibi elindeki kâğıtları inceliyor. Kötü bir gece geçirmiş gibi bir yüzü var.

Günlerdir gelmenizi bekliyordum, diyor.

Hastalığım geçti, diyorum.

Korkarım bir iki tahlil için yeniden hastaneye gitmeniz gerekecek.

Dudağıma dokunup diretiyorum: Ama geçiyor, Doktor, unutun bunu.

Korkarım sorun yalnız dudaktaki uçuk değil. Dr. Gastaldi elindeki kâğıtlara bakarak mırıldanıyor. Sonra başını kaldırıp bana bakıyor, gözlüğünün arkasındaki gözleri ikiye bölünmüş erikler gibi. Bak kızım, kan tahlilinin sonucu irkiltici, ama sana gerçeği söylemek zorundayım. Seropozitifin ne olduğunu biliyor musun? HIV.

Dünkü çocuk değilim elbet.

Korkarım tahlilin sonucu bu. Hiç damardan vurdurdun mu?

Siz hiç otuzbir çektiniz mi, Doktor?

Bunun korkunç bir şok olduğunu biliyorum.

Ne dediğinizi anlamıyorum.

HIV bulaşmış sana.

Bir yanlışlık olacak. Aldıkları kanı karıştırmış olmalılar.

Hiç sanmıyorum.

Elbette karıştırmışlar! Bir tahlil daha yaptırın. Yanlışlık yapıyorlar.

Her zaman oluyor böyle yanlışlıklar.

Piramitleri tersinden seyrediyorum. Beni duyuyor musun, baba? Daha yirmi dört yaşındayım ve öleceğim.

Demiryolcu San Sebastiano'da Po nehrinin bir köyden daha geniş olduğu yerde karşı kıyıya geçince, gidonu tek eliyle tutarak daha yavaş gidiyor. Önünde hiç araç yok.

Marella'ya telefon edip gelmesini söylüyorum. Onunla konuşmam gerek. Olanları anlatıyorum. Aman Tanrım! diyor.

Demiryolcu köprüyü geçtikten sonra duruyor, iki ayağıyla yere basıyor ve kollarını iki yanına sarkıtıp gökyüzüne bakıyor.

Bu sabah uyandığımda, hatırlayamadım. Birkaç saniye. Birkaç saniye unuttum. Hatırlayamadım. Aman Tanrım.

Demiryolcu gidonu kavrıyor, motoru çalıştırıyor, birinci vitesle yola çıkıyor.

Gino'yla Verona'da buluşmak üzere sözüm var. Gitmeyeceğim. Hayır. Asla.

Demiryolcu kıyıdaki kamışların arkasında kayboldu. Sanki aklına yeni bir şey gelmiş gibi motosikletini hızla sürüyor.

Bak, Marella, Gino şunları yazıyor bu sabah gelen mektubunda: En sevdiğin futbolcunun Vialli olduğunu söylediğin için üzerinde onun resmi olan tişörtümü giyiyorum. Salı günü seninle deniz kıyısına gidelim mi? Gözümde hep sen varsın, Ninon. Tezgâhımı Marconi Alanı'na kurdum, kalabalığın bittiği yerde seni görüyorum. Ben Parma'dayım, sen Modena'da, ama günde dört beş kere görüyorum seni. Dirseğinden, kolunu beyaz çantanın kayışından sıyırışından, sol kalçanın üstüne gelen yeri turuncu alevlerle süslü, buruşuk ipekli Çin elbisenden tanıyorum seni. Seni derimin altında hissettiğim için o kadar sık görüyorum. Dün, pazar günü, tam kırk üç tane Ricci gömleği sattım. Bereketli bir gün. Nerdeyse bir buçuk milyon kâr. Yazın bütün bir ay böyle gitse, diyordum kendi kendime, Ninon'la Paris'e iki uçak bileti alırız. Seni seviyorum. – Gino. Mektubu yırttım, Marella, tuvalete atıp sifonu çektim. Ama ilk çekişte gitmedi. Kâğıt parçaları suyun üstünde kaldı.

Yol her birinin avlusu, avlu kapısı ve dörtgen binaları olan iki büyük çiftliğin arasından geçiyor. Şehirlerin dışında, bu ovada insanların oturduğu her bina, her şeyi cüceleştiren o uçsuz bucaksız boşluğun etkisini azaltmak amacıyla kare biçiminde yapılmış. Demiryolcu motosikletiyle geçip gittikten sonra iki büyük çiftlik evi yeniden sessizliğe gömülüyor.

Tekerlekli bir sedyenin üzerindeyim, baba. Beyaz gömlekli iki adam bir koridordan geçiriyor beni. Başka şeyler düşünüyorlar, beni değil. Beni nereye götürüyorsunuz? diye soruyorum. Endokrinoloji Birimi'ne, diyor adamlardan biri sevecen bir sesle. Anlamıyorum. Bir ayrıntı bu, nasıl olsa. Tekerlekleri her yöne dönen böyle bir sedyede dışarı çıkaracaklardır beni.

Crescentino köyünde kiliseden çıkan bir cenaze alayı yolu kapadığı için, demiryolcu başları öne eğik şapkalı kalabalığın son sırasındaki adamların arkasından ağır ağır gitmek zorunda kalıyor.

Marella telefon ediyor. Artık o ağlamadığı için, ben de ağlamıyorum. Aramızda, diyor, yalnız kendi aramızda buna SIDA* değil, STELLA diyelim.

Hiçbir şey düzlük kadar gizleyici değildir. Demiryolcu ovayı boydan boya geçiyor. İnsan ayağı bir cesete takılıncaya kadar bir gece önce orada nasıl bir şiddetin yaşandığını bilemiyor.

Marella, Gino'dan bir mektup daha aldım: Ninon, diyor, Ninon, hiçbir şey anlamıyorum. Randevuna gelmiyorsun. Kaplumbağa yüzüğü geri veriyorsun. Hiçbir şey söylemeden posta kutuma bırakıyorsun. Onca yoldan Cremona'ya geliyorsun ve beni görmüyorsun... Bu mektubun ne zaman eline geçeceğini bile bilmiyorum. Ama seni bulacağım ve sevmeye devam edeceğim. Nerede olursan ol, bir sabah kalkacaksın ve kapının önünde iki yanında VESTITI SCIC yazılı Merecedes'imi göreceksin. İşte o sabah, yatağına dönsen iyi olur. NINON + GINO = AŞK.

Bu mektubu yırtmıyorum. Bir kartla yanıtlıyorum kendisini, kartı da bir zarfa koyuyorum. Kartta onun seropozitif olup olmadığını anlamak için bir tahlil yaptırması gerektiğini yazıyorum. Kendimle ilgili hiçbir şey söylemiyorum, çünkü söylenecek bir

* AIDS'in Fransızcası.

şey yok. Benim durumum belli... Kartın üstünde Vialli'nin resmi var, gol atarken.

Demiryolcu şimdi ufuğa doğru uzanan ve gelişigüzel yüzlerce ayna gibi parlayan çeltik tarlalarının arasından geçiyor. Tarlaların yüzeyinde erken baş veren pirinçlerin yeşil çizgileri görülüyor. Çeltik tarlaları Cavour'un İtalya'yı zengin bir ülke durumuna getirecek düşlerinden biriydi. Çeltik tarlaları için bir kanal açılmıştı. Ve 1870'te, süt gibi beyaz, uzun, hafif, ağızda en kolay dağılan ilk İtalyan pirinci burada toplanmış, kurutulmuş ve çuvallara doldurulmuştu.

Hiçbir şeyim kalmadı. Neyim varsa aldılar elimden, her şeyi, her şeyi.

Hiçbir şey kımıldamıyor durgun suyun üzerinde. Düzensiz aynalardan gökyüzünün ışığı yansıyor. Ne renk, ne bulut. Yalnızca motosikleti üzerinde giden demiryolcu. Çok hızlı sürüyor motosikletini.

Kendimi verme hüneri alındı elimden. Kendimi birine sunacak olsam, ölüm sunarım ona. Sokakta yürürken delikanlıların bana baktıklarını görünce, hep ölüm olduğumu hatırlıyorum. Bana bir kere, iki kere ya da yüz kere yaklaşacak olsan, ben de seni sevsem, ölürsün. Ama kaput kullanınca bir şey olmaz, diyorlar. Kaput olunca kauçuktan bir zar giriyor seninle ölümünün arasına,

seninle benim arama da kauçuktan bir zar. Kauçuk yalnızlık. Sonsuza kadar kauçuk yalnızlık. Hiçbir şey birbirine değmiyor artık.

Demiryolcu dönemeçlerde hızını nerdeyse hiç kesmeden, cıva gibi kayarak ilerliyor ve sık sık bir o yana, bir bu yana yatarak toprağı dinliyormuş gibi, acıma duygusuyla toprağı dinlemek için eğiliyor.

Sunacak neyim varsa, dünya var olalı beri, Tanrı vergisi, yaralara merhem, çiçeklere bal, her zaman için vaat, candan kucak açma, dizleri iki yana açıp ayak parmaklarını gererek karşılama – neyim varsa, alındı elimden.

Motorun gürültüsünün yankılanmasını sağlayacak hiçbir duvar, banket ya da kaya olmadığı için, demiryolcu motosikletinin sesini duymuyor. Yalnızca, iki yanından akıp giden havanın kulağınıza götürdüğünüz bir deniz kabuğundan gelen sesine benzer uğultusu geliyor kulağına. Motosikletini ne kadar hızlı sürerse, uğultu o kadar artıyor. Ve onu sarsan, sarmalayan bu uğultu içinde sesler uçup gidiyor.

Nerede oturduğumu kanıtlamak için iki fotoğrafımı, kimliğimin bir fotokopisini, bir de elektrik faturası göndermek zorunda kaldım.

Senin kara yazgın karşısında, diyor Euripides, ben de gözyaşı dökerek geçireceğim acıklı ömrümün kalan günlerini.

Sonra başvurumun kabul edildiğini ve Perşembe günü saat 15.00'te Nantes Cezaevi'nde olmam gerektiğini bildiren bir mektup aldım.

Jean Ferrero'nun yolu bir söğütlüğün içinden geçiyor. Orpheus'un Euridike'yi bulmak için giderken ince bir dal kopardığı ağaç söğüt: kabuğundan aspirin gibi ağrı kesici salisin adlı bir tuz çıkarılan ağaç.

Cezaevi, istasyondan yayan yarım saat uzaklıkta bir tepede, dar bir sokaktaydı.

Oraya en yakın bir kahvede oturup kendime bir sandviçle bir kahve ısmarladım. Onunla yüz yüze gelince ne yapacağımı bilmiyordum. Suçlunun o olduğunu nereden bildiğimi kimseye anlatamazdım. Tahlil yaptırdığım bütün laboratuvarlar bir yana, benim kendi vücudumun da bir laboratuvarı vardı ve bu laboratuvarın sonuçları sorumlunun kesinlikle o olduğunu gösteriyordu. Sorumlu oydu, ben de onun beni, hayatını söndürdüğü insanı görmesini istiyordum. Şimdilik hastalığın izi yok üzerimde, onun için beni şimdi görürse, bana ne yaptığını ve bunun korkunçluğunu anlayacak. Sonra öldüreceğim onu.

Hapisanede iki kadın gardiyan çantama el koyup üstümü arıyorlar, sonra beni olduğum yerde döndürüyorlar. Herifin biri kâğıtlarımı alıyor.

Ahçının mavi gözleri, kırkılmış saçları, parmaklarının bo-

ğumları hiç değişmemiş. Yalnız biraz zayıflamış. Oturuşunda bir çarpıklık var, ayakları da her zamankinden daha büyük. Nefret ediyorum ondan. Ben yaklaşırken kim bilir ne düşünüyor orospu çocuğu? Gülümseyişi de numara.

Dalgalar şış diye ses çıkarıyor, diyor ve başıyla iki metre ötede, bir sandalyede oturan gardiyanı gösteriyor.

O dümbüğün önünde konuşmamam için beni uyarmak istiyor. Ne konuşacakmışım ki?

Seni niçin görmeye geldiğimi biliyor musun?

Hiçbir şey söylemiyor.

Seni gebertmeye geldim.

O kadar çok oldu ki...

Üç yıl, diyorum.

Ertesi gün arayacaktım seni...

Bir kere yetti! diyorum ona.

Başını önüne eğiyor.

Beni lokantada enselediler, diyor sonunda.

Seni gebertmeye geldim. Anlıyor musun?

Hiç değişmemişsin, diyor, hep aynı keçi inadı! Ve şimdi gerçek bir gülümseme var yüzünde.

Çok korkunç bir gülümseme bu. Hastalığın onu ne hale soktuğunu iyice gösteriyor. Yalnızca zayıflamamış, iskelete dönmüş. Trendeki askerler ve bizim tünel geliyor aklıma. Onun tünelinin sonunda ölüm var, onun treni de nerdeyse oraya varmak üzere. Yanık kâğıt gibi izler var yüzünde. Bir, iki, üç, ya da dört yıl içinde ben de böyle olacağım – son rakam doğru değil, yakında, çok yakında böyle olacağım ben.

Ben İtalya'da oturuyorum, ama seni öldürmek için bin kilometre yol yaptım.

İnanıyor bana. Gardiyan sıkkın, bir şey okuyor.

Ben zaten ölüyorum, diye fısıldıyor.

Ben de! diyorum ona. Yirmi dört yaşında ölüyorum, senin gibiyim ben de!

Küçük bir korkunun yerini büyük bir korku alınca, fal taşı gibi açılır insanın gözleri. Onun gözleri de şimdi böyle.

Olamaz, diye fısıldıyor, sesi iyice kısık.

Ben de öyle demiştim. Olamaz demiştim! Ama oldu işte!

Tanrım!

Beş dakika boyunca ikimiz de bir şey söylemiyoruz. İkimiz de gözden geçiriyoruz birbirimizi: bilekler, köprücük kemikleri, boyun kasları, kulak memeleri, saç çizgisi, göz altı torbacıkları, burun kılları, kırık dişler, kafatası, çene kemiği. Sonra göz göze geliyoruz. Ben onun mavi gözlerine bakıyorum, o da benim gözlerime bakıyor.

Affedersin, diye mırıldanıyor.

Aynı boktan kelime, diyorum kendi kendime, geğirdiklerinde, yellendiklerinde, ayağınıza bastıklarında kullanılan aynı kelime. Bu yüzden avazım çıktığı kadar bağırıyorum.

Çok fazla bağırmış olmalıyım ki, gardiyan yanıbaşımda bitiyor ve yumruğunu kürek kemiklerimin arasına dayayarak beni görüşme odasından dışarı çıkarıyor.

Sanırım şöyle bağırmıştım: HEPİMİZ affedileceğiz! Duyuyor musun beni, Ahçı? Beni duyuyor musunuz, Zindan Bekçileri? Hepimiz affedileceğiz!

Yola çakıl döşendiği için demiryolcu yavaşladı.

Babam motosikletinden indi ve deri ceketinin cebinden kurdeleyle bağlı bir kutu çıkardı. Kutunun içinde Les Coussins de Lyon vardı. Bunlar yastıktı ama bir kahve kaşığının içine sığacak kadar küçüktüler! Gümüş kırçıllı güzel yeşil renkleriyle bana sanki saten kumaştan yapılmış duygusunu veriyorlardı. Biçimlerine bakınca da bu minik yastıklar gerçekten yastık olsalardı, yastık gibi yumuşak olurlardı diye düşünebilirdiniz. Ama tabii yastık değildi bunlar. Hem çok küçüktüler, hem de üzerlerindeki gümüş kırçıllar şeker, yeşil renk de naneydi. Yeşil rengin altındaki bademez-

mesini ısırdığınızda, ağzınıza çikolata geliyordu. Babam o gece Grenoble'dan döndükten sonra yemediklerimi ertesi gün Gyel, Jeanne ve Annette'le paylaşmak üzere okula götürdüm. Dördümüz de ancak bizi hiçbir zaman Les Coussins de Lyon'suz bırakmayacak erkeklerle evlenebileceğimiz konusunda anlaştık.

Yoldan katran kokusu geliyor.

Benim mezarlıktaki arkadaşlarımın sayısı Paradiso Bar'dakilerden daha çok, Gino. Sen bir sersemlik etmedikçe, benim de oraya senden önce gitmem çok doğal. Ben ne dediğimi biliyorum, Gino, az şey görmedik biz. Bak, annen öldüğünden beri bir kere bile tartışmadık seninle. Benim yaptığımı yapmanı beklemiyorum senden – kendi işini bulmuşsun sen. Seninle övünüyorum. Ama bu gece, ilk ve son olarak söylüyorum sana, onun için iyi dinle. VAZGEÇ, GINO. Bitir şu işi. Benim sana söyleyeceğim bu. BIRAK. Söz konusu belalını tanımıyorum, hiç görmedim onu. Fransız olduğunu söylemiştin. Gelgeç huyludur Fransızlar. Onlara güvenilmez. Seninki belki öyle değildir. Belki seni hiçbir zaman yarı yolda bırakmaz, belki Gina Lollobrigida kadar güzeldir de. Ama o kız mahkûm. Eğer o iğrenç pislik ona bulaşmışsa, o zaman ölüme mahkûm. Daha da kötüsü, tehlikeli bu kız. Düşünsene, ne kadar acıklı. Bakarsın, kokaincilerin arasına düşmüş, iğne de yaparlar bunlar, aynı iğneyi kullanırlar, aynı uyuşturucu dalgasına düşerler, sonra aynı ölümü paylaşırlar. *Povera pupa*! Ama bu onun tehlikeli olmasını önlemez, Gino. Sen ne yaptığını biliyorsun, ama bu kız tehlikeli. Sen daha düşünmeye bile vakit bulamadan, bir de bakmışsın aynı pisliği sana da bulaştırmış. Bırak gitsin, Gino. Anladığım kadarıyla o da aynı şeyi istiyor senden. Kabul et. Bırak gitsin... BIRAK. Yoksa benden önce sen gideceksin mezarlığa.

Jean Ferrero Casale Monferrato kasabasından geçmek için anayoldan ayrılıyor. Saptığı çift kemerli sokak çok dar. Damlarda ve evler arasındaki geçitlerde kekremsi bir şarap kokusu var. Bölgenin bütün şarapları buraya getirilip buradan satılıyor. Sokaktaki sıra kemerler Ninon'un Zdena'nın dairesindeki odası kadar dar. Po'nun kıyısında bir zamanlar Cavour'un kalmış olduğu Monferrato Düklerinin şatosu yükseliyor.

Hastanenin asansöründe insanlar bana bakıyorlar. Ziyaretçiler, temizlikçiler, hastalar, öğrenciler. Hepsi biliyor. Ne kadar süreceğini, ne zaman olacağını, T4'ümün sayısını bilmiyorlar. Ama gene de biliyorlar. Hemen anlıyorum gözlerinden. Gözlerindeki ortak özellik aralarındaki bütün ayrımlardan daha önemli. Eğer bilmeyen birini bulsam, onu gözlerinden öpeceğim. Ötekilerin, kendi kendilerine Virüsü Kapmış diyenlerin gözlerinde dehşet var. Dehşetle bir çeşit acıma duygusu yan yana gelebilir. Gerçek acıma ise başkadır. Dul Bosson'un Maurienne'deki trende bacağı sıkışıp kalan adama duyduğu şeydir gerçek acıma. Ama sınırlı da olsa, ölçülü de olsa, acıma duygusuyla bir araya da gelse, dehşet dehşettir. Asansörde on yedi dehşet bana bakıyor. Bir bir sayıyorum onları. Gastroenteroloji katına gelmedik daha. Dilimi çıkarıyorum ve biri bile gülümserse, bu gece iyi bir gece geçireceğim, diyorum kendi kendime. Kimse gülümsemiyor. Aralarından kendime yol açarak on beşinci katta inmeye çalışırken erkek bir öğrenci Orospu! diye homurdanıyor.

Valenza'dan çıktıktan sonra Po'nun güney kıyısında, yoldaki trafik işaretleri ilerde bir S dönemeci olduğunu gösteriyor. Jean Ferrero motoru üçüncü vitese alıyor, sağa dönmek için yolun ortası-

na yaklaşıyor ve daha keskin olan sol virajı alırken oturuşunu değiştirdiği anda, sağ omuzuna yakın olsun diye biraz tehlikeli olabilecek bir süre öne eğiliyor. Düz yola çıkınca da, beklenmedik bir şekilde hızlanmayıp motoru ikinci vitese, sonra da boşa alıyor, durup motosikleti yolun kenarındaki otların yanına çekiyor.

Dönemece yaklaşırken demiryolcunun gözüne bir şey ilişti. Şimdi yürüyerek geri dönüyor. Yol kenarında telefon kulübesi büyüklüğünde bir adak yeri. Adak yerinin paslı kapısının üst yarısında açık bir demir parmaklık var. İçerde, taş kemerin altındaki bir nişte ise bir Meryem Ana heykeli duruyor. Onun arkasında da sıvası kabarmış mavi duvarda çiçek resimleri var. Jean iki eliyle parmaklığın çubuklarını tutup içeri bakıyor. Meryem Ana'nın üstünde mavi bir giysi var, boynu ve yüzü ise soluk pembe. Başı eğik, kolları avuçları görünecek biçimde aşağı sarkmış. Jean çocukluğundan beri dua etmemiş. Çocukluğunda ise dua etmek papazın bir orkestra şefi gibi onları yönettiği bir okuma töreniymiş. Şimdi nasıl dua etmeli? Jean becerikli bir adam. Evinin arka kapısından köpek yavrusunun ve kedilerin geçebileceği küçük bir kapı açabilir, ama şimdi parmaklığın arasından nasıl dua edecek? Orada dururken kürek kemiklerinin arasından aklından geçen bu soruyu okuyabiliyorum. Bu soruya nasıl karşılık verdiğini de biliyorum. Bir pencere kasasını ya da kapıyı yerine yerleştirirken, önce kasayı ya da kapıyı nereye yerleştireceğine şöyle bir bakıyor; ondan sonra ne yapması gerektiğine daha kolay karar verebiliyor. Şimdi önce dualarının nasıl bir acıyı dile getireceğini düşünüyor. Bu duaları heykele nasıl ileteceğini. Kürek kemiklerinin arasından kelimelerini duyuyorum.

Alışkın olduğum bir şey değil dua etmek. Şimdi yüzümü sana mı çevireceğim? Sen yere bakıyorsun, öyleyse ben de aynı şeyi yapayım. Kızım ölmekte. Her gün biraz daha kötüleşerek. Korkunç bir ölüm. Savunmasız. Başka hastalıklara benzemeyen bir hastalık bu. Bunu söylemiyorlar, buna retrovirüs diyorlar. Sanki bu, hastalığın ne olduğunu açıklıyormuş gibi. Başka hastalıklarda ölüm bir gün gelir, seni alır götürür. Bu hastalık, Ninon'un hastalığı, hayatın insanı yavaş yavaş terk etmesi gibi bir şey. Hayatın art arda gelen silleleriyle seni yarı yolda bırakması gibi bir du-

rum. Beni anlıyor musun, Meryem Anacığım? Azar azar iyice elden ayaktan düşüyor, ne gece, ne yıldızlar, yalnızca içinden onun hiçbir zaman çıkamayacağı ve kimsenin barınamayacağı bir mahzen. Onu hasta eden, ama ölümünü bir süre geciktiren ilaçlar veriyorlar ona. Bu süre içinde acı var, bekleyiş var, ama umut yok. O senin de kızın. Hiçbir şey isteyemez insan, ama her şeyi isteyebilir. Sen bize bu hiçbir şeyi her şeye dönüştürmeyi öğret, Meryem Ana. Birçokları yüz çeviriyorlar. Sen çevirmiyorsun, çünkü bir heykelsin sen. Başkaları korkuyor, ben korkuyorum. Sen öyle sakin duruyorsun, çünkü bir heykelsin sen.

Hiçbir şey her şeye nasıl dönüştürülür?

Tahlil negatif çıktı, diyor Gino telefonda, temizmişim.

Öyle kal, diyorum ona.

Seni görmek istiyorum.

Yapabileceğimiz bir şey yok, Gino.

Ninon, fark etmez...

Fark etmez diyorsun ha! Benim hayatım sönmüş, sen de bana fark etmez diyorsun. Belki senin için fark etmez!

Seni görmek istiyorum ben.

Olmaz.

Bir kerecik.

Niçin?

Cuma sabahı, saat sekiz buçukta kamyonetle seni alırım.

Çalışıyorum o gün.

İzin al!

Ben bir şey söyleyemeden kapatıyor telefonu. Ben ne istiyorum? Ne istediğimi bile bilmememde, kendimin bile ne istediğini bilmemesinde başlıyor yalnızlık.

Jean, kaskını çıkarmadan, otların üstüne diz çöküyor, başını adak yerinin kapısının paslanmış alt bölümüne dayıyor. Şimdi koro ha-

linde konuşan sesler duyuyorum.

Tanrı çaresiz.. Sevgisi yüzünden çaresiz. Eğer gücünü korusaydı, şimdi sevdiği gibi sevemezdi. Sevgili Tanrım, bize yardımcı ol bu çaresizliğimizde.

Jean sanki düşürdüğü bir şeyi diz çöküp aramış gibi ayağa kalkıyor. Ve oradan uzaklaşırken başındaki kaskı çıkarıyor.

Gino beni nehrin genişliğinin karşıdan karşıya bir kilometreyi geçtiği ve üzerinde adalar olan Zibello denen bir yere götürüyor. Arkasında satacağı gömleklerle çorapların bulunduğu Mercedes marka kamyonetinden iniyoruz. Beni elimden tutup hiçbir şey söylemeden suyun üzerindeki tahta bir iskeleye doğru götürüyor. Birçok sandal bağlı iskelede kimsecikler yok. Ayağımdaki sandalların topukları yüzünden –beyaz sandallarım var ayağımda– tahtaların aralıklarına takılmamak için dikkat ediyorum. Derken suda yüzen bir kedi ölüsü görüyorum.

İstemem, diyorum, gidelim burdan! Bir parka götür beni ya da doğru dürüst bir kahveye gidelim Cremona'da.

Telaşlanma, Ninon. Bir şey göstermek için getirdim seni buraya.

Öyleyse elini çabuk tut.

Şurdaki adayı görüyor musun?

Ağaçların suya sarktığı adayı mı?

Evet, orası. İşte o adaya gidiyoruz.

Ne yapmaya?

Seninle yatmaya.

O iş bitti, Gino. Sevişmek istemiyorum artık.

Gene de götüreceğim seni oraya.

Biliyorsun seni öldürebilirim, Gino. Bunun için kanımı dişlerine sürmem yeter. Benden bir iki yıl sonra korkunç bir şekilde ölürsün o zaman.

Hele bir oraya gidelim.

Olmaz deyince, olmaz. İkimiz için de. Olmaz diyorum sana.

Otur şu yastıklara.

Ben binince, sandal sallanıyor ve sudan şıpırtı sesleri geliyor. Bu seslerin dışında nehirde hiç ses yok.

Sandalın altı çok yassı, diyorum Gino'ya.

Ninon, bunlara, bu sandallara ne deniyor, biliyor musun?

Ne deniyor?

Barchini, diyorlar bunlara. Venedik'liler gondollarını bunları örnek alarak yapmışlar. Po gibi büyük bir nehirde nereye gittiğin konusunda her zaman tetikte olman gerekir. Öyle herhangi bir sandalda ahmak ahmak kürek çekip arada bir arkana bakmak yetmez. Nereye gittiğini bileceksin, çok da dikkatli olacaksın. Yoksa sular alır götürür seni, şu koca ağaç gibi ya da daha önce sularda sürüklendiğini gördüğüm öküzler, kamyonlar gibi. İşte bu yüzden birileri bu *barchino*'ları icat etmiş, bunlarda hem kürek çekiyorsun, hem de nereye gittiğini görebiliyorsun.

Gino'yla ben bu bulanık sarımtrak uçsuz bucaksız çarşaf gibi suyun üstünde yapayalnızız. Sandal suya o kadar batmış ki, nehrin kıyısını göremiyorum. Dallarından birine kuş konmuş külrengi koca bir ağacın yanından geçiyoruz.

Kuşa bak, kuşa!

Yeşilbacak, diyor Gino – *piovanello.*

Nereye gittiğimizi görmek için arkama dönüp bakıyorum. Doğru adaya gidiyoruz.

Olmaz deyince, olmaz. İkimiz için de! diye tekrar ediyorum.

Başını sallıyor, ama bütün dikkatini kürek çekişine vermiş. Ayakta durarak kürek çekiyor ve küreklere sanki koltuk değnekleriymiş gibi abanıyor. Küreğin sulara her vuruşunda, ıslanan ayağını silken bir köpek gibi, küreği silkiyor, ama Gino bu silkişi suyun içinde yapıyor. Görünürde kimse yok.

Sık sık gelir misin buraya? diye soruyorum.

Hayır, Pedro boğulduğundan beri hiç gelmedim.

Boğulduğundan mı?

Yukarılarda, Cremona'da Po'nun üzerinden demiryolu köprüsünün geçtiği yerde.

Neden boğuldu?

Düştü.

Yüzme bilmiyor muydu?

Biliyordu.

Gino'ya bakıyorum. O hâlâ, arka ayağını silken bir köpek gibi, küreklerin her birini art arda suya vuruyor ve hâlâ orada dimdik ayakta duruyor. Elimi suya sokuyorum. Soğuk. İçini göstermiyor. Kalın bir örtü gibi. Süt bile daha saydamdır bu sudan.

Çocukluğumda, babamla onun motosikletine biner, çobanların yaşadığı dağlara giderdik.

Bunu Gino'ya ne diye anlatıyorum? Nedenini biliyorum. Bir iki dakika önce sandal yön değiştirdi, bana babamın motosikletinin beygirgücünü hatırlatan çekici bir güç hissettim ben de. Alttan gelen ve değişmeyen bir çekiş bu, öyle herkesin bildiği türden bir beygirgücü de değil. Karşı kıyıya bakıyorum ve su nasıl görünürse görünsün, ne kadar hızlı gittiğimizi anlıyorum.

Adayı geçtik, Gino. Adayı geçtik.

Akıntı sandalı aşağı sürüklüyor. Hiçbir şey durduramaz sandalı. Her yanımız su şimdi... Dağlarda buzullar da böyledir. Nehir hızlı, buzullar yavaştır, ama hiçbir şey onları durduramaz.

Gino, ne yapıyoruz?

Adaya geçiyoruz.

Birden anlıyorum: beni öldürmek istiyor. Bunun daha iyi olacağını düşünüyor. Belki ikimizi de öldürmek istiyor. Po üzerinde bir intihar antlaşması. Ne var ki, bir antlaşma değil bu. Bu konuyu bana sormadı.

Dur, Gino, dur! Kıyıya çıkalım. Ben çıkmak istiyorum!

Küreklere koltuk değneği gibi yaslanarak başını sallıyor. Korkma, Ninon, ne yaptığımı biliyorum ben...

Bu sözler beni yatıştırıyor. Nedenini bilmiyorum. Belki de yalan söylüyor. Gözlerimi yumuyorum. Po'nun bizi sürükleyip götüren gücü, insanın uykudan kapanan gözkapaklarının gücü gibi. Karşı durulur gibi değil. Gözlerim öyle kapalı, bunun bir düş değil, gerçek olduğunu biliyorum. Biz hızlandıkça, nehrin alnıma çarpan havası daha da serinliyor.

Kıyıya çıkalım! Ölmek istemiyorum.

Epeyce önce, daha gözlerim açıkken, su durgundu; yalnız

kendi hızıyla sürüklemediği bir şeyle karşılaştığında dalgalanıyordu. Şimdi gözlerim kapalı, kalçalarımdan ve üzerinde oturduğum yastıklardan suların ürkütücü bir şekilde alçalıp yükseldiğini hissediyorum. En kötü olanı da bu alçalıp yükselişin yavaşlığı, çünkü böylece üzerinde bulunduğumuz şeyin sıvı olduğunu, bunun durdurulamayacağını ve bizi umursamayacak kadar uçsuz bucaksız olduğunu anlıyorum.

İp gibi bir şey yanağıma sürtünüyor. Elimi kaldırıyorum, bir söğüt dalı geliyor parmaklarımın arasına. Tutunmak istiyorum o dala, dal kopuyor ağaçtan.

Gözlerime inanamıyorum. Nehrin karşı kıyısına iyice yaklaşmışız, su da durgun.

Şimdi ne halt edeceksin, Gino? diyorum.

Akıntıya karşı kürek çekeceğiz. Sonra Po'nun öbür koluna geçip adaya varacağız, diyor.

Akıntıya karşı gidemezsin ki.

Adaya bu ucundan yaklaşırsak, orada akıntı yoktur.

Boğuluyoruz sandım.

O kadar da güvenmiyor musun bana? diyor.

Adanın o ucunda akıntı olmadığına emin misin?

Başını sallıyor.

Bana neyi göstermek istiyorsun, Gino?

Adaya nasıl gidileceğini.

Olmaz deyince, olmaz, Gino. Olmaz deyince, olmaz.

Sen istemiyorsan, sandaldan çıkmazsın, diyor.

Ne bok yemeye gidiyoruz öyleyse?

Oraya nasıl gidildiğini görmek için.

Ne yaman bir kayıkçı olduğunu göstermek için! diyorum.

Hayır, nasıl yaşayacağımızı sana göstermek için, seninle ben.

Gino'nun dediğini yaptım ben de. Sandaldan inmedim. Ama öfkemden bir tutam ot yoldum kıyıdan ve eve götürdüm. Gino'nun otları.

Jean Ferrero petrol rafinerisinin bulunduğu Cortemaggiore'de yanlış yola saptığı için pizzacıyı raslantı sonucu buldu. Cremona'nın yolunu sormak için durduğunda, orada kapının önünde konuşup gülüşen kalabalık dikkatini çekmişti. İçerde, yemek yenen salonun ortasında uzun bir masa var, bu masanın başında da otuz ya da daha fazla adam oturuyor. Duvarlar beyaz çini kaplı. Jean Ferrero fırına yakın, dışardaki motosikletini görebileceği küçük bir masa buluyor.

Pizzacı Luciano atletle çalışıyor. Orada yemek yiyen adamlarının çoğunun da omuzları çıplak. Jean Ferrero kaskını, ceketini, eldivenlerini ve gömleğini bir şapka askısına asıyor. Adamlardan bazılarının başlarında gazete kâğıdından şapkalar, bazılarının başlarında ise üzerlerinde petrol şirketlerinin adları yazılı kırmızı, sarı renkli kepler var. Sanki bir partideymişler gibi oturuyorlar. Bu büyük masadakiler her gün aynı yere oturdukları için herkes yanındakinin zayıf tarafını ve ne kadar şarap ya da su içtiğini biliyor. Şarap ya da su verme işini de daha genç olanlar yapıyor. Yaşlılar ise dünyada ne olup bittiğini anlatıyorlar.

Luciano koca bir hamur parçasını öğrencisini kızdırmak için yumruklayan bir boks antrenörü gibi yumrukluyor. Bir ara yüzünü fırından uzaklaştırıp üzeri unla kaplı tezgâhına eğilerek Jean'a bağırıyor: Kahkaha olmayan pizzacıda fırın iyi pizza pişirmez – herhalde duymuşsundur bunu!

Herkese Elisa adlı bir garson kız hizmet ediyor. Kızın tabak

ve sürahileri nasıl bir güvenle taşıdığı ve erkeklerin onu okşamak ya da sarkıntılık etmek isteyen ellerinden kendini nasıl koruduğu Jean'ın dikkatini çekiyor. Elisa aşağı yukarı Ninon'la aynı yaşta.

Siciliana isteyen kimdi?

Burda Lisetta, burda. Otello istemişti.

Lisetta bugün niçin bu kadar ciddisin? Uykunu alamadın mı?

Seninki bütün gece hiç uyutmadı mı seni yoksa?

Ya bu Quattro Stagione, diye bağırıyor Lisetta, Quattro Stagione'yi kim ısmarladı?

Lisetta'nın bilekleri de Ninon'unkiler gibi ince.

Lisetta! Bir gülücük bize, biraz da su!

Ben bir katırla başladım işe, diye araya giriyor Federico, bugün benim hurda çöplüğü Lombardiya'da bir numara. On beş hektar hurda. Geceleri uykum kaçıyor, Gino'yu düşünüyorum. Kalkıp istif ettiğim malları dolaşıyorum da, bir çeşit huzur buluyorum onlardan. Onların hareketsizliği bana bu huzuru veren. Benim buraya getirdiğim her değerli parça zamanında hareket etmek için, hani derler ya, dönmek için yapılmış. (Güler) Şimdi her biri öyle kımıldamadan duruyor. Birbirinin nerdeyse tıpkısı yüzlerce, binlerce kımıldamayan parça bir arada. Isı sıfırın altında olmalı. Bazı raflarda metaller konuşuyor. Daha sağır olmadım. Soğuk, buz gibi havada vızıldıyorlar. Durup kulak verdiğimde, düzgün cümleler kurduklarını duyuyorum. Isı sıfırın altına düşünce metaller bazen böyle yapar. Tıpkı boğucu yaz gecelerinde daha ince metaller nasıl biriken sıcakta ağustosböcekleri gibi öterse. Bunları size anlatıyorum ki, beni savunabilesiniz, Sayın Avukatım. Bu konuda kararımı nasıl verdiğimi anlatıyorum size. Hiç telaşa kapılmadım, Sayın Avukatım. Gecenin sessizliğini bozmuyor benim istif ettiğim hurdaların çıkardığı ses.

Onlardan alınacak ders de şiddete dayanmıyor. Ben de bu yüzden huzur içinde, kendimden emin, yarın ne yapılması gerek-

tiğinden emin olarak geliyorum iş yerine. Kız da o kadar acı çekmek zorunda kalmayacak; zaten umutsuz. Böylece Gino da kurtulmuş olacak. Ben de mahkemeye çıktığımda, Sayın Avukatım, sizin de yardımınızla bütün o kahrolası durumu anlatacağım. Ülkedeki bütün babalar da beni destekleyecekler. Asola'lı Hurdacı ulusal kahraman olacak. Ama ben bunu onların, ikisinin de iyiliği için yapıyorum. Acaba hangi tabancayı kullansam? Sardunya'lı bir avukattan aldığım Beretta 921'imi mi? Belki siz de tanıyorsunuzdur onu, Sayın Avukatım? Agostino'ydu adı. Cagliari'de kendini korumak için almış söylediğine göre. Avukatlar tabancasız yapamazlar orda. Sonra bana sattı, bir kutu mermiyle.

Sen benim günümün mutluluğusun, diyor kâğıt şapkalı adamlardan biri Elisa'ya.

Elisa, hesabı şimdi mi ödeyeceksiniz? diye soruyor sağır bir adam gibi gözlerini Luciano'nun o anda bir pizza çıkardığı açık fırına diken Jean Ferrero'ya.

Fazla yaklaştım, Gino, kızın gözlerindeki acıyı gördüm, o kadar çok acı vardı ki gözlerinde, daha fazlasına yer yoktu. Sonra gülmeye başladı, ben de yapamadım. Kahvemi içtim, onu bırakıp gittim. Yapamadım.

Hesabı şimdi mi ödeyeceksiniz? Elisa ikinci kez soruyor Jean Ferrero'ya.

Şurdaki buji yığınını görüyor musun? Bir tren vagonunu dolduracak kadar çok. Aslında, Gino, bunların porselen kısımları yeni-

den kullanılabilir. Birbirinin benzeri olan şeyleri bir araya koyarsın, aynı olanlarla olmayanları ayırırsın. Ömrüm boyunca bunu yaptım. Herkes her şeyi birbirine karıştırıyor. Her şeyi aynı yere atıyorlar. Çöplükler böyle oluşuyor. Çöp diye bir şey yoktur oysa. Kaldırıp attığımız şeylerin karışıklığıdır çöplük.

Ondan vazgeçemem, diyorsun. Vazgeçmek istiyorsun, ama bunu yapamıyorsun. İşte çöp oldu bile, Gino. Hem ondan vazgeçmek istemiyorsun, hem de vazgeçebileceğini pekâlâ biliyorsun. O sana kaç kere söyledi kendisini bırakmanı. Kimse sana bir şey diyemez onu bırakırsan. Geleceğiniz yok sizin. Şurdaki radyatörlerin bile daha çok geleceği var sizden. Hem *bırakmak* da yanlış kelime. Bırakmak için aynı evin kapısını kullanmanız gerekir, oysa siz hiçbir zaman aynı yerde birlikte yaşamadınız. Bırakmak söz konusu değil burada. Burada söz konusu olan daha ileri gitmemek, durmak. Sense sürdürmek istiyorsun bu işi. Nedenini sormuyorum. Neden tungsten diye bir metal olduğunu sormadığım gibi. Çünkü tungsten var. (Güler)

Aşk da var. Senin durumunda, tungsten kadar aşkın ağırlığı. Sen verebileceğin her şeyi vermek istiyorsun bu Fransız kızına. O zaman işleri karıştırma. Sen onu seviyorsun. O da ölecek. Hepimiz öleceğiz. Ama o yakında ölecek. O zaman elini çabuk tut. Çocuk sahibi olamazsın. Bu pisliği bir sonraki kuşağa geçirme tehlikesini göze alamazsın.

Eskiler metallerin yer altında oluştuğuna inanırlardı. Cıvayla kükürdün çiftleşmesinden oluşurmuş bütün metaller. *Kaput* kullan, Gino. Evlen onunla. Bir kadınla evlenmiş olacaksın, virüsle değil. Hurda çöp değildir, Gino. Evlen onunla.

Tramvay köşeyi dönerken raylara sürtünen tekerlekler gıcırdıyor. Zdena'nın oturduğu dairenin pencerelerinin altındaki 11 numaralı tramvay. Zdena çini sobalı odada bir bluz ütülüyor. Yerde şimdiden hazırlanmış açık bir valiz var.

Claire Teyze'ye çamaşır asmada yardım ederdim. Plastik bir leğen alır bahçeye çıkardık – ancak bir bebeğin yıkanabileceği büyüklükte bir leğenle. Ben hiçbir zaman böyle bir şey yapmayacağım. Leğen maviydi. Otların üzerinde kazlar dolaşırdı. Islak çamaşırları birer birer alıp mandallarla ipe asardık. Mandallar önlüğümün cebindeydi. Çocuk oyuncağı gibi kırmızı, sarı plastik mandallar. Benim bütün bebeklerimi öldürdüler.

Vadiden esen rüzgârla ipe asılı çamaşırlar uçuşurken, Claire Teyze'yle o leğenin içinde ne kadar çamaşır taşıdığımıza hep şaşardım! Koca bir bahçeyi dolduracak kadar çamaşır! Gino kamyonetini boşaltırken gene öyle şaşırıyorum. Bir Mercedes D320'ye bu kadar mal nasıl sığar, inanılır gibi değil. Koca şemsiye mantarlarını andıran tahta sırıklarla gerdiği tentesinin altına Gino pantolonları, yelekleri, avcı ceketlerini, kepleri, mayoları, gömlekleri, kazakları, şortları, eşarpları, takım elbiseleri, yağmurlukları, sandalları, bornozları, kimonoları yerleştiriyor. Kamyoneti boşaltmasına yardım etmeme izin vermiyor. Sen müşteri-

leri lafa tut, diyor, sana hoş görünmek için alışveriş ederler! Benim Mısır Tüniği dediğim bir bornoz satıyor, ona astığı mukavva etikete o da öyle yazmış: TUNICHE EGIZIE. 99,000 liret.

Geçen gün bir müşteri için beni kamyonetten büyük boy bir gömlek almaya yolladı. Müşteri o kadar şişmandı ki, ona ancak çadır gibi bir gömlek uygun olurdu. Orada, iç çamaşırlarının yığını arkasında, kamyonetin metaline selofanla yapıştırılmış, Gino'nun el yazısıyla yazılmış mektuba benzer bir kâğıt gördüm. Kime yazmış acaba? diye merak ettim. Hem sonra niye oraya yapıştırmış? Belli ki bir eşya listesi değil bu.

Okumak için oraya çömeldim. Baktım şunlar yazılı kâğıtta: Ah, ne güzelsin sevgilim ve sende hiç kusur yoktur. Dudakların bal damlatır sevgilim: balla süt senin dilinin altındadır. Ve senin esvabının kokusu sanki benim evimin kokusu. Sen, yavuklum, benim bahçemsin, gizli bir kaynak, kimsenin bilmediği bir pınar. Senin esvabının kokusu sanki benim evimin kokusu. Bunların altında büyük harflerle benim adım yazılı: NINON.

Kamyonetten fırladığım gibi gidip herkesin önünde bağırıyorum Gino'ya. Yalancı, üç kâğıtçı, diyorum ona.

Ama o sözler Kitabı Mukaddes'ten, diyor.

Hasiktir, diyorum, benim hastalığımı bilmiyor musun...

Görmeyen gözlerimin önünde bu hikâyeyle ilgili bir şey belirdi, ama bunun nasıl olduğunu anlayamadım.

Çarmıh sedir gibi soylu bir ağaçtan yapılmamıştır. Sıradan bir tahtadır, beton kalıbı için kullanılan tahtalar gibi. İsa'nın saçları öne eğik yüzünün üstüne düşer ve bir gözüyle yüzünün yarısını örter. Ayaklarına çakılan çiviler ve eldivenli ellerle başına kondurulan dikenli taç her zaman insanoğlunun acımasızlığını gösterir. Her şeyi kullanır bu acımasızlık. İsa'nın bu yüzden bir bedeni vardır. Bedeni de sevilir İsa'nın. Aldatılmış, terk edilmiş, yüzüstü bırakılmıştır ve sevilmiştir İsa. O solgun, bitkin, talihsiz bedeni bu sevgiyi gösterir. Nasıl diye sormayın bana. Canilere sorun, çocuklara sorun, Mecdelli Meryem'e sorun, analara sorun...

Zdena ütüleyip katladığı bluzunu valizindeki öbür giysilerin, paket ve tuvalet malzemelerinin üstüne yerleştiriyor. Valizi kapatmak için diz çöküyor ve pencereden akasya ağacına bakıyor. Acaba ne unuttu?

Claire Teyze kuşlara bayılıyor. Kırmızı gagalı kazları ben okuldan eve dönerken bizim küçük sokağa sapar sapmaz, beni tanıyorlar. Claire Teyze onların viyaklamasını duyunca, benimle konuşmak için dışarı çıkıyor. Kazlar hep ordalar; her sabah uyanıp evi koruyor, yumurtluyor, bir dakika ara vermeden kim geliyor diye başlarını iki kere kaldırıp bakmayı ve bağırmayı hiç unutmuyorlar. Eğer otlar fazla uzadığı için görmelerini engelliyorsa, ütü gibi ayaklarıyla otları ezip düzeltiyorlar. Kazlardan birinin ayağı incinmişse, tıpkı benim ayağım incindiğinde topalladığım gibi, o da topallıyor.

Po nehri boyunca hava öyle boğucu ki, kırlangıçlar fazla havalanamayan böcekleri toplamak için diz boyu yükseklikten uçuyorlar. SS 343 karayolu üzerindeki köylerde, toz içinde, tek ayaklarını kaldırmış tavuklar gagalarını açmış bekliyorlar. Her yerde elektrik var. Hemzemin geçitin kolu zil çalarak ve kırmızı ışıkları yanıp sönerek iniyor. Jean Ferrero yavaşlayarak duruyor, ayaklarıyla yere basıp doğruluyor.

Peki baba, neden olmasın? Atina'ya götür beni Paskalya tatilinde. Elimde olsa dünyayı dolaşırdım. Böylece anlardım neleri geride bıraktığımı. Atina'ya gidecek kadar paramız var mı?

Bir yük treni geçiyor. Jean altmış dört vagon sayıyor. Sonra yağmurun ilk damlaları. Bu damlalar önce sudan meyvalar gibi tek tük asfalta çarpıp tohumlar gibi her yöne dağılıyorlar. Jean benzin deposunun üzerine doğru eğiliyor ve motosikletiyle yeniden yola koyuluyor. Motosiklet hızlandıkça, yağmurun da şiddeti artıyor. Po nehrinin yüzeyi yağmurdan çiçekbozuğu gibi nokta nokta. Kayıkçılar karşı kıyıyı göremiyorlar. Jean de hiçbir şey göre-

mediği için siperini indirmek zorunda kalıyor. Gözlerine ve göz kapaklarına çarpan yağmur tanelerinin arasından yaklaştığı şehrin adını okuyor: PIADĘNA.

Şehrin alanı bomboş. Jean motosikletten inip ıslanmamak için en yakın kapıya koşuyor. Kapının önüne gelince, üstündeki yağmur sularını silkiyor. Girişte fırtınanın geçmesini bekleyen bir öğrenci grubu, sanki bir oyuncu görmüş gibi, onu seyrediyor.

Ne yağmur, diyor Jean.

Biz alışkınız. Sidik gibi yağar burda hep.

Burası sizin okul mu?

Burası müze.

Müze mi?

Arkeoloji müzesi. Biz aşı için geliyoruz buraya. Arkada bir Kızılhaç odası var.

Bazen Po taşıyor! diye bağırıyor başka bir çocuk. Hem de ne taşma!

Buradaki bentlerden birisi yıkıldı mı, suları hiçbir şey durduramaz!

On bir yıl önceydi son taşkın!

On dört!

On bir!

Müze nerde?

Şu büyük kapı.

Jean kapıyı itip uzun, yarı aydınlık bir galeriye giriyor ve bir dizi heykelin arasından geçiyor. Galerinin camdan bir damı var. Yağan yağmur doluya dönüştüğü için camlara öyle bir hızla çarpıyor ki, Jean dolu taneciklerinin camı kırıp başına düşmesinden korkuyor ve kaskını yeniden başına geçiriyor.

Eski sikkelerle dolu tepsilerin ve çanak çömlek sergilenen rafların önünden geçiyor. Sonra bir vitrinin önüne gidip içine bakıyor, vitrin sanki bir tilt makinasıymış ve iki yanında düğmeleri varmış gibi onu kucaklıyor.

Vitrinin içinde tozlu kahverengi kadife bir kumaş parçası üzerinde duran altın bir kolye var. Daktiloyla yazılmış etiket İ.Ö. 1500 tarihini gösteriyor. Bu tarihten sonra da bir soru işareti eklenmiş.

Kolye bir ipliğe dizilmiş altın çubuklardan oluşuyor. Her çubuk bir çocuğun tırnağının genişliğinden daha uzun değil. Her üç çubuktan sonra ipliğe doğal boyutta bir kayın yaprağı geçirilmiş. Ancak kolyedeki dövülmüş altın yapraklar doğal kayın yapraklarından daha ince. Yaprakların damarları öyle oyulmuş ki, bu damarların her biri platin bir saç teli gibi parlıyor. Bu kolyeyi takan kadın yürüdüğünde, yapraklar onun göğüs ve köprücük kemiğine çarpar, durduğu zaman da soluk alışının ritmiyle inip kalkar ve açık seçik, metalik bir ses çıkarırdı. Bu kolyeyi takmak demek dünyadaki her ağacın her yaprağı tarafından korunduğunu hissetmek demekti.

Jean Ferrero vitrinin kapağının menteşelerini ve kilidini arıyor. Cebinden bir çakı çıkarıyor ve cam mahfazanın altını yokluyor. Bir an duraksıyor. Sonra vitrini olduğu gibi kucaklayıp yerinden kaldırıyor. İki koluyla kucakladığı vitrini göğsüne dayayıp birkaç adım atıyor.

Homeros'un diliyle konuşan bir kadının sesini duydum: O kadar çok oldu ki sen denize açılalı Kallias. Nerdesin? Yaklaş bana. Soyunup boynumdaki kolyeyi de çıkarıyorum, altın yapraklı kolyemi. Çok sonra da –senin yokluğunda hatırlamamayı seçtiğim her şeyden sonra, belki de bir gece ikimiz uykuya daldıktan sonra– saçlarım yastığın üzerinde dağınık, sırtüstü yatıyorum, sonra sol omuzum yukarda, sağ yanağım çarşafa değecek biçimde dönüyorum; böylece sen hem yanımda, hem de arkamda oluyorsun, sol bacağını iki bacağımın arasına sokup yukarı doğru itiyorsun, ben de ata binermiş gibi bacağının üzerine abanıyorum, sağ bacağımı ise senin sağ baldırını bulsun diye uzatıyorum, ayak bileklerimiz birbirine değip bacaklarımız birbirine dolanırken, sol kolunu kolumun altından uzatıp mememi tutuyor, sağ elini de üzerimden geçirip öbür mememi kavrıyorsun, ağzın boynumda, burnun ense kökümde, ikimiz tek bir kişi gibi sarmaş dolaş, Kallias, sol elim kalçalarında... Kallias.

Jean Ferrero müzede kucağında taşıdığı vitrini yere bırakıyor.

Çalmak isterdi o kolyeyi. Satın almak isterdi. Kızının o kolyeyi takmasını isterdi. Ona vermek isterdi o kolyeyi. Her zaman onun olmasını isterdi. Oysa bu kolye gene de Piadena'daki bu külüstür müzede kalacaktı.

Dışarda sokaklar yağmurdan sonra ıslak toprak kokuyor. Kırlangıçlar alandaki beyaz kilisenin çan kulesi kadar bir yükseklikten uçuyorlar ve herkes böyle fırtınalardan sonra olduğu gibi, sanki yeni bir çağ başlamışçasına, neler olup bittiğini görmek için evinden dışarı çıkıyor.

Üç genç taş sıralardan birine oturmuşlar: beyaz tişörtlü iki delikanlıyla kapitone yelekli bir genç kız. Gülümsüyorlar, ellerini dizlerinin üzerinde kavuşturuyorlar, birbirlerine yaslanarak çoğu zaman bekledikleri gibi bekliyorlar. Bu ovada, Piadena gibi ufuk çizgisinin hiçbir şey gizlemediği küçük şehirlerde insanlar hayatın canlandığı anları beklerler. Bu anlar geldi mi de, çabucak geçer. Bundan sonra hiçbir şey eskisi gibi değildir, ama insanlar gene beklerler. Burada zaman, bir dakikadan az sürecek bir yarışmadan önce aylarca, yıllarca çalışan atletler için neyse odur. Gençler şimdi de motosikletli adamın alanı geçip şehirlerinden uzaklaşmasını seyrediyorlar.

Zdena beşinci katın ne halısı, ne duvar kâğıdı olan, yalnızca ahşap tırabzanlı geniş sahanlığında duruyor. Valizini merdivenin başına koymuş bile. Dairesinin yarı açık kapısından aynaya, çalışma masasına, büyük pencerelerin tül perdelerine, arkadaşlarının yan gelip konuşmaya daldıkları koltuklara, üzerleri dağınık kâğıtlarla dolu sehpalara şöyle bir bakıyor. Sırtında şık bir gabardin yağmurluk var. Çocuğunu uyutmuş, ayaklarının ucuna basarak oradan ayrılan bir anne gibi, hiç gürültü çıkarmamaya çalışarak kapıyı yavaşça kilitliyor.

Gino evlenmemizi istiyor. Kendisine yüz kere, Olmaz, demiştim. Geçen hafta, Peki, dedim. Gino'nun bana verdiği otu hatırladım. Yatağımın üzerinde asılı duruyor.

Sonra birlikte yolculuğa çıkarız, dedi.

Nereye?

Daha karar vermedim, hem vermiş olsaydım da sana söylemezdim. Bir sır olacak bu. Bir sürpriz.

Ben biliyorum nerde evlenmek istediğimi.

Söyle öyleyse.

Po nehrinin denize döküldüğü yerde!

Tamam, dedi.

El ele tutuşuruz. O kadar. Başka bir şey istemez.

Gorino denen bir yerde bir Halam var. Denize ordan daha yakın bir yer olamaz. Onun evinde evleniriz.

Haziranda, dedim.

Haziranın yedisinde.

Gino yıl içinde, hangi günün hangi tarihe rastlayacağını biliyor. Pazarcılık yaptığı için.

Haziranın yedisi, çarşamba günü, Gorino'da, dedi.

Jean Ferrero'nun motosiklet sürüşü bana Niko'yu hatırlatıyor. Gizi'li Niko'yu. Birlikte denizde yüzmeye giderdik onunla, ben daha kör olmadan. En çok da Varkiza'daki kayalıklardan atlamayı severdi Niko. Ciddi bir yüzle ilerleyip kayanın ucunda iki ayağını bitiştirdiğinde, derin bir nefes alır, sanki gövdesinden ayrılmış gibi dururdu. Sanki gövdesinin içinde değilmiş, gövdesini denize dalacak birine vermiş, Niko'nun kendisi ise başka bir yere gitmiş gibi. Daldıktan sonra, sudan çıkıp yeniden dalmak için kayalara tırmandığında, ıslak olan Niko değil de, denize dalıp çıkan kişiydi. Niko ise hâlâ havada bir yerde denizi, dalan yüzücüyü, kayaları ve güneşi seyreder gibiydi. Viadana ile Bergantino arasında motosikletini sürmekte olan Jean Ferrero da öyleydi. O da selesini terk etmiş, havada, motosikletini, yolu ve sürücüsünü seyrediyordu.

Üzerinde gittiği yol Po nehrinin kuzey kıyısındaki dar yollardan biriydi.

Okulun arkasında yükselen dağa tırmanıyoruz, adım atarken taşların yuvarlanmaması için dikkat ediyoruz, soluklarımızın dışında hiç ses çıkarmıyoruz; böylece nöbetçi de geldiğimizi duyamayacak, tepeye çıktığımızda da, bugün ordalarsa, dağ sıçanlarını göreceğiz. Öğretmenimiz geçen hafta uyandıklarını söyledi. Dağ

sıçanları karlar eriyince uyanırlarmış. Kar olmazsa, üşürlermiş. Beş aydır bir şey yemedikleri ve biriktirdikleri yağı erittikleri için acıkmış olurlar, kemikleri de sızlarmış. Bu yüzden gözlerini ovuştururlar, damarlarında yeniden kan dolaşmaya başlarmış. Dağ sıçanlarının nöbetçisi ayakta duruyor. Islık çalmak üzere. Bizi gördü. Kim var orda? diye soruyor. Dost, diyorum.

Kim var orda? diye yeniden sorunca, Veba, diyorum.

Jean Ferrero ile motosikleti koca nehir boyunca akıp giderken tek bir varlık olmuşlar, kumandayla eylemin arasındaki boşluk iki sinir ucunun birleştiği yerdeki boşluktan daha fazla değil, ve dirsekleriyle bilekleri rahat, siyah göğsü motosikletin kırmızı gövdesine yapışmış, ayak parmaklarıyla tabanları geride kalan yola dönük bu bütünleşmiş yaratık, o anda havada, kendini özgür hissetse bile, içindeki acıyı hiçbir zaman yitirmeyecek olan Jean Ferrero tarafından hâlâ seyrediliyor.

Babamın motosikleti kocaman. Bir kaz kadar büyük, geniş ve yere yakın. Bayılıyorum onun motosikletine. Beni arkasına bindiriyor. Boynum yorulunca, başımı babamın sırtına dayıyorum. Maurienne'deki bıçkıhanenin yanından uçar gibi geçerken motosikletimiz yüzünden dünya yana yatmış gibi görünüyor.

San Benedetto'da feribota yaklaşınca, Jean Ferrero duruyor, motosikletini kilitliyor ve nehre doğru yürüyor. Nehrin genişliği burada bir kilometre. Nehrin kıyısı boyunca bir hendek açılmış. Bu hendekler geçen yüzyılda yapıldığı zaman, sel tehlikesine karşı bir ekiple korunurmuş. İki kişilik bu ekibin birer küreği, çuvalı, av borusu ve gece için fenerleri olurmuş.

Jean hendeğin öbür tarafına tırmanıyor, burada tekneleri ye-

dekte çekmek için üzeri otlar ve bodur ağaçlarla kaplı bir yol var. Jean aşağı doğru koşuyor, orada su sesinden başka hiçbir gürültü duymuyor.

Po nehri 1872'de taştığı zaman, dört bin erkekle yüz kadın çadır bezlerini yan yana getirip dikmişler, yedi hafta uğraşıp açılan gediği onarmaya çalışmışlar.

Jean Ferrero oradan, sudan birkaç metre beride toprağa çakılı portatif sinema koltuklarının yanına geliyor. Bu koltukların üzerinde kuş pisliği lekeleri var, metal bölümleri paslanmış, ama açılır kapanır yerleri bozulmamış. Jean bunlardan birine oturup arkasına yaslanıyor ve Po nehrine bakıyor. Suların aktığı yöndeki ağaçların birine konmuş bir karatavuk ötüyor.

Trendeki askerlerin başına gelenlerden de kötüydü, baba. Biz Atina'dan döndükten sonra oldu bu. Filippo'dan, hastanede tanıdığım benim gibi ölümcül hastalığa yakalanmış bir arkadaştan duydum ki, Milano'da AZT'nin yerine yeni bir ilaç kullanıyorlarmış, ben de bu konuda bilgi edinmek istedim. Gino da benimle gelecekti, ama son dakikada, satıcısı iflas ettiği için getirdiği Hint sandaletlerini açık artırmaya çıkaran birinden o malları ucuza almak için gitmek zorunda kaldı. Ben de yalnız gittim. Bütün gün bekledikten sonra, akşama doğru bir doktor görebildim. Bana kâğıtlarımı, son kan tahlilinin ve lenfosit CD4 sayımının sonuçlarını bırakmamı söyledi.

Milano'da Marella'nın bir kız arkadaşında kalacaktım. O kızın oturduğu mahalleye giden metroya binmeden, bu dış mahalleler her yerde aynıdır, iyisi mi, şehrin merkezine neden uğramayayım? diye düşündüm. Daha önce orayı hiç görmemiştim. Hani sen beni küçükken motosikletle Cenova'ya, bu yıl da Atina'ya götürmüştün, ama Milano'ya hiç götürmemiştin. Duomo ışıklar içindeydi. O haliyle oraya, o boş alana, gökten inip o anda konmuş gibiydi.

Herhalde ilk yapıldığında da öyle görünüyordu – belki de yepyeni duvarları, sivri kuleleri ve kabartma heykelleriyle daha

da çarpıcıydı. Ama o çağlarda kimse onu böyle tarif edemezdi, çünkü o zamanlar ne uzayı biliyorlardı, ne de katedral kadar büyük şeylerin uçup konduğunu! Ellerinden gelen ancak yeni katedralin karşısında hayretle ıslık çalmak, başlarını eğmek, ya da dünyanın bu yeni harikasını görmeye gelenlere bir şeyler satmaktı. Bir de dua edebilirlerdi.

İçeri girdim, bu hastalığa tutulan herkes için bir mum yaktım. Dışarı çıktığımda, hava kararmıştı. Ben de kemerlerin altında biraz dolaşayım, dedim. Mağazalar kapanmıştı. Ortalıkta fazla kalabalık yoktu. Kendi kendime acaba hâlâ açık olan bir yerde bir dondurma yesem mi diye düşünüyordum ki, bir köpek üzerime sıçradı. Öyle saldırgan bir köpek değildi, sadece iri ve uzaklaştırılması güç bir hayvandı. Okşayıp patilerinden tuttum ve beni rahat bırakması için ittim.

Isırmaz! dedi bir adam. Elinde köpeğin tasması, başında da Gino'nun gemici külahı dediği, yatçıların giydiği uyduruk bir kep vardı.

Tasmasıyla gezdirseniz, daha iyi olmaz mı?

Dilimin çaldığını anladı. Şehrimizde turist olmalısınız? İzin verirseniz, size en iyisinden bir kadeh şampanya ısmarlayayım.

Ben yalnız dostlarımla içerim, dedim ve köpeği ittiğim gibi onu da ittim.

İyi ya! dedi, yalnız dostlarla! Şurada Daniele'nin yerine gideriz, o her zaman soğuk bir şişe bulundurur benim için.

Bir yere gidecek değilim seninle.

Bir kadeh şampanyadan ne çıkar? dedi ve kolumu kavradı.

Kolumu bıraksan iyi olacak. Çenesi ve ağzı yüzüme yaklaşmıştı, kürklü yakasından boynu görünmüyordu. Bırak beni!

Bir tek neden söyle.

Ben öyle istiyorum da ondan.

Az sonra başka şeyler de isteyeceksin, güzelim, akşamın sonuna doğru çok şeyler isteyeceksin.

Çek arabanı! dedim.

Ama neden?

Git başımdan. AIDS'liyim ben.

Beni öyle bir hızla yere itti ki, şaşkınlıktan başım mozaiklere

çarptı. Sanırım kendimi kaybettim, babacığım. Kendime geldiğimde, adam tepemde dikilmiş duruyordu. Onun biraz arkasında da orta yaşlı bir çift vardı. Kemerlerin altından geçerek evlerine dönüyor olmalıydılar. Kalem satan bir kırtasiyecinin vitrinini hatırlıyorum.

İmdat! diye bağırdım, ne olur yardım edin!

Bu nedir, biliyor musunuz? diye bağırdı köpekli adam, AIDS'li bir orospu, hastalığı yaymak, bulaştırmak istiyor. İstediği bu.

Orta yaşlı çift başka şeyler söylemeye başladı. Kadın omuzuna asılı büyükçe el çantasını kaldırıp bana vurmak istedi. Ama kocası ona engel oldu. Bu bizi ilgilendirmez, dedi.

En kötüsü söyledikleri sözler değildi. En kötüsü benden nasıl nefret ettikleriydi. Benimle ilgili her şeyden nefret ediyorlardı. Hani, senin her şeyini seviyorum, derler ya, onlar da benim her şeyimden nefret ediyorlardı. Nefret etmedikleri hiçbir yanım yoktu.

Köpek birden kulaklarını dikip kemerlerin altından katedralin önündeki alana doğru koşmaya başladı. Öyle hızlı kaçıyordu ki, mermer zemin üzerinde ayakları kaydı, pençeleri cızırtılı bir ses çıkardı. Denizci bozuntusu da köpeğin arkasından koşmak zorunda kaldı. Çantalı kadın şaşkınlık içinde küçük bir çığlık atıp geriye sıçradı. Ben de beni yere düşüren alçak herifi kovalamak için toparlanıp ayağa kalktım ve Ödlek herif! Yüreksiz! Yüreksiz! diye bağırdım. Başından şapkasının düşmesi bile köpeğiyle kaçmasına engel olamadı.

Topallayarak kemerlerin altında kalem satan kırtasiyecinin önündeki yerime gittim, sanki hayatımda her akşam orada oturuyormuşum gibi, mozaik kaldırıma oturdum. Belli bir şey yaptığım sürece, ne yaptığımın fazla önemi yoktu.

Adamın o siktirik kepini düştüğü yerde görüyordum. Orada, o camdan çatının altında oturup ağladım – boşanan gözyaşlarım bizim dağın eteğindeki kayaları yerinden oynatacak kadar ağladım.

Bizim sinemayı beğendiniz mi? diye soruyor bir delikanlı.

Bu koltukları buraya siz mi yerleştirdiniz? diyor Jean.

Evet, bizim grup yerleştirdi.

Kışın üstünü örtüyor musunuz?

Burada oturup geleceği düşünmek hoşumuza gidiyor. Ben on sekiz yaşındayım, Çılgın on yedi, Kasvet de on beş. En yeteneklimiz o, yani Kasvet. Nerde olsa usta belgesi alabilir... Siz acaba Polonyalı mısınız?

Hayır, Fransızım.

Yolda Fransız plakanızı gördük, ama konuşmanızdan Polonyalı olabileceğinizi düşündük. Biz Gdansk'a gitmek istiyoruz da.

Öyle mi?

Gdansk'da çalışan bir dâhi var.

Ne yapıyor?

Ben olsam motosikleti yolda bırakmam. Mantua çevresinde bir hırsız çetesi var – bizim gibi değiller... Motosikleti buraya getirin. Burada biz varken bir şey olmaz.

Bu patika yolla birleşiyor mu?

Evet, feribotun orda. Beş dakkadan fazla sürmez.

Benim yola çıkmam gerekiyor, diyor Jean Ferrero.

Şurada, suyun yanında gördüğünüz kulübe var ya – Misafirhane diyoruz biz oraya. Nevale stokumuz tamam. Gitmeden bir kola için bizimle. Hey! Çılgın, gelsene, Kırmızı Honda'nın sahibi burda!

Kız gibi! diyor motosikleti inceleyen çocuk.

Bu Çılgın, diyor koltukların yanına gelen genç, ben Vaftizci Yahya, bu da Kasvet.

Bizim takmaları nasıl buldunuz?

Takmaları mı?

Takma adlarımızı. Siz nasıl bir takma ad kullanırdınız?

Makasçı, diyor Jean.

Nerden bu ad?

Bir demiryolu terimi bu.

Böyle bir motosiklet kaça alınır?

Çok pahalı, diyor Jean.

Seksen beş bin kilometre yapmışsınız, diyor eğilip kadranla-

ra bakan Kasvet.

Kasvet on sekiz yaşına basınca bir motosiklet almak istiyor, diyor Vaftizci Yahya, ama o parayı bulabilmesi için daha kırk fırın ekmek yemesi gerekiyor.

Hepinizin de işi var mı? diye soruyor Jean.

Hiçbirimiz çalışmıyoruz. Burada, Misafirhane'de olmadığımız zamanlar, Parma'da ailelerimizin yanında oturuyoruz. Buraya kafa dinlemeye geliyoruz. Parma'da ise yolculuğa çıkıyoruz.

Yolculuğa mı?

Dünyanın her yerine gidiyoruz, diyor Çılgın.

Gdansk'da bir dâhi olduğunu da işte bu yüzden biliyoruz, diyor Vaftizci Yahya.

Bence Gdansk'daki adam Kaptan Crunch kadar büyük, diyor Kasvet.

Kaptan Crunch mı?

Kaptan Crunch'ın kim olduğunu ona söyleyelim mi?

Önce bir sorguya çekelim.

Bırakın adamı da, rahat rahat kolasını içsin.

Her şey güzeldir, diyor Vaftizci Yahya, kötülük dışında var olan her şey güzeldir.

Görüyorsunuz, bu adı boşuna seçmemiş! diyor Çılgın. Vaftizci Yahya yazılı onun kimliğinde, Kitabı Mukaddes gibi de konuşuyor.

Burada saniyede ne kadar su akıyor biliyor musunuz? diye soruyor Kasvet. Kesin, bilemezsiniz – saniyede bin beş yüz metre küp! Ne sandınız!

Kötülük dışında her şeyin güzel olduğu göksel bir görünüş, diye devam ediyor Vaftizci Yahya bulanık suların üzerinden karşı kıyıdaki küçük ağaçlara bakarak. Yukarda, gökyüzünde estetiğe filan gerek yok. Burada, yeryüzündeyse insanlar kendilerine belli belirsiz iyiliği hatırlattığı için arıyorlar güzeli. Estetiğin tek varlık nedeni bu. Kaybolup giden bir şeyin hatırlatıcısı olması.

Kayığında kürek çeken şu adama bakın, diyor Çılgın.

Buradan akıntıyı hissedemezsiniz. Suyun yanına inerseniz, o zaman anlarsınız ne demek istediğimi. Kolaysa, kapılma akıntıya.

Hey, ahbap! diyor Kasvet, motosikletinle bizi biraz gezdirir misin?

Jean Ferrero hava kararıncaya kadar o patikada, önce Kasvet'i, sonra Çılgın'ı, en sonra da Vaftizci Yahya'yı arkasına alarak motosikletiyle bir aşağı bir yukarı götürüp getiriyor. Fazla hız yapmadan gidip gelirken bir yandan da önünde uzanıp giden nehre bakıyor. Her gidip gelişte biraz daha tanıdık gelen nehri sanki feribotla geçiyormuş gibi oluyor.

Trenlerin varış ve kalkışlarını açıklayan anlaşılmaz bir hoparlör sesi ve büyük bir garın her şeyi yutan gürültüsü. Bratislava'da, Hlavna Stanica istasyonunun büyük salonunda Zdena'yı arıyorum.

Orada değil. Dışarı çıkıp taksilerin beklediği yere gidiyorum, orada bir erkek sesi duyuyorum, kimin sesi olduğunu bilmiyorum.

Çok geçmeden gri Mercedes 500 SL'i sosisçinin tezgâhına doğru yaklaşırken gördüm. Baktım, Vlady bagaj arabalarından birine daha el koymuş. Öğleden sonraki üçüncü arabası bu. Yüz papel, eğer valizleriyle geç gelen yolcuya iki yüze yutturmazsa. Şu gri Mercedes 500 SL'le göz göze gelsem de, otoritemi göstersem. Otoriten olmadı mı bir boka yaramazsın. Bak dostum, kafamla, boynumla, sağ elimle, görünüşümle Mercedes 500 SL'in dikkatini çekmeye çalışıyorum, en inandırıcı biçimde – sanki yerim varmış, sanki yırtık bir anorak yerine resmi şapkalı bir üniformam, delik çorap ve bağsız lastik ayakkabı yerine cilalı potinlerim varmış gibi. Şoförün beni görmesini sağlamam gerek. Bunu yapabilirsem, o boş park yerini oranın kâhyası benmişim gibi onlara verebilirim. Belki şoför orayı görmüştür bile, ama dikkatini çekebilirsem, ondan önce oraya el koymuş olabilirim. Onun için ayırdı-

ğım bir park yeriydi orası. Daha bir dakika önce boşaldı. Ben şimdi uçarak giderim onun yanına. Elini cebine atıp bana bir yüzlük tokalar; talihliysem, iki yüzlük. Bir kutu bira parası. Aman, SL'i gözden kaçırmayalım. Burada her zaman biri bulunur, Bayım, siz merak etmeyin. Dört yüz verebilir, belki de beş yüz. Bir türlü gözü bana ilişmiyor şoförün. Bana bakmıyor. Hiç değilse arabanın kapısını açabilirim kapının kolunu kavrayıp. Ama o ulaşamayacağım bir yerde açıyor kapıyı. Elektronik düğmeyle kapıları kilitleyip uzaklaşıyor. Kendi adıma bir park yerim yok artık. Adım yok. Şuradaki Siktirik Herifim Ben. Montumun cebinde bıçak var, vardı, eskiden. Mercedes'in lastiklerine saplayabilirim o bıçağı. Ama bulamıyorum şimdi. ZIL marka siyah bir Rus arabası geliyor. Arka perdeleri indirilmiş bir limuzin. Şoförü Kafkaslardan. Elinden gelse çiğneyecek beni. Çiğnemeye çalışıyor.

Geceyi burda geçir, diyor Çılgın, Jean Ferrero'ya. Yatak var, bir de rizotto yaparız.

Kimdi bu Kaptan Crunch, bana söyleyecek misiniz?

Kimdi değil, kim? Kendisi yaşıyor çünkü. Saklanıyor.

2600-devirli ses tonunu hiç duydun mu? diye soruyor Kasvet.

Jean Ferrero, hayır anlamında başını sallıyor.

Bell telefon sisteminde bir telefon konuşmasının bittiğini bildiren tiz bir la notasıdır bu. İşte kendini Kaptan Crunch diye tanıtan bu herif, "Cap'n Crunch" yulaf ezmesi kutularından çıkan plastikten oyuncak bir düdüğün ucuna bir parçacık tutkal koyunca bu la sesinin çıktığını keşfetmiş.

Çakıyorsun, değil mi? diye soruyor Vaftizci Yahya.

Elbette.

İşte, bu düdükle telefona üfleyince, Kaptan Crunch telefon sisteminin siber-alanına girebiliyor, böylece herhangi bir şehirlerarası ya da uluslararası telefon konuşması ücretinin kendi telefon ettiği numaranın hesabına yazılmasını önleyebiliyordu. Hiç para vermeden dünyanın her yerine telefon edebiliyor, kimi isterse dinleyebiliyordu! Bu dediğim yirmi yıl önceydi. Daha sonra bilgisayarlara takıldı ve bu alanın dünyadaki bir numaralı üstadı oldu.

Hemen hemen bildiğimiz her şeyi önce ondan öğrendik, diyor Vaftizci Yahya. Bize bu sistemlere girebileceğimizi o öğretti.

Silikon Birliği deyimini bulan da o, diyor Kasvet. Bugün birkaç bin kişi varız gezegenimizin dört bir yanında, Gdansk'da bulduğumuz o öbür dâhi de onlardan biri. Onun Bülten Yayın Sistemine de ulaşabildiğimiz için onun varlığından haberimiz var.

Sonra bir virüs de bulduk.

Ama asıl uğraşımız o değil.

Yaşamak için bütün bu ayaklar! diyor Çılgın, gezegende kalabilmek için.

Bir de, bizi dışlayamayacaklarını onlara göstermek için, hiçbir zaman bunu yapamayacaklarını.

Cennet yaşanacak bir yer değil, diyor Vaftizci Yahya, ziyaret edilecek bir yer.

Motosiklette arkanda giderken ne düşündüm, biliyor musun? diyor Çılgın. Bir yere giderken bir yol işareti arıyorsun, değil mi? Gideceğin yeri gösteren bir işaret levhası. Bunu görünce de, yol seni ormanların içinden, nehir boylarından, okulların, bahçelerin, hastanelerin yanından, banliyölerden, tünellerin içinden geçirip nereye götürürse götürsün, o levhada gördüğün adla bir anlam kazanır. Aynı şey bizim yolculuklarımız için de geçerli. Biz bir kere bir arka kapıdan içeri girdik mi, neyi aradığımızı biliriz. Hayatta bulduğun her şeye anlam veren bence bir yerin değil, bir kişinin adıdır. Arzu ettiğin, hayran olduğun bir kişinin adı. Şu anda işte böyle düşünüyorum, Mösyö.

Gezegende kalabilmek için yapıyoruz bu numarayı, diye yineliyor Vaftizci Yahya.

Yalpalayan bir araç, rayların değil de, asfaltın üzerinde giden tekerleklerin cızırtısı, bir motor hırıltısı, divanda uyutulmuş bir çocuğun düşmemesi için yastıklarla desteklenmesi duygusu, uzun uzun masallar anlatan Slovakça sesler, arabanın arkasında balayına çıkan çift –gelinin taktığı güller hâlâ duruyor– cam eşya satan birtakım dükkâncılar önde oturmuşlar, Venedik'li cam ustalarını görmeye gidiyorlar, hoparlörden bir Bohemya dans müziği yükseliyor, hafif bir bira kokusu ve Zdena, Bratislava garının dışında yetiştiği otobüste.

Zdena, üzerinde yirmi yıl önce moda olan çizgili, koyu renk elbiseli dazlak bir adamın yanında oturuyor. İki saattir yan yana oturdukları halde, birbirlerine tek kelime söylemediler. Viyana'ya varmış olmaları bile onları birbiriyle konuşturamadı. Adam şapkasını çıkardı, Zdena da ayakkabılarını. Ondan sonra ikisi de kendi iç dünyalarına daldılar. Zdena pencereden dışarıyı seyretti, adam da gazete okudu.

Adam şimdi çantasını açıp içinden kahverengi kâğıda sarılı bir paket çıkarıyor. Paketi açıp içindeki söğüş sandviçlerinden Zdena'ya sunuyor. Zdena başıyla sandviçi reddedince, adam da sandviçlerinden birini yemeye başlıyor.

Dikkat ettiniz mi, diyor bir yandan ağzındakileri çiğnerken, hıyarlar, *kysleuhorky*'ler, giderek nasıl ekşileştiler?

Zdena hiçbir şey söylemiyor.

Bu Venedik'e ilk gidişiniz mi?

Evet, ilk.

Zdena'nın suskun görünüşüne uymayan bir sesi var. Doğuştan şarkıcı olan birinin sesi. En büyük özelliği ifade zenginliği olduğu için bu niteliğini göstermekte ayrı bir çaba harcaması gerekmeyen bir ses. O iki kelime –evet, ilk– sanki bütün bir hayat hikâyesini dile getiriyordu. Adam, Zdena'dan en az on beş yaş büyük olmalıydı.

Zdena yeniden pencereye dönüyor. Hava az sonra kararacak. Güneşin son ışıkları uzak dağları, tepeler arasına gizlenmiş bir kiliseyi, yaprakları, geçen otobüsün rüzgârıyla titreşen milyonlarca yaprağı, üç katlı köy evlerini, elma ağaçlarını, ahşap çitleri, yapayalnız bir atı aydınlatıyor.

Venedik'i seveceğinizden eminim.

Orada sadece aktarma yapacağım, diyor Zdena.

Çiftliklerde tavukların gece için kümeslere kapatıldığı, yaşlı kadınların sobaya kâğıt ve tahta parçaları tıkıştırıp kibrit kutusunu aradıkları saat.

Bir portakal da almaz mısınız? Venedik'te artık kiraz bile bulabiliriz. Daha sonra nereye gidiyorsunuz?

Kızımın düğününe.

Mutlu bir olay, demek.

Pek sayılmaz. Kızım HIV-pozitif.

Zdena bir an bile düşünmeden bu yabancı adama en yakın arkadaşlarına söylemekten çekindiği bir şeyi söylemişti. Sanki o değil de, adam kendisine irkiltici bir şey söylemiş gibi adamın yüzüne bakıyor. Adamın dazlak kafası nemli bir ütü tülbentiyle örtülü, ipek bir eşarp kadar düz.

Çok üzüldüm buna, diye mırıldanıyor.

Elbet üzülürsünüz!

Otobüsün şoförü müziği kısarak hoparlörden beş dakika sonra ihtiyaç molası için bir motelde duracaklarını bildiriyor.

Yavaş seyreden bir hastalık, diyor dazlak adam, bu arada belki de...

Siz doktor musunuz?

Hayır, taksi şoförüyüm.

Buna inanmamı mı bekliyorsunuz! Taksi şoförüyseniz, otobüste ne işiniz var?

Yoruldum taksi sürmekten.

Taksi şoförü suratı yok sizde, diye karşı çıkıyor Zdena.

Ne yapayım... Taksi şoförlüğü yapıyorum işte... hem Venedik'te arabalar bir işe yaramaz... insan yürür orda.

Zdena belki de ne yaptığını düşünmek için bir an duruyor.

Taksi şoförü ha! İnanılır şey değil, diyor.

Hepimiz inanılması güç varlıklarız, diyor adam, olacağımızı hiç düşlemediğimiz varlıklar.

Kırk dakika mola, diyor hoparlörden konuşan otobüs şoförü, lütfen bir dakika bile geç kalmayın.

Bırak kedi göğsümün üzerinde yatsın. Öyle yatması hoşuma gidiyor, Gino. Bak mırıldıyor. Kediler üzerinizde yatarken vücudunuzdaki statik elektriği çekerlermiş, öyle diyorlar. Korkudan bayağı elektrik birikiyor insanda. Bak, o korkmuyor. Hiçbir şeyden haberi yok. Sıcaklığını taa kemiklerimde hissediyorum. Mırıltısını kaburga kemiklerimin arasında duyuyorum. Evet, evet, söndür ışığı. Galiba uyuyacağım.

Zdena ile adı Tomas olan dazlak adam otobüse döndüklerinde, aralarındaki sohbeti iyice koyulaştırmışlardır.

Onu gördüğüm zaman, ne diyeceğim ona? Yalan söylemeye dayanamam. Ömrüm boyunca savaştım yalanlara karşı – kendi çıkarım pahasına. Ama huyum böyle. Yalana dayanamam.

Yalan söyleyemeyecek bir sesiniz var. Bazı sesler vardır ki yalan söyleyemezler.

Öyleyse?

Yalan söylemek gerekmez. Gerekli olan soğukkanlı olmak.

Altı yıldır görmedim onu. Tahmin edebileceğiniz gibi, kendimi suçluyorum: Onun yanında olsaydım, başına bu gelmezdi. Geri dönmemem, onunla Fransa'da kalmam gerekirdi. Bana ihtiyacı vardı. Elbette suçlarım kendimi.

Bir suç yok bunda.

O kadar, o kadar genç ki.

Tanrıların sevdiği...

Sevgi diye bir şey yok AIDS'de. Bilimle uğraşıyorum ben. Neden söz ettiğimi biliyorum. Sevgi yok. Zerresi bile.

Paniğe kapılmayın, Yurttaş.

Yurttaş! Bu hafta içinde bana Yurttaş diyen ikinci kişi sizsiniz. Eskiden kullandığımız hitap biçiminin modası geçmiş sanıyordum.

Onu duymak hoşunuza mı gidiyor?

Artık kullanılmıyor. Ama sanırım duymak hoşuma gidiyor. Kullanıldığı günlerde onun ikiyüzlülüğünden nefret ederdim. Bugünse bana konservatuvara gitmeyi düşlediğim ilk gençlik yıllarımı hatırlatıyor.

Bir sessizlik olur. İkisi de anılarına dalmışlardır.

Demek kızınız evleniyor, diyor adam.

Bir İtalyan âşık olmuş ona, ille de evlenmek istiyormuş. Çılgın.

O da biliyor mu?

Elbette.

Neden çılgın diyorsunuz?

Saçmalamayın, çılgın işte.

Kızınız evlenmek istemiyor mu?

O hem her şeyi istiyor, hem de hiçbir şey istemiyor. Çocuk sahibi olamazlar. Neler hissettiğini hiçbir zaman bilemeyeceğim. Başkası da bilemez. Ama şuramda hissediyorum! Slavca *douchá* kelimesini kullandı; elini boğazına götürüp bu kelimeyi söyleyişi kuş kadar küçük ve hafif olmasına rağmen özleminin ve umarsızlığının ne kadar sınırsız olduğunu gösteriyordu.

Dışarda ağaçlar gökyüzünden daha siyahtı, şoför de bir Verdi operasının eski bir kasetini koymuştu. Balayına çıkan çift birbirlerine sarılıyorlar, dükkân sahipleri de bira içmek için teneke kutuları açıyorlardı.

Sizin damat adayı işsiz mi?

Elbise satıyor, erkek giyim eşyası.

Demek büyük bir mağazada çalışıyor?

Hayır, pazarlarda. Adı Gino.

Luigi'nin kısaltılmışı.

Evet, şoför bey!

Yanılmıyorsam, kendisiyle hiç karşılaşmadınız?

İşte ikisinin Verona'da çektirdikleri bir fotoğraf, kızım göndermişti.

Kızınız çok güzel, şimdiden İtalyan'a benziyor! Gino'ya gelince, büyük burnu, koca dişleri, uzun bilekleriyle tıpkı Lucas van Leyden'in çizmiş olduğu bir delikanlı. Çok eskiden, nerdeyse beş yüzyıl önce. Bende bu desenin bir kartpostalı var evde. Lucas herhalde Albrecht Dürer'le karşılaştıktan birkaç ay sonra yapmıştır bu deseni – Anvers'de birbirlerinden desen alıp vermişler çünkü.

Bütün bunları nerden biliyorsunuz?

Gino ile van Leyden'in desenindeki adamda aynı bağımsızlık havası var. Yüzleriyle ilgili bir şey bu – o dişlerle, o burunla. Rütbeyle hiç ilgisi yok bunun. Böyle adamlar hiçbir zaman güç sahibi değildirler. Binicidir onlar. Çok sonraları Amerikalılar biniciyi kovboya dönüştürdüler, ama Amerika'dan çok daha eskidir binici. Halk masallarında gelip atıyla seni kaçıran kişidir binici. Ama sarayına değil, sarayı yoktur onun. Ormanda, bir çadırda yaşar. Sayı saymasını da hiçbir zaman öğrenmemiştir...

Pazarda elbise satıyorsa, sayı saymayı bilmesi gerekmez mi!

Fiyatları bilir, ama o kadar.

Bu yüzden çılgın diyorum ben de, ne yaptığını bilmiyor.

Pekâlâ biliyor ne yaptığını. Bizim ne yaptığımızı bildiğimizden daha çok. Biz bir şey yaptığımızda, bir şey yapmaya karar verdiğimizde, bunu yaptıktan sonra yapıp bitirdikten sonra, yapılan şeyin nasıl olacağını düşünmeye başlamışızdır bile. Ama o böyle yapmaz. Yalnızca o anda ne yaptığını düşünür.

Anlaşılan Po nehrinde balık tutmak onun tutkusu.

Onun tutkusu sizin kızınız.

Zdena utanmışçasına başını önüne eğiyor. Otobüs bütün pencereleri aydınlık, önünde yüzlerce arabanın park ettiği bir şatonun önünden geçiyor.

Birkaç dakikalık bir sessizlikten sonra –uyumuş olan yolcu-

ların horultularının daha da hissedilir kıldığı bir sessizlikten sonra– Lucas van Leyden, diyor dazlak adam, Lucas van Leyden kırkına varmadan ölmüş.

On altıncı yüzyıl Flaman ressamlarının Bratislava'da taksiye bindiklerini hiç sanmıyorum– öyleyse siz bunları nerden biliyorsunuz?

Her gün müşteri beklerken, bakmak için yüzlerce kartpostal alırım yanıma.

Zdena başını kaldırıyor ve haftalardan beri ilk kez gülüyor.

Dazlak adam başını sallıyor ve gülümsüyor.

Zdena daha sonra, sizi dinlerken, diyor, ansiklopedik bilginizi –çünkü ansiklopedik bilgiden başka bir şey değil bu– acımasızlıkla, hayatın acımasızlığıyla yüz yüze gelmemek için kullanıyorsunuz gibi geliyor.

Eski rejim zamınında, diyor adam, bir ansiklopedide çalışıyordum.

Şimdi her şey anlaşıldı!

Her şey değil.

Sizinle ilgili her şey! Zdena yeniden gülüyor.

Encyklopédia Slovenska, diyor adam.

Evde var. Editör müydünüz?

Ressamlarla ilgili maddelerden ben sorumluydum. Genel Yayın Yönetmeni'ydim.

Peki şimdi?

Ne olabilir ki? *L'ancienne encyclopédie*! Para yok. Bizi sokağa attılar, hepimize de satalım diye elli set ansiklopedi verdiler. Bunu yapabilirsek, para bizde kalacaktı.

Eminim bayağı zorlandınız onları satmak için.

Bir tek set bile satamadım. Arabamı elden çıkarmayıp taksi şoförlüğüne başladım.

Sen ansiklopedide çalıştığın işinden oluyorsun, ben de, Tomas, bir siyasal terimler sözlüğü hazırlamaya başlıyorum. Birbirimizin siyasal düşmanıyız biz.

Karım terzilik yapıyor... Yoo, hayır... peki, peki... ağla...

Bir kere bile ağlamadım.

Öyleyse ağla, dostum, ağla.

Zdena'nın hıçkırıkları giderek artıyor. Kimse duymasın diye ağzını yol arkadaşının ceketine dayıyor. Sonra konuşmaya çalışıyor, ama sesi kısılmış gibi. Daha sonra şöyle diyor:

...nasıl da kara bir dağ
Dünyayla aydınlığın arasına girmiş.
Vaktidir– Vaktidir– Vaktidir
Tanrıya biletini geri vermenin.

Otobüs otoyolda ilerliyor. Dükkâncılar son biralarını içiyorlar. Gelin başını uyuyan kocasının kucağına yaslamış. Tomas da kolunu Tsvetayeva'dan dizeler okuyan Bratislava'lı kadının omuzuna atıyor.

Az sonra bütün yolcular uykuya dalacak, şoför de müziği susturacak. Onun için müzik yokken uyanık kalmak daha kolay.

Pire'deki barda ayakta duruyordum. Benden başka kimse yoktu orda. Yani yatmıştı. Ben de Atina'ya giden son treni kaçırmış, Yani'nin torunu gelip beni uyuyacağım taraçaya götürsün diye bekliyordum. Terk edilmiş barda duyduğum ses bir şarhoşun sesiydi.

Bak, şunu iyi anla, çektirdiğin bir şeydir acı, çektiğin değil. Çöptür acı çekenler. Kendilerini savunamazlar, bu da onların çöp olduğunu gösterir. Nasıl konuştuklarına bak, çektirmen gerektiği için çektirdiğin şeydir acı. Bu da senin Efendi olduğunu gösterir. Yaşamak istiyorsan, üstte olacaksın. Bazıları kendilerini yaşıyor sanırlar, ama nerde! Mayası bozuktur o alçakların. Üçkâğıtçılık ederler, sonra da yalvarırlar. Onları dinlemeye kalktın mı, hapı yuttun demektir. Kendi başlarına bıraksan, senden benden çok yaşarlar. Boş bulunacak olsan, erkeklerin karnını deşerler. Ama kadınlar kolay. Ancak nefret etmelerine izin verirsen, nefret ederler. Nefret etmelerine fırsat vermeyeceksin. Kendini göstermezsen, sen de çöp olursun. Göster kendini. Bileklerini bük. Erkeğinin de, kadınının da; ama başka başka bahanelerle. Ezdiğin her kişi seni daha da güçlü yapar. İlk keresinde arkadaşlarla birlikte olmak daha iyi. Kendi gücünü daha bilmiyorsundur. Kendi gücünü bilmedin mi de, zayıfsındır. Her yerde böyledir bu. Bunu hal-

letin mi, arkası çorap söküğü gibi gelir. İnsan düşünür, bu işi bir kere yaptım ya, der, gerisi tamam, on kere yaptım bu işi, kadın milleti değil mi? Yirmi kere yaptım. Hiç fark etmez. Kudurturlar insanı. Ama olan olmuştur. Hepimizin başından geçmiştir bu. Sonra kendine gelirsin. Kimsin, ne yapabilirsin, iyice anlarsın. Efendi olmak, yaşamaktır – ölünceye kadar. Amin.

Nehir kıyısında, Jean Ferrero'nun uyumakta olduğu kulübeden Po'nun akışı duyulabiliyor: insanın ağzı kuruduğunda, dudaklarını yalarken çıkardığı ses gibi bir ses bu. Oysa nehirler asla konuşmaz ve onların aldırışsızlığı dillere destandır. Alamana, Po, Ren, Tuna, Dinyeper, Sava, Elbe, Büyük İskender'in bazı kayıp askerlerinin Pers ordusunun geride kalan birlikleriyle kayıtlara geçmeyen çarpışmalarının yer aldığı Koca nehri – bunların arasında hiçbir büyük nehir yoktur ki, insanlar onların uğrunda savaşmamış, kanları da birkaç dakikada sularına karışıp gitmemiş olsun. Ve geceleri, savaştan sonra, kıyımlar başlar.

Görüş iyi olmadığı için otobüs şoförü fazla hız yapmıyor. Silecekler ön camı zar zor temizliyor ve tırmık gibi bir ses çıkarıyor. Farlar ise sanki gerisinde hiçbir şeyin görünmediği kardan bir duvarı aydınlatıyor. Şoför otobüsü iyice yavaşlattıktan sonra duruyor, el frenini çekip kontağı kapatıyor.

Motor susunca, uyuyan yolculardan çıkan sesler daha çok duyuluyor: horlayanlar, derin nefes alanlar, orgcunun çalışını bitirdikten sonra orgdan duyulan mırıltılara benzeyen sesler. Otobüsün dışındaysa sessizlik, yumuşak bir tüy sessizliği.

Zdena yerinde kıpırdıyor, bir gözünü açıp kısıyor, sol eliyle buğulu camı siliyor. Silinen camın dışında da görünen değişik bir şey yok. Birbirine değercesine uçuşan kar tanecikleri.

Galiba yolumuzu kaybettik. Omuzuna yaslanarak uyuduğu adama söylüyor bunu.

Dazlak adam da uyanıp dışardaki kara bakıyor.

Packsattel'e yaklaşmış olmalıyız, diyor. Acaba neden durduk?

Gidemiyoruz da ondan.

Zdena, yarı uykulu, yanındaki adamın omuzuna yaslanıyor.

Gitmemiz gerekir, diyor, gitmemiz gerekir, ama gitmiyoruz. Komünizm öldü, diyorlar, ama yürek kalmamış bizde. Hem korkacağımız bir şey yok, hem de her şeyden korkuyoruz.

Bir şeyin ölmesi için, diyor adam, bir şeyin ölmüş olması için, önce canlı olması gerekir. Oysa komünizm için böyle bir şey

söylenemez.

Partiye kayıtlıydın, değil mi!

Bu yüzden, komünizmin ölümünden söz edilemez. Aptallıktır böyle bir ölümden söz etmek.

Sonsuza kadar burada mı kalacağız? Burada. Sonsuza. Sonsuza kadar?

Şşşş... Sana bir hikâye anlatacağım. Beni duyuyor musun?

"Bırak dağın doruğundan hüznün şarkısını söyleyeyim sana," Zdena adamın ceketinin kolunu çekiştiriyor. Bu da Marina Tsvetayeva'dan, biliyor musun?

Bir zamanlar, diyor Tomas, bir zamanlar Ulrich adlı bir adam varmış. Koralpe diye bir yerde oturuyormuş, büyük bir olasılıkla şu anda bulunduğumuz yerin yakınlarında bir yerde. Bu dediğim elli yıl önce.

Aşağı yukarı Marina'nın kendini astığı dönem, diyor Zdena.

Ulrich'in dağda, yolun yürüyerek dört saat uzağında bir kulübesi varmış. Her yaz keçileriyle iki ineğini alır, oraya gidermiş. Sabahları yalınayak çıkar, bir kürekle otların üzerindeki bütün sığır gübrelerini toplayıp bir yere yığarmış. Evindeki halıyı süpürür gibi yaparmış bu işi. İnekler üzerinde günlerce gübre kalmış yerde otlamayacakları için yayladaki herkes aynı şeyi yaparmış. Çünkü o sarp dağlarda taze otun her metre karesi çok değerliymiş.

Otobüsün durmasıyla camlara yapışan kar taneleri üzeri dantel işli tül perdeleri andırıyor. Sakinleşen Zdena kulağını yanındaki adamın omuzuna dayıyor.

Bir yıl, kar herkesin beklediğinden önce yağmış, diye devam ediyor dazlak adam. Ulrich de vadiye inmek için karlarla boğuşacağına kışı yayladaki kulübesinde geçirmeye karar vermiş. Karın altından ahırla saman yığdığı ambara giden bir tünel açmış. Bütün kışı orda geçirmiş, hayvanlarından da hiçbiri ölmemiş.

Dazlak adam elini Zdena'nın başına koyuyor. Kısa kesilmiş kıvırcık saçların dipleri yer yer kırlaşmış. Nerdeyse uyumak üzere.

Vadideki köylüler Ulrich için kaygılanıyorlarmış. Yaylaya çıkan öbür köylülerin hepsi dönmüşlermiş. Ulrich kışı orda geçi-

rirse, çıldırır, diyorlarmış. Bahar gelip de karlar eriyince, bazı köylüler Ulrich'i görmek için yaylaya çıkmışlar. O da gelenleri karşılayıp onlara ateş suyu ikram etmiş. Görünüşünde de hiçbir gariplik yokmuş. Bakalım, ne olacak sonunda, demiş köylüler dönerlerken, bu işler zamanla belli olur.

Tomas, iri elinin parmakları Zdena'nın saçları arasında, onun başının öne düşmesini önlüyor ve bu yumuşak destekle bazı kelimeleri duyabilecek kadar uyanık kalmasını sağlıyor.

Ertesi yıl, kış bastırmadan, Ulrich vadiye inmeyip kışı yaylada hayvanlarıyla bir arada geçirmeyi kararlaştırmış. Öyle de yapmış. Yeterince yem ve saman konusunda da gerekeni yapmış ve kışı sağ salim atlatmışlar. Böylece yıllar geçmiş. Kış bazen erken gelmiş, bazen geç, ama Ulrich bir daha kışı geçirmek için köye inmemiş.

Yıllar sonra bir yaz, köyün öğretmeni dağda dolaşırken, Ulrich'e rastlamış, artık neden kışları köye dönmediğini sormuş. Ulrich de: Aman öğretmenim, demiş, düşünün bir kere, insan çevresinde kendisinin deli olduğuna inanan bir sürü başka insanla altı ay boyunca nasıl bir arada yaşayabilir? Ben burda çok daha iyiyim.

Dazlak adam Zdena'nın düzenli nefes alıp verişini hissediyor. Uyu, anacık, uyu.

Sarıl bana, Gino.

Bir akşam, diyor İspanyolca konuşan bir ses, Rio Cuichal sınırında topraksız, yoksul bir köylü ailesinin on iki yaşındaki sağlıklı oğulları eve dönmemiş. Babası oğlunu günlerce aramış, sonunda kaçırılmış olduğuna karar vermiş. Kendisi böyle başka olaylardan söz edildiğini de duymuşmuş. Bu çocuk dün Tlatlaquitepec şehrinde bulundu. Yapılan sorgulamada, hatırladığı tek şeyin beyazlar giymiş birtakım insanların eğilip kendisine baktıkları bir yatakta uyanmak olduğunu söyledi. İncelemelerden anlaşıldığına göre, çocuk bir ameliyat geçirmiş. Bugün kendisinin bir tek böbreği var. Öteki böbreği organ nakli için çalınmış. Daha sağlıklı oldukları için özellikle gençlerden ameliyat yoluyla birtakım çeteler tarafından çalınan bu organlar dolar karşılığında satılmaktadır. Rio Cuichal yakınlarındaki evine dönen çocuğun adını ailesi misillemeden korktuğu için vermiyorum.

Sarıl bana, Gino.

Jean Ferrero çocuklar hâlâ uyumaktayken uyku tulumundan sıyrılıp çıkıyor. Vaftizci Yahya, kamışı siyah bir yuvadaki tüyü yeni bitmiş yavru kuş gibi, köşedeki bir yatakta çırılçıplak yatıyor. Dışarda, günün bu erken saatinde Po'nun karşı kıyısı daha görünmüyor. Jean motosikletini durduğu yerden alıp kontağı açıyor ve marşa basıyor. Bir gece önce çocukları gezdirdiği patikada feribota kadar gidip oradan Ferrara'ya giden yola çıkıyor.

Zdena uyandığında dışarda artık kar yok, otobüs de Trieste otogarında. Güneş doğmuş, yanındaki koltuk ise boş. Bagaj konan rafa bir göz atıyor. Tomas şapkasını da, yıpranmış çantasını da almış.

Zdena elindeki kesekâğıdından kiraz yiyen ve çekirdeklerini sokağa atan şoföre yüzünü yıkamak için vakit olup olmadığını soruyor.

Şoför saatine bakıyor. Dört dakika sonra kalkıyoruz, diyor.

Otobüsü dolduran Bratislava'lı yolcular bugün düne göre daha dikkatliler. Bugün, son zamanlara kadar kendilerine yasak olan yabancı bir ülkede, İtalya'dalar. Meyva ve şarap, şık ayakkabılar, mücevherat, ahlaksızlık ve güneş ülkesi İtalya'da. Genç evliler Venedik'teki otellerine gidip yatmakta sabırsızlanıyorlar. Cam eşya satıcıları bir an önce otobüsten inip farklı gördükleri her şeyi not etmek ve alabilecekleri ne varsa almak istiyorlar.

Otobüs şoförü motoru çalıştırıyor. Zdena soluk soluğa otobüse biniyor.

Hareket edemezsiniz. Bir yolcu eksik!

Otobüsü kaçıran olursa, kabahat otobüste değil, diyor şoför.

İki dakika daha bekleyin, lütfen. Rica ediyorum.

Dönüş yolculuğuna çıkmadan Venedik'te ne kadar vaktimiz var, biliyor musunuz, bayan? Hepsi hepsi sekiz saat. Benim de biraz uyumam gerekiyor.

Nasıl olur? diyor Zdena, yirmi dört saat dinlenmeye hakkınız var.

Hakmış! Sekiz saatten fazla isteyin de, bakın nasıl kıyameti koparıp, beğenmiyorsan, bizde değil, git başka şirkette çalış, diye bağırıyorlar.

Ama bu güvenli taşımacılık kurallarına aykırı, diyor Zdena.

Kimin umrunda?

O arkadaş da Venedik'e gidiyor. Bana söylemişti.

Trieste'de kaybolan ilk tanrının kulu o değil ki, sevgili bayan.

Ama Venedik'e bileti vardı!

Burada otobüsten ilk inen yolcu o oldu. Siz daha uyuyordunuz!

Ne olur azıcık daha bekleyin. Otoyolda arayı kaparsınız.

Hız sınırı var.

Kimin umrunda? Siz öyle demediniz mi? Kimin umrunda?

Zdena çantasından çıkardığı birkaç yüzlük banknotu sileceklere yakın bir yerde duran kiraz kesekâğıdının altına sokuşturuveriyor.

Siz galiba doktorsunuz? diyor şoför.

Hayır, mühendisim.

Sizin için iki dakika daha bekleyeceğim, mühendis hanım, ama bir saniye fazla olmaz.

Klaksona elini koyup bir değil, üç kere basıyor.

Eğer bir şeye daldıysa, bu onu uyarır! İşte bir daha! Bu da üçüncüsü! Hah, işte geldi!

Ansiklopedi editörleri pek ender koşarlar. Sokağın köşesinde beliren adam iki büklüm olmuş, çantası göğsünde, ağzında kaşıkla yumurta yarışına girmiş gibi koşmaya çalışıyor. Otobüstekilerden onu seyreden herkes gülümsüyor. Zdena dahil.

Tomas yerine oturduktan sonra biraz soluklanmak için bekliyor.

Otobüsü ben beklettim. Yoksa sen olmadan hareket edeceklerdi.

Tomas bu söze karşılık olarak bir kâğıt peçete açıp üzeri kristal şeker ve meyvelerle süslü altın renginde iki çörek gösteriyor.

İşte tanrıların yedikleri ambrozia, termosu da *cappucino*'yla doldurdum.

Zdena ile Tomas üzerinde Meryem Ana'ya benzer figürler

olan mavi karton bardaklardan kahvelerini içiyorlar. Tomas'ın üst dudağında kahvenin köpüğü bir çizgi halinde kalıyor. Sonra çöreklerini ısırıyorlar. İnci gibi, düzgün dişleri var Zdena'nın.

Zor, diyor Tomas. Uçurumun kenarında yaşıyoruz, bu da zor çünkü alışkanlığımızı yitirdik. Bir zamanlar herkes için, genci ihtiyarı, zengini yoksulu için olağandı bu. Hayat güçtü, tehlikelerle doluydu. Talih acımasızdı. Bayram günlerinde yenirdi bu çörekler. Hoşuna gitti mi?

Bademli.

Bunlar da vişne.

İki yüz yıl boyunca, tarihin bizi daha önce kimsenin bilmediği bir geleceğe götürdüğü bir anayol olduğuna inandık. Kendimizi dokunulmaz sandık. Eski sarayların galerilerinden bütün o kıyımları, son törenleri, tepsiler içindeki kesik başları öyle çerçevelenmiş resimler olarak duvarlarda gördüğümüzde, epeyce yol almışız, diye düşündük – elbette onlara acımayacak kadar değil, ama gene bizim için artık tehlikenin geride kaldığına inanacak kadar. İnsanlar artık daha uzun yaşıyorlar, acıyı dindiren ilaçlar var. Aya gittik. Kölelik kalktı. Her konuda aklımızı kullanıyoruz. Salome'nin dansında bile. Geçmişin korku ve dehşetini, bütün öyle şeyler Karanlık Çağlarda oldu, diye bağışladık. Oysa şimdi, bir de bakıyoruz ki öyle bir anayolda filan değil, karanlıkta, uçurumun kenarındaki bir çıkıntıda tünemiş duruyoruz.

Ben hiç uçamam.

Düşlerinde bile hiç uçmadın mı?

Kim bilir, belki!

İnanmaya bakar bu.

Öyleyse senin yamacında tünemiş olmamın bir sakıncası yok, değil mi?

Bir yabancının ona bu kederli halinde kur yapacağı, kendisinin de bu yüzden onunla flört edebileceği daha önce Zdena'nın aklına hiç gelmemişti. Bunun saçmalığını düşündükçe ağlamak geliyor içinden ve rahatlayarak gülümsüyor.

İnsanın korkması gerekir, diyor Tomas.

Korkuyorum.

O zaman uçarsın.

Bak! Kar tanelerinin perde yaptığı pencereden dışarıyı gösteriyor Zdena. Bak, deniz.

Alışkanlığımızı kaybetmişiz.

Uçma alışkanlığımızı mı?

Hayır, uçurumda yaşama alışkanlığımızı.

Deniz ne kadar sakin.

Ama yeniden gelecek o alışkanlık.

Bir gün bu duruma alışacağımı mı söylemek istiyorsun?

Birtakım şeyleri bilip tanıman ille de onlara alışmanı gerektirmez.

Umarsızlık da bildik bir şeydir, değil mi, Tomas?

Elbette insan acının da, adaletsizliğin de daha az olacağı bir dünyayı düşlemeden edemez.

Ama neden, Tanrım, neden?

Bu soruyu Zdena, Ninova'da sormuşlardı, Mısır'da da. Daha sonra, Avrupa'da üç kişiden birinin vebadan öldüğü Kara Ölüm sırasında da sordular... On dördüncü yüzyılda.

Ansiklopedideki Kara Ölüm maddesini de sen mi yazdın?

Yoktu böyle bir madde. Bu konu "Feodalite, Çöküş Nedenleri" başlıklı maddede ele alınıyordu. Bunlardan bir tane almaz mısın? Cevizli bunlar. Bir zamanlar cevizin birçok beyin hastalığını iyileştirdiğine inanılırmış.

Hafifçe kavrulmuş ceviz, umarsızlığın baş ilacı, desene! diye bir çığlık atıyor Zdena.

İtalyanların en önemli özelliği hayattan tat almayı bilmeleri, diyor Tomas, bütün yaratıcılıklarını burda gösteriyorlar. Slavların tam tersi.

Öyle mi? Sen öyle diyorsan, öyledir, Tomas. İnsan bir kere yaşar, değil mi? Oysa bugün bizim –hayır, benim– umutsuz yaşamam gerekiyor.

Zdena'nın gözleri yaşla doluyor.

Geçen yaz, diyor Tomas, yıkık bir tapınağı gezdim. Üzerinde hiçbir yazı olmayan, tarihsiz bir tapınak. Yalnızca çevresinde yeşeren, solan, sonra yeniden yeşeren otlar. Aşağılarda da deniz.

Zdena'nın penceresinin dışında sabahın renkleri art arda geçiyor: yeşiller, gelincik kırmızıları, hardal sarıları. Tepeler tepeleri

izliyor, en uzaktakiler de lavanta renginde. Sofya'dan, İstanbul'dan gelen kamyonları geçiyorlar. Otobüsün ön camına vuran ışık sanki yüzlerce anahtar halkasından yansıyormuşcasına göz kamaştırıyor.

Kırık bir kemer gözüme çarptı, diyor Tomas. Gökyüzünü ve denizden küçük bir üçgeni çerçeveleyen bir kemer. Her şey o kadar uzaktaydı ki, dostum, yavaş yavaş, nerdeyse bir saat süren bir zaman içinde, o yıkıntının çerçevelediği göğün çevresindeki gökten daha parlak, o küçük üçgenin içindeki denizin de, üçgenin dışındaki denizden daha koyu mavi olduğunu fark ettim. Sen şimdi göz yanılması, diyeceksin! Bilimden anlayan sensin, bense senin siyasal düşmanın olan bir partiliyim. Uçurumun ucunda... Ama umutsuz değil, Zdena, umutsuz değil.

Zdena sarsılırcasına gülmekten kendini alamıyor. Dazlak adam yineliyor: Karanlıkta, uçurumun ucunda, sonra otobüs hızla yol alırken, Zdena'nın kendisine yakın olan elini okşamak için eline alıyor. Sonunda Zdena sakinleşiyor. Öyle yan yana oturuyorlar. Zdena elini Tomas'ın elinden çekmiyor ve Budapeşte plakalı bir otobüs onları sollarken, Tomas, Zdena'nın parmakları çoğu zaman acıyan sol eline uzanıyor. Tomas bu parmakların acıdığını bilmiyor, hiçbir zaman da bilmeyecek. Tomas bir yandan bu acıyan parmakları yavaşça avuçlarının içine alıp onları rahatlatmaya çalışırken, Zdena da adamın üzerindeki kılların Q harfleri gibi kıvrıldığı eline bakıyor ve içini çekiyor.

Zdena ile Tomas Venedik'te, birçoklarının sözleşip buluştukları San Marco Meydanı'nda birbirlerinden ayrılıyorlar.

Camdan bir nesnenin parlatıldığını duyuyorum. Standa, Ferrara'daki büyük mağaza, daha yeni açılmış.

Jean Ferrero siyah deri giysileri ve motosiklet botlarıyla dar bir sokakta yürüyor, buzlu cam ve inci gibi parlayan ışıkların önünde silueti Aristophanes'ten fırlamış siyah bir kurbağaya benziyor. Mağazanın tabanı mermer, tezgâhları siyah, üzerlerindeki nesneler de altın renginde. Aralarında çok büyükleri de olan şişelerin hepsinin içinde altın renginde sıvılar var.

Parfüm tezgâhları oyuncak sokaklara dizilmiş bebek evleri gibi düzenlenmiş. Her evde saçının her teli yerli yerinde, tırnakları deniz kabuklarının değişik renklerinde cilalanmış bir kadın oturuyor. Bu kadınlardan bazıları gözlüklü, bazıları genç, bazıları çocuk sahibi. Kimi Kahire'den, kimi Trentino'daki köylerin birinden. Her gün işe başlamadan önce bir saat makyaj yapıyorlar. Hepsi de kendilerini yaşlanmaktan koruyacak bir iksir kullandıklarını göstermek zorundalar. İşin garibi, bunun sonucunda gençler olduklarından daha yaşlı görünüyorlar.

Jean Ferrero üzerinde elli değişik ten rengi olan bir broşüre bakıyor. Her renk küçük bir sikke gibi yuvarlak. Jean kâğıdı dikkatle inceliyor, sonra başını iyice yaklaştırarak bu elli renk arasında kızının renginin –onu çocukluğunda, duşun altında, sırtını ovup yıkarkenki günlerden hatırladığı rengin– hangisi olduğunu araştırıyor.

Bir makyaj çantası mı arıyordunuz, Sinyor? Belki size yardımcı olabilirim.

Yaşsız maskesinin arkasındaki kozmetikçi tezgâhtar kızın patlak gözleri ve vahşi birinin kalın dudakları var.

Bir parfüm arıyordum, diyor Jean.

Erkek için mi, kadın için mi? diye soruyor kız.

Genç bir kadın için... kızım için.

Gündüz için mi, gece için mi?

Düğün için.

Una festa di nozze!

İri gözlerini biraz daha açıyor. Kızın soluk mavi çizgili gözleri var ve bakışları şu anda boş ve hüzünlü.

Öyleyse belli ağırlığı olan bir koku vereyim, törensi bir şey, ne dersiniz?

Herhalde uygundur, derim.

Bizim parfümlerden düşündüğünüz bir şey var mı?

Hayır.

Hazard marka bir parfüm denesek?

Çabuk uçacak bir şey arıyorum, diyor Jean.

Kız elindeki şişeyi bırakıp Jean Ferrero'yu, bu yabancı aksanlı, oldukça garip cümleler kuran siyah deri elbiseli kurbağayı inceliyor.

Onu havalandıracak bir şey, diyor Jean.

Öyleyse Bakhavis'i deneyelim.

Onu uçuracak bir şey.

Kız masa üzerindeki şişelerden birini seçiyor, sol bileğinin içine kokudan biraz püskürtüp öbür eliyle orayı ovuyor ve bileğini Jean Ferrero'nun çenesinin altına uzatıyor. Jean parfümü kokluyor.

Bilmem ki, diyor Jean, seçmek kolay değil.

Nasıl birisi kızınız, bana benziyor mu?

Hayır. Sizin boyunuzda, o kadar.

Saçları ne renk?

Değişiyor. Küçüklüğünde sarışındı.

Sesi nasıl? Tiz mi, pes mi?

Ne söylediğine bakar... Onun kendisini bir kraliçe gibi hisset-

mesini istiyorum.

Tezgâhtar kız bir başka yaldızlı şişe alıp o kokudan gene sol koluna, bileğinin yukarısına sürüyor. Jean Ferrero kızın elini birden tutup dudaklarına götürüyor. Gören, sanki kızın elini öpeceğini sanabilir. Bu ünlü mağazalarda değişik örnekleri seçerken tanık olduğumuz törensi davranışlardan habersiz olan Jean'ın hareketleri nerdeyse belli bir şiddet içermektedir. Ama kız bu durumdan bayağı hoşnuttur.

Daha başka bir şey, diyor Jean.

Nasıl daha başka?

Daha çılgın! diyor Jean kızın elini bırakmadan.

Peki. En son gelen bir şey çıkarayım size. Bu yıl yeni çıktı. Saba adlı bir koku.

Saba mı?

Meyva kokulu bir şey. Epeyce esmeramber var içinde. Belki de ona göre bir kokudur.

Kız bu sefer kokuyu sol dirseğine yakın bir yere sürüyor. Jean başını eğiyor. Bu durumda kızın kalkık dirseği nerdeyse Jean'ın başını sarmış gibi görünüyor.

Diyelim bir kızın var, onu çok seviyorsun ve hiç vakit kaybetmeden her şeye sahip olmasını istiyorsun, o zaman bu Saba'yı mı verirsin?

Kız dirseğini olduğu yerde tutuyor, Jean'ın sorusuna karşılık vermiyor. Kokuyla ten arasındaki alışverişin gizemi büyük bir mağazada bile varlığını duyuruyor. Bir an için parfüm bölümündeki tezgâhtar kızla demiryolu işaretçisi, dünyayı dışarda bırakan bir perdenin arkasında, kendilerine özgü düşlerini görüyorlar.

Sonunda, çoğu kızları mutlu eder böyle bir hediye, diyor kız.

Ancak o zaman kolunu indiriyor.

Bir küçük şişe Saba alıyorum.

Parfüm mü, yoksa tuvalet losyonu mu?

Bilmem.

Parfüm sürüldüğünde daha geç çıkar...

Öyleyse ikisinden de.

Tezgâhtar kız küçük kutuları yaldızlı kâğıda sarıp deniz kabuğu rengindeki tırnaklarıyla kutuları bağlarken kurdeleye bir fi-

yong atıyor, deri giysili ve botlu bu yabancıya bakarak, biliyor musunuz? diyor, benim babam beni pek sevmez. Ama sizin kızınız talihli... gerçekten talihli.

Su. Bir şehrin hayatını koruyan durgun tuzlu su. Bu su olmasa şehir açık denize gömülecek. Yüzyıllardan beri Venedik bu lagünle ve onun yer değiştiren kumları, bentleri, ulaşıma yarayan dar kanalları, tuzu ve o garip soluk rengiyle yaşamayı öğrenmiş.

Zdena, Venedik'in kırk kilometre güneybatısındaki Chioggia'ya gitmek üzere rıhtımdan ayrılan motorun üst güvertesinde oturmuş yukardan sulara bakıyor. Gabardin pardösüsü güzelce katlanıp oturduğu sıradaki valizinin yanına konmuş. Lagün sıcak güneşi acımasızca yansıttığı için Zdena güneş gözlüğünü takmış.

Aşağıda, rıhtım boyunca binlerce turist dolaşıyor. Yukardan bakıldığında, biri gün ışığında çıplak heykelleri ve dantel gibi işlenmiş duvarlarıyla kemik beyazlığında parlayan Dukalar Sarayı'na, öbürü doğuya, yeşil pancurları ve gotik pencereleri yaldızlı ve şarap rengi süslerle donatılmış salonları gizleyen ünlü Danieli Oteli'ne doğru karşıt yönlerde akıp giden iki insan seli görülüyor.

Teninin solukluğuna ve çizgili elbisesinin yabancı görünüşüne rağmen bir turist havası yok Zdena'nın. Bu motora birçok kereler binmiş biriymiş gibi görünüyor daha çok. Her küçük hareketi ve davranışı ne yaptığını, nereye gittiğini bilen birinin hareket ve davranışları. Çıkık elmacık kemikleri ve üzgün gözleriyle güzel görünen ve artık kendisi gibi gençliğini geride bırakmış bu kadına gözleri takılan üniformalı bir gemi görevlisi onun yabancı bir mühendis olup olmadığını merak ediyor. Acaba bugünlerde yenilenmesi söz konusu olan tuz rafinerilerinden birini incelemeye mi gidiyor bu kadın?

Zdena şu anda el çantasından birer birer bir şeyler çıkarıp onları titizlikle kucağına ya da katlanmış olan pardösüsünün üstüne yerleştiriyor. Motorun biraz daha hızlanmasıyla çıkan esintiden uçan saçları kulaklarından birini ortaya çıkarıyor ve bu ona bir oğlan çocuğu havası veriyor. Belki de mühendis değildir, diye düşünüyor pırıl pırıl beyaz üniformalı denizci, belki de bir beslenme ya da fizyoterapi uzmanıdır.

Zdena çantasından halkasına anmalık gümüş bir ayı iliştirilmiş bir anahtarlık, siyah bir hatıra defteri, küçük bir kâğıt mendil paketi, dört ucu düğümlenmiş bir eşarp, küçülmüş bir kurşun kalem, bir silgi, birkaç ceviz çıkarıyor. Arada bir başını kaldırıp şehrin uzaklaşan siluetine bakıyor. Bütün dünyaca bilinen bir imza gibi bir ufuk çizgisi bu. Venezia!

Dukalar Sarayı'nın gerisinde San Marco Meydanı'nın tuğla çan kulesi yükseliyor. Daha önce yapılan kule 1902'de çöküp yıkılmış, ama bir mucize eseri kimseye bir şey olmamış.

Uzakta, Giudecca Adası'ndaki San Giorgio Maggiore'nin gerisinde, Il Redentore Kilisesi'nin alçak kubbesi üzerinde bir şey parlıyor. Sanki bir ışıldak mesajı. Acaba yerinden oynamış bir metal parçası mı? Yoksa güneşin bir yerde sudan yansıması mıydı? Eğer bu soylu yapıyla benim sattığım sıradan uğur takılarını benzetmeme izin verilirse, ilk yapıldığında bu kilise de bir çeşit *tama*'ymış,

Kilise bir adak olarak 1576'da tasarlanmış. O sırada Venedik veba salgınından kırılmaktaymış. Nüfusun üçte biri hastalığa yakalanıp ölmüşmüş. Yaşlısına, gencine bakmıyormuş salgın. Yırtıcı kuş kılığında eli değnekli birtakım korkunç adamlar kanalların üzerindeki köprülerden geçip hastaneden hastaneye koşuyorlarmış. Söylendiğine göre, bunlar hastalık bulaşmasın diye, tepeden tırnağa yağlı kumaştan ya da katranlı muşambadan giysilere bürünmüş, siyah şapkalı, gözlüklü, kulaklıklı, eldivenli ve ağızlarına iri kuş gagasına benzeyen bir şey takılı doktorlarmış. Bu adamlar titreyip ölmekte olan hastaların arasında dolaşır, ellerindeki değneklerle arada bir bunların üzerindeki örtüleri kaldırır, vebalı hastaların üstüne gagalarından bir çeşit toz ve kurumuş yaprak serperlermiş. Geceleri bu veba doktorları gerçek kuşlar,

hatta akbabalar gibi gözden kaybolurlarmış.

1576'daki adağa göre, eğer İsa acıyıp nüfusun geri kalanlarını kurtarırsa, Venedik'liler ona dillere destan yeni bir kilise yaptıracaklarmış. Bunun üzerine şehir meclisi ünlü mimar Palladio'ya hemen böyle bir kilisenin planını ısmarlamış. Duvarcılar de taşları hemen yontmaya başlamışlar. Nüfusun yarısı ölümden kurtulmuş. Dört yıl sonra Palladio da ölmüş. Ama inşaat devam etmiş. Palladio'nun tasarladığı en güzel kilise de, Yahudilerin oturduğu adadaki yeşil bir çayırda 1592'de tamamlanmış.

Zdena çantasından telleri yuvarlak beyaz uçlu metal bir saç fırçası çıkarıyor ve saçlarından bir kere geçirdikten sonra pardösüsünün üstüne koyuyor. Sonra Slovak pasaportunu, Ninon'un son mektubunu, sayısı yüz binleri bulan şaşırtıcı İtalyan paralarına ayırdığı cüzdanını, bir kutu aspirini, pudriyerini ve Ninon'un okuldayken çekilmiş bir fotoğrafını çıkarıyor.

Son zamanlara kadar Venedik'te her yıl karşılaşılan sorun içme suyuydu. Kuyularla sarnıçların suları sık sık bitiyordu. Bu yüzden lagünün karşı kıyısındaki Brenta nehrinden mavnalarla su getirmek gerekiyordu. Bu sığ tuzlu sularda mavnalar motorun şu anda seyrettiği yolu izliyorlar, ama motorun gittiği yönün tersinden geliyorlardı.

Zdena gene başını kaldırıyor, güneş gözlüğüne dokunuyor ve kuzeydoğuya bakıyor. Motor geride iz bırakmayacak kadar yavaş gidiyor. Geride kalan sular hafifçe dalgalanıyor, dipteki yosunlar da saçlar gibi kımıldıyor. Dukalar Sarayı'nın karşısında, Trinita Adası'nın ucunda yapılmış olan heybetli Santa Maria della Salute Kilisesi şimdi Zdena'nın kâğıt mendil paketinin üstünde duran çakmağı kadar küçük görünüyor.

Ben bu kiliseye de bir *tama* diyebilirim.

Palladio'nun ölümünden kırk yıl sonra Venedik'te yeniden veba salgını başlamış. On altı ay içinde elli bin kişi ölmüş, cesetleri ya yakılmış ya da teknelerle başka yerlere taşınmış. Sonra, bir ara, salgının etkisi azalır gibi olmuş, geçici bir duraklama. Şehrin yöneticileri yeni bir kilise için hemen bir yarışma açmışlar ve şehir bu salgından gene kurtulursa, bu yeni kiliseyi Venedik'in ve Büyük Kanal'ın girişinde bir şükran simgesi olarak adamaya ka-

rar vermişler!

Yarışmayı kazanan Baldassare Longhena sekizgen rotondalar biçiminde iki kubbeli, oyma taş işi ve büyük bir deniz hayvanının kabuklarını andıran payandaları olan görkemli bir anıt tasarlamış.

Ancak bu kitlesel barok adağı şehre gelenlerin ilk ve son görecekleri şey olsun diye adanın tam ucuna yapabilmek için temelleri sağlam tutmak gerekiyormuş. Yoksa koca binanın sulara gömülme tehlikesi varmış. Bu yüzden, taş binanın çökmemesi için toprağa milyonlarca meşe, kızılağaç ve karaçam kazığı çakılmış.

Venedik'liler bugün Santa Maria della Salute'nin iç içe geçmiş halkalar biçimindeki bu payandalarına onun koca kulakları (*orecchioni*) diyorlar.

Bir tarak. Bir ruj. Yeşil bir defter. Bir alışveriş listesi. Bir çift küpe. Birkaç seyahat çeki. Zdena, kızının düğününe giderken her şeyin titizlikle düzenlenmiş ve düşünülmüş olmasını istiyor. Çantasının içindekiler de onun son denetimi. Böylece kendisiyle ilgili her şeyin derli toplu bir görünüşü olacağını, bunun da kızıyla karşılaştığı zaman ona güven vereceğini umuyor. Zdena da kendince aynı nedenlerle Baldassare Longhena ve Palladio gibi bir düzenleme yapıyor.

Üniformalı tekne görevlisi, bu yabancı kadının davranışlarını giderek artan bir merakla izliyor ve ne yapacağına karar vermek için iki kere onun yanından geçiyor. İlk geçişinde Zdena'ya gülümsüyor, ama kadının tepkisi motorun küpeştesine gidip ters çevirdiği çantasını sulara silkelemek oluyor. Çığlıkları arkada iz bırakan üç martı hızla Zdena'nın yanından geçiyor. Martılar gözden kaybolduktan sonra Zdena yerine dönüyor.

Sıcak, değil mi, Sinyora?

Özür dilerim, İtalyanca bilmiyorum, diyor Zdena duruma uygun düşmeyen etkili sesiyle.

İngilizce biliyor musunuz?

İngilizce için hava çok sıcak...

Zdena büyük bir titizlikle çantasından çıkardığı şeyleri geri koyuyor. Motor lagünün sessizliğine ve dinginliğine bürünmüş, tıpkı insanın bir ilkyaz sabahı evden çıktığında yepyeni ve sonsuz

bir günün havasına büründüğü gibi. Pudriyer. Siyah hatıra defteri. Küçülmüş kurşun kalem. İtalyan paraları...

Motor benden bile uzaklaşmakta.

Açmadığı hatıra defterinin ilk sayfalarında hazırladığı sözlük için bir not yazılı. El yazısı küçük ve harfler sayılar gibi dik:

"K. Kautsky. Karl. Doğumu 1854 Prag. (Evini aradım, ama bulamadım.) Bir insanın sömürüye, sömürgeciliğe, savaşa karşı bitmeyen siyasal mücadele dolu hayatı. (Öbürleri gibi o da sakallı.) Tarihin bir anlamı olduğu inancını hiç yitirmemiş. Marksist. (Engels'in sekreterliğini yapmış.) Hayatında dört kere sürgüne gitmek zorunda kalmış. (Dört kere işe yeniden başlaması gerekmiş.) Altmışlarında, istemeyerek de olsa, şiddete dayanan bir devrimin gerekmediği sonucuna varmış. 1919'da Lenin onu döneklikle suçlamış. Adı, 1947'den sonra bizim ülkemizde (kendisi 1938'de Amsterdam'da, sürgünde ölmüş) korkaklık, alçaklık ve karşıdevrimcilikle eşanlamlı sayılmış. Adın Başsavcı tarafından Kautsky ile birlikte anılıyorsa, bu idam cezasıyla yargılanman anlamına geliyordu."

Motoru artık duyamıyorum, sular da hiç ses çıkarmıyor. Her şey sessizlik içinde.

Aynı defterin başka bir sayfasına Zdena gazetede okuduğu bir yazıdan belli bir bölümü kopya etmiş. Sayfanın başında büyük harflerle ve kurşunkalemle Acı sözcüğü yazılmış.

"Hastalık için tedavi görenler, diyor bir doktor, çoğu zaman bu hastalıktan çektikleri acı için tedavi görmezler. Oysa fiziksel acının yarattığı kaygı giderek o acıyı da artırır. AIDS'in baş göstermesiyle vücudun karşı koyamadığı virüsler ve parazitler korkunç kaşınmalara, mide bulanmalarına ve kramplara, ağızda yaralara, radyoterapi sonrası migrenlere, bacaklara ok gibi saplanan sancılara ve insanı elden ayaktan kesen bir yorgunluğa yol açarlar, üstelik bunların hepsi art arda gelir. Bunun sonucu olarak da – bazı iyi niyetli uzmanların açıkladıkları gibi– dünyası kararan hasta başka bir şey düşünemez. Acı, hastanın çevresinden kopmasına, kendini soyutlamasına ve hiçbir şey yapamaz duruma gelmesine neden olduğu gibi, onda tam bir başarısızlık ve yeniklik duygusu yaratır. Çoğu zaman, AIDS hastalarının ciddiye alın-

maları için, çektikleri acının başka hastaları rahatsız edecek bir yoğunluğa ulaşması beklenir ve ancak o zaman hafifletici birtakım önlemler alınır..."

Görevinizin ne olduğunu sorabilir miyim, Sinyora?

Teknenizi havaya uçurmak!

Ha! Ha! Sinyora çok şakacı.

Üniformalı görevli bir an duruyor, sonra yapması gereken bir şeyi hatırlamış gibi, birden oradan ayrılıyor.

Çantasını yerleştiren Zdena küpeşteye yaklaşıyor ve lagünün hiçbir şey yansıtmayan durgun sularına bakıyor. Motorun yön değiştirmesiyle çıkan bir esinti Zdena'nın nemli alnına düşen bir tutam saçın uçuşmasına yol açıyor.

Zdena motorun burnuna gidip serinlemek için yüzünü melteme çeviriyor; sonra yerine dönüyor.

Orada, iyice yerleştirdiği çantasını açıp hatıra defteriyle kurşunkalemini çıkarıyor. 6 Haziran tarihli sayfaya dik harfli el yazısıyla şunları yazıyor: Bu günler hiç sona ermese, bu günler yüzyıllarca sürse!

Bologna'daki hastanede bana gerçeği söylemelerini istedim – sanki başka bir gerçek varmış gibi! Ama tuttum kendimi, çünkü yalnız bir gerçek vardı – o da benim ölümümdü.

O anda ikinci bir ses duyuyorum, bir fısıltı. Bana öyle geliyor ki, Gino eğilmiş, elleriyle önündeki işle uğraşan bir adam gibi konuşurken, birden, durmuş onu seyreden bir adamın farkına varıp başını kaldırıyor ve gülümsüyor. Durup onu seyreden benim.

Bu *lucioperca*, diye fısıldıyor Gino, bu beş kiloluk *lucioperca* düğün şöleninin ilk yemeği olacak. Emanuela Halam zaten üç gündür yemek pişiriyor. Ben de pazarcı arkadaşlarımla Cremona'dan bir rock grubu çağırdım.

Lucioperca'yı bu sabah tuttum. Kendim pişirmek istiyorum onu. Ailede canlı bir yılanbalığını eliyle tutup küçük bir baltayla bir vuruşta kafasını koparacak halamdan başka kimse yok. O konuşuyor balıklarla. Ben aynı işi yapmaya kalksam, koluma dolanıyor yılanbalıkları. Ama bu *lucioperca*'yı ben kendim hazırlamak istiyorum, ne de olsa o benim sürprizim.

Ninon'un da gizlediği şeyler var – örneğin gelinliğinin altına ne giyeceğini ben ancak yarın gece öğrenebileceğim; *lucioperca* da benim gizim. Ninon onu ancak ben onu kucağımda köprüden geçirdikten, onun da ayağındaki lame pabuçları fırlatıp attıktan,

kızlardan birinin o pabuçları yeniden Ninon'un ayağına giydirmesinden ve nikâhımız kıyılıp biz masaya oturduktan sonra görecek.

Bir buğulama yapacağım bu balıkla. Seksen üç santim uzunluğunda. Babam bile, vay canına, diyecek içinden, çünkü madeni bir görünüşü var bu *lucioperca*'nın – okside olmuş bronz gibi yeşil, sonra bakır rengi, sonra gümüş... Derinlerde yüzen madeni bir balık.

Baykuş balığı diyorlar buna – gözleri çok büyük olduğu ve geceleri nehrin iki, üç, üç buçuk metre derinliğinde yaşadığı için. Suyun yüzüne hiç çıkmıyor. Sürü halinde yaşıyor bu balıklar, nehir yatağında. Sen de, senin nehirlerin de! diyor Ninon, öfkeli. Gino, diyor öğlen eve geldiğimde, gene ne yakaladın? Bir kurbağa, diyorum ve iri bir kurbağa gibi zıplıyorum. Aylardır gülemiyorduk birlikte. Ama bu sabah o da güldü. Bütün gövdesiyle gülüyor benim kurbağa taklidi yapmama, yalnız gözleri kaygılı güldüğü için.

Büyük balıkların nerde olduğunu bilmen için, nehri bilmen gerekir, nehrin içgüdülerini hissetmen. Balıklar da kendilerine göre aynı şeyi yaparlar. Çoğu zaman da insanı tongaya bastırırlar,

Şurayı görüyor musun, şu gümüş pulların yanından aşağı doğru daracık bir yol gibi koyulaştığı yeri? Onun yan çizgisi deniyor buna, nehri bununla dinliyor.

Ninon'a onun da bir yan çizgisi olduğunu söylüyorum ve elimle üzerinden gidiyorum o çizginin. Ninon'da bu çizgi kulağının altından başlıyor, kolunun altından geçiyor, göğsünün tepeciğini dolaşıyor, kaburga kemiklerinin basamaklarından aşağı iniyor, göbeğiyle kalçasına eşit uzaklıkta ilerliyor, *orman*'ın sınırından ve baldırının yumuşak iç tarafından geçip topuğuna ulaşıyor. Aylardır gülemiyordu. Aylardır beni yanına yaklaştırmıyordu.

Sende iki yan çizgi var, diye kızdırıyorum onu, sol ve sağ, hem de boydan boya kirpikleri var bu çizgilerin!

Sen deliriyorsun, Gino, diyor, bu puşt hastalık çıldırttı seni.

Ben de kollarıma alıyorum onu, bu gümüş pulların altında nasıl gözenekler olduğunu, bu gözeneklerde de bizim ağzımızdaki papillalar gibi minik papillalar olduğunu söylüyorum. Yalnız, diyorum, bu yan çizgideki papillaların uçlarında gözyaşı tanecik-

leri var, onların çevresinde de bazıları yumuşak, bazıları sert kirpikler. Bunlar akıntıdaki her titreşimi kaydeder, sudaki her değişikliği, hareket eden bir cismin en ufak kımıltısını ya da suyun akışını değiştiren bir taşı bile haber verir. Bu kirpikler gerçek, diyorum ona, çılgınlıkla bir ilgisi yok. Ninon'un bazen yeşil, bazen bal rengi olan gözleri var.

Pazarda rastladığım bir doktora onun son lenfosit tahlilinin sonucunu söyledim, bu Parma'lı doktora göre, direnme gücü varsa, belki iki, üç, üç buçuk yıl direnmesini umabilirmişiz! Ondan sonra hastalık başgösterebilirmiş. Emin olunamazmış.

Defne yaprağı, kekik, rezene, beyaz şarap, biber taneleri, doğranmış soğan ve limon dilimlerinden bir sos yap. Balık tenceresi Emanuela Halam'ın – bir tonbalığı bile pişirebilirsin içinde.

Yakalandığını gördüğüm en büyük *lucioperca* balığı bu. O büyük etoburların bu sabah orada olduklarını biliyordum. Nerden bildiğimi sormayın. Nehrin kıyısında, bir karaçamın suya devrildiği, kabuklarının da akıntıyla soyulduğu yerde. Olta atmak için pek uygun bir yer değildi, çünkü olta ağacın dallarına takılabilirdi. Aman dikkat, dedim kendime. Acele etme. Ben, misinanın bir, iki, üç, üç buçuk metre nehrin dibine değmesini bekleyen çılgın herif. Yem olarak oltaya taktığım ince kıyılmış bir kızılkanadı canlı bir tatlı su balığı gibi oynatıyordum, oltanın ipini gevşetip çekerek, piyanonun siyah tuşlarının birinden öbürüne atlar gibi. *Lucioperca* da bunu yaralı bir balık sanıp koca ağzını açtığı gibi oltayı yutuverdi. Faka basmıştı etobur. Ondan sonra bütün iş beni ağaca bağlamasını önlemekti. Her seferinde ondan önce davranıyordum. Her hareketini önceden sezmeye bakıyor, başka bir şey düşünmüyordum. Bakın şimdi nasıl duruyor mutfaktaki masada!

Çılgınca, kurnazca, sevgiyle geçireceğiz önümüzdeki yılları. Bu üç ilkeye göre. Boksör Matteo deli olduğumu söylüyor. Hayatını mahvediyorsun, diyor. Ben değil, çoğunlukla başkaları mahvediyorlar hayatlarını, diyorum.

Balıklar doğdukları nehri yan taraflarındaki duyargalarla dinlerler, diyorum Ninon'a. Ben bunu söyleyince, o da uyudu gülümseyerek.

Jean Ferrero motor geldiğinde Chioggia'da rıhtımda bekliyordu.

Jean Ferrero ile Zdena Holecek motor iskeleye bağlanmadan birbirlerini gördüler, ama el sallamadılar. Zdena iskeleye inip kaldırımdan Jean'a doğru yürüdü. Jean, başından kaskını çıkarmış, motosikletiyle Venedik'teki "Özlem Köprüsü"ne benzeyen, ancak üstü onun gibi örtülü olmayan beyaz bir köprünün yanında duruyor.

Birbirlerinin gözlerinin içine bakıyorlar, aynı acıyı görerek birbirlerine sarılıyorlar.

Jean! Zdena'nın umarsızca anlamlı sesi kıtanın bir ucundan öbür ucuna taşıyor bu adı.

Zdena! diye fısıldıyor Jean.

Motosiklete binmiş Comacchio'ya giderken, biraz hafifliyor acıları. Arkasında yolcusu olan herhangi bir sürücü gibi, onun sırtına yaslanan ağırlığını hissediyor Jean. Zdena da terkideki herhangi bir binici gibi, hayatını sürücüsünün ellerine teslim etmiş – bu da nasılsa biraz azaltıyor acılarını.

Döne döne aynada bakıyorum kendime. Hepinizin soluğunu kesecek gelinliğim!

Gorino'daki düğün daha başlamadı. Ama, Sophokles'in de dediği gibi, bir hikâyede neler olacağı her zaman bellidir. Düğün daha başlamadı. Ben şimdi size onu anlatacağım. Şu anda herkes uykuda.

Havada bulut yok, ay da nerdeyse tepsi gibi. Sanırım, ilk kalkan Gino'nun Emanuela Halası'nın evinde kalan Ninon olacak, hem de gün ağarmadan epeyce önce. Başına havludan bir türban yapıp yıkanacak. Sonra boy aynasının önüne geçecek ve eliyle vücudunda acıyan bir yer ya da bir leke var mı diye arayacak. Bulamayacak böyle bir şey. Şimdi türbanlı başını Nefertiti gibi tutuyor.

Po nehri denize yaklaştığı yerde bölünüp iki elin on parmağına benziyor. Gene de gördüklerinizi nasıl saydığınıza bakar bu sayılar. Yirmi parmak ve dört el de diyebilirsiniz.. Sular durmadan değişiyor, yalnız haritada aynı kalıyorlar. Toprak çoğu zaman nehrin ya da denizin düzeyinden daha alçak. Su altında kalan arazinin kurutulduğu yerler domates ve tütün ekili. Daha bakımsız yerlerde yaprak yerine tohum kabukları olan küçük bitkiler yetişiyor: yosun türünden, tufan öncesi bitkiler. Üzerinde pek yaşanılan bir bölge değil burası – aslına bakılırsa, bir yer bile değil. Nehrin Po di Goro adı verilen kolu üzerinde Gorino köyü.

Eskilerin inançlarına göre, yaratılıştaki ilk eylem yerle göğün birbirlerinden ayrılmalarıymış, bu da güç olmuş; çünkü yerle gök birbirlerini arzu ediyor, ayrılmak istemiyorlarmış. Gorino çevre-

sinde toprak göğe olabildiğince yakın olmak, onu kendi aynasında yansıtabilmek için suya dönüşmüş.

Po deltasında yaşayan insanların evleri küçük ve derme çatma. Yapılarını yaptıkları malzeme tuzdan aşınıyor. Birçoğunda bahçe yerine, ev büyüklüğünde bir çerçeveye gerili bir ağ var, bu ağ da balık tutmak için bir çeşit kaldıraçla suya indirilebiliyor. Hava kuşlarla dolu – karabataklar, dalgıç kuşları, deniz kırlangıçları, balıkçıllar, ördekler, balık yiyen martılar.

Emanuela Hala'nın evinde uyanan ikinci kişi Federico. O da günün ilk ışıkları sularda yansırken, evin içinden sıra, masa ayakları, bunların üstüne konacak tahtalar çıkarmaya başlıyor. Evin hemen yanında üzerinde üç elma ağacı olan bir alan var. Daha sonra Gino'nun pazar tentelerini ve çapları üç metreyi aşan güneşliklerin kazıklarını çıkaracak.

Emanuela Hala, saçlarında bigudiler, mutfakta kahve yapıyor. Bugün bizim günümüz! diyor kahve değirmenindeki çekilmiş kahveyi bir çay kaşığının tersiyle bastırarak, bugün bizim günümüz!

Mutfağın karanlık penceresinde, uzaktan, evin damı üzerine doğru inmekte olan bir uçak gibi, bendin yanındaki yoldan yaklaşmakta olan bir aracın farları parlıyor.

İnşallah Roberto'dur, diyor Federico kızkardeşine, çok geçmeden yemeği pişirmeye başlasak iyi olacak. En az dört saat ister kuzunun doğru dürüst pişmesi için, belki de beş saat.

Roberto bilir işini.

Modena'nın en iyi kasabıymış, Gino öyle diyor, hazırladığı biftekler Kitabı Mukaddes'in sayfaları gibi inceymiş!

İyi ki Gino da burda kalmadı, biriniz yetiyor.

Sen balığını pişirmene bak, Emanuela, bir de kadınlarla ilgilen.

Ona bakıyorum da, öyle güzel ki, ağlamak geliyor içimden.

Kim söyledi? diye soruyor Federico.

Kim ne söyledi? Güzel olduğunu söylüyorum.

Öyleyse ağlamaktan söz etme.

Senin neyin var, Federico?

Sen balığını pişirmene bak.

Ateş hazır olunca, başlayacağım pişirmeye, daha önce değil.

Bir klakson sesi duyuluyor, gelen kamyonetin şoför mahallinden Roberto evin önünde bekleyen Federico'ya bağırıyor: Mutfak nerde, Kont?

Hemen şurda. Önce gel bir kahve iç.

Kamyonetin sesi öbür kadınları, Lella, Marella ve Zdena'yı da uyandırmıştır. O gece küçük evde kalan tek erkek Federico'ydu. Kendisi divanda yatmıştı. Ötekilerin ne yaptığını bilmiyor. Tek bildiği kızkardeşinin kendi evlilik yatağını Ninon'a vermekte kararlı oluşuydu. Bu gece nişanlı kız yalnız olmalı, diyordu Emanuela.

Güneş ufukta bendin üzerindeki otları aydınlatacak kadar yükseldiğinde, ancak köy meydanında herhangi bir gölge daha belirmeden, Gino'nun öbür pazarcı arkadaşları da kamyonetleriyle gelecekler: pasta ustası Luca; incik boncuk ve baharat satan Ercole; peynirci Renzo'yla *nana*'sı; Asya'nın her türlü ipek kumaşlarını satan Gisella; bir de yalnız karpuz satan ve karpuzları kulağına götürüp kehanet dinler gibi dinleyen Scoto. Biz sokak satıcıları, ister uğur takısı satalım, ister kavun, ister eşarp satalım, ister et, hepimizin birtakım ortak yanları vardır. Hepimiz biliriz insanların dikkatini çekmeyi, şakalaşmayı, sabah erken kalkıp kalabalığın nerede olacağını ve kendimize orada bir yer bulmayı. Yorulunca sessizliği ararız, ama sessizlikten de korkarız, boş tiyatrolardan korkan oyuncular gibi. Beyaz bastonumla Gino'nun dostları arasında dolaşıyorum ve kendimi kendi evimdeymişim gibi hissediyorum.

Gino'nun arkadaşlarının kamyonetlerini daire biçiminde park ettikleri yer bana Zdena'nın Bratislava'da kuş sesleri çıkaran oyuncakları aldığı bodrumu hatırlatıyor. Burası bir açıkhava bodrumu, tavanı da gökyüzü; deniz düzeyinden de, kiliseyle savaşta ölenlerin anısına dikilen anıtın bulunduğu köy meydanından da daha aşağıda. Bu alanın orta yerinde kasap Roberto kuzuyu çevirmeye başlamış bile. Koca bir şişe geçirdiği kuzuyu odun kömürü-

nün harlı korlarıyla dolu büyükçe bir mangalın üzerinde çeviriyor. Arada bir önceden hazırladığı bir kaptan kasket büyüklüğünde bir kaşıkla aldığı erimiş yağı kuzunun üstüne dökerek eti yumuşatıyor. Federico ise elindeki körükle zaman zaman ona yardım ediyor. Orada halka olmuş onları seyreden sakız gibi beyaz gömlekli bir grup adam da laflayarak onlara katılıyorlar. Kızaran et, şölenler başladığından beri, şölen günü nasıl kokarsa, öyle kokuyor. Kamyonetlerdeki kadınlar şapkalarını ve makyajlarını aynada son bir kez gözden geçiriyorlar. Evdeyse Lella iki saattir Ninon'un gelinliğiyle uğraşıyor.

Evlenme töreni Gorino kilisesinde saat 11:30'da başlayacak.

Daha sonra, düğüne çağrılı yüz kişiyle köylüler köy meydanında bekleyecekler. Kilisenin karşısında koca bir çınar ağacı var. Onun çevresine yerleştirilen masaların üzerine düzinelerle pırıl pırıl şarap kadehleri konmuş, masaların bir kenarına da koyu yeşil renkli köpüklü şarap şişeleri dizilmiş. Federico büyük bir özenle ters kadehleri çevirip düzeltiyor. Bazı insanlar doğuştan ev sahibidirler, konuk olmak, seyirci olmak güç gelir onlara. Böyleleri çoğu zaman, hayatta yalnız yaşarlar – gangsterler, açık deniz balıkçıları, celepler. Federico da bu yalnız kişilerden. O harika çizgili takım elbisesini de ancak papazın kiliseye girdiğini gördükten ve org sesini duyduktan sonra giydi. Artık tören sona erdiği için köpüklü şarabı kadehlere dolduruyor; biliyor ki bu işi oradaki iki garsondan daha iyi yapıyor. Onlar taşırıp döküyorlar şarabı koyarken.

Okuldan çocuklar da gelmiş düğünü seyretmeye. Hiç bu kadar yabancı görmemişler köyde, yazın arada bir deniz fenerini görmek için yoldan geçen otobüs dolusu turistler geldiğinde bile. Bugün televizyondaki oyuncular gibi şapkalar giyen kadınlar var burda. Yakalarına güller takmış adamlar var. Üstelik takılardan geçilmiyor.

Ne bekliyorlar?

Hiiiç.

Şöleni gördün mü? Ben evin arkasına, masaların oraya gittim. Aklına ne gelirse var – kavun, jambon, kuşkonmaz.

Dondurma?

Koyun da çeviriyorlar.

Kuzu o.

Peki, ne bekliyorlar?

Dur bakalım, daha yeni başlıyor, düğün dediğin böyle olur.

Sen nerden biliyorsun?

Benim ablam evlenmişti. Bütün gece sürer bu, sabaha kadar.

Çocuklardan biri eliyle fik-fik işareti yapacaktır. Ablası evlenen çocuk bunun üzerine avucuyla öbürünü burnundan itiyor.

Ninon'la Gino'nun arkadaşları kilisenin kapısı önünde duruyorlar, yeni evliler görünür görünmez üstlerine serpmek için avuçları pirinç dolu. Bu pirinç herhalde Vercelli'den gelme, Jean Ferrero'nun anasıyla babasının 1930'larda Fransa'ya göç ettikleri şehirden.

Jean, Zdena'nın arkasında durmuş, siyasal bir mitinge katılan bir delege gibi kalabalığı seyrediyor. Erişkin hayatında yalnız kongrelere katıldığı zaman gömlek giyip kravat takmıştır. *Yoldaşlar* sözcüğü dilinin ucunda. Birdenbire iri elini Zdena'nın omuzuna koyuyor. O da acıyan parmaklarıyla hemen dokunuyor o ele.

O anda gelinle güvey görünüyorlar. Bir pirinç yağmuru. Bir kadın, anılarının heyecanıyla, alkışlamaya başlıyor. Papazın yüzü sevinçten pırıl pırıl.

Ninon'un duvağına çarpan hava, dantel kıvrımlarıyla uçuşan beyaz eteği, gelinliğinin bilekleri sıkıca ilikli kabaran bol kolları, ayağındaki pırıl pırıl lame pabuçlarıyla yumuşak adımlarla yarı sendeler, yarı kayar gibi yürüyüşü ve Gino'nun, bastığı yere demir atarcasına adım atışı – bütün bunlarda sanki anlaşılmaz derecede yumuşak, ama aynı zamanda da önünde durulmaz bir fırtınanın gücü seziliyor. Başka düğünlerde de dikkat ettiniz mi böyle bir rüzgârın estiğine? Bu düğünde, çiftin bakışlarındaki anlamı önüne katıp götürmüş fırtına.

Zdena'yla Jean kızlarıyla damatlarına bakıyorlar ve şu anda onların yüzleri de çocuklarınki kadar şaşkın.

Evlendiler, diye bağırıyor bir adam, Yaşasın Gelin!

Bir resim, lütfen, diyor Ferrara'dan gelen düğün fotoğrafçısı, lütfen bir resim, gelin elinde buket tutarken.

Buketi getirin, buketi! Kilisede unuttu.

Uçtu gitti, diye fısıldıyor küçük bir kız, bunu neden söylediğini bilmeden.

Gino Ninon'un elini eline alıyor, ona yaklaşıyor, yan yana dururlarken, Ninon omuzunu Gino'ya dayıyor; ikisi de fırtınanın geçmesini bekliyorlar.

Bir öpücük ver damada, diye bağırıyor baharatçı Ercole, hadi, damada bir öpücük.

Şşşşş! Bütün bir hayat var önlerinde onun için. Rahat bırak onları. Sakin ol.

O kadar güzel ki, diyor pasta ustası Luca'nın karısı Mimi, o kadar güzel ki, on tane çocuk doğurmalı! Tombul parmaklarıyla sayıyor bebeklerin sayısını.

Mimi, kimse on çocuk doğurmuyor artık.

Gençler bizim analarımızın babalarımızın bilmedikleri şeyleri biliyorlar.

Saatlerce sürmüş olmalı başındaki o ince örgülerin örülmesi.

Ne diyorlar onlara?

Cadı başı diyorlar, ama haksızlar öyle demekte. Bu kadarını da hiç görmemiştim.

Garsonlar herkese kadehlerde köpüklü şarap sunuyorlar.

Marella, Ninon'un bakışlarını yakalıyor, eliyle ona bir öpücük gönderiyor. Kendi gözlerinde yaşlar var.

Son fotoğraf da çekildikten sonra, Ninon kocasının kolunu çekiyor. Fırtına dinmiştir. Kocası da başını ona doğru eğince, Ninon onun kulağına, Demek birlikte kaçıyoruz, diyor, tavşanız, demek? Bugün her şeyi yapmalıyım... her şeyi, anlıyorsun, değil mi?

Gino ona gümüş tepsi içinde yatan jelatin cilalı, ay ışığı vurmuş gibi parlayan, her pulu gümüş ya da altın, badem, kişniş yaprağı

ve yakut rengi kırmızıbiberlerle süslenmiş *lucioperca* balığını gösterecek, sonra da Ninon *lucioperca*'nın kuyruğu üzerinde gövdesini sımsıkı saran uzun giysisi içinde müziğin başlamasını bekleyen bir dansçı gibi duruşunu görsün diye tepsiyi çevirecek. İşte o anda Ninon, Gino'nun parmağını tutup o parmak elinde, kendi vücudunda Gino'nun sözünü ettiği o yanlamasına çizginin izini sürecek. O parmağı bıraktığı zaman, ayakkabısının burnuyla elma ağacının altındaki otlara vuracak ve Gino'ya şu komutu verecek: Bana bak, ey kocam, senin karınım artık. Sonra da gülecek. Bir başka çağdan ve unutulmuş bir dilden kalma bir gülüşle.

Çevresinde otuz kişinin toplandığı büyük bir masada yan yana oturacaklar ve Ninon olup biten her şeye dikkat edecek. Gözünden hiçbir şey kaçmayacak. Düğün yemekleri insanların en mutlu oldukları yemeklerdir, çünkü yeni bir şey başlamaktadır ve bu yenilikle, en yaşlı konuklar bile, acıktıklarını hatırlarlar.

Renzo'yla Ercole, Emanuela'yı omuzlarına alıp evden çıkaracaklar, o da kendi usulüne göre pişirdiği ve bir bisiklet tekerleği kadar büyük bir tabağa tepeleme doldurduğu yılanbalığını başının üstünde havaya kaldırarak getirecek. Emanuela yılanbalığını önce kalın dilimler halinde keser, sonra bu dilimleri aralarına adaçayı, defne yaprağı ve ince biberiye dalları koyarak bir şişe dizer ve harlı bir ateşin önünde bu dilimlerin derileri kararıncaya kadar balığın kendi yağıyla yumuşatır. Sonra da balıkları bisiklet tekerleği büyüklüğünde bir tabaktan hardal yağı, kavun, balkabağı, portakal ve kaysıdan, ta Sikelidas'dan kalma bir tarife göre yapılan Mostardo di Cremona'yla birlikte servis yapar. Aynı Sikelidas, yelken açmayı özleyen denizciler için bahar rüzgârları ne güzel, demiştir...

İlk alkış Ninon'dan gelecektir, erkekler de bağırarak alkışa katılacaklardır. Ateşin karşısında durmaktan yüzü kıpkırmızı kesilen dul Emanuela ise birden kocasının ona, benimle evlenmek istersen, bu evle bir kayığım var, deyişini hatırlayacaktır...

İki adam Emanuela'yı yere indiriyorlar, o da elindeki tabağı masaya, yeni evlilerin önüne koyuyor, Ninon da onu öpüyor; işte ancak o zaman Emanuela önlüğünün ucunu gözlerine götürüyor.

Jean buz parçalarıyla dolu mavi kovalardaki köpüklü şarap

şişelerini konuklara dağıtıyor: bu plastik kovalar Emanuela Hala'nın kocasının ölmeden balığa çıktığı zaman kullandığı kovalar. Jean şişelerden birini açıp en yakınındaki kadehlere doldurduktan sonra Marella'nın yanına oturuyor. Çevrelerindeki elma ağaçlarının altında başka şişeler de patlatılarak açılıyor.

Nerde görsem, anlardım sizin Ninon'un babası olduğunuzu, diyor Marella.

Benziyor muyuz?

Gülümseyişiniz benziyor.

Bir an için utanıyor Jean, ne diyeceğini bilemediği için.

Siz onun en iyi arkadaşısınız, diyor sonunda.

Evet, Modena'daki en iyi arkadaşı benim. Dikkat ettiniz mi? Kimse gözünü ayıramıyor ondan, yemek yerken bile.

Ne de olsa gelin, diyor Jean.

Hem o kadar, o kadar kararlı ki yaşamaya. Bunu yavaşça söylüyor, başları nerdeyse birbirine değecek kadar yakın. Yaman bir kızınız var, Sinyor Ferrero.

Siz de büyük destek oldunuz ona.

Onun arkadaşıyım, evet, üstelik ona her zamankinden daha yakın hissediyorum kendimi. Başka ne yapabilirdim ki? STELLA sözcüğünü uydurdum. Gino'ya da sabırlı ol, dedim. Ona Ninon'un ölü olduğunu söyledim. Ölü. Onun öğrendiğini öğrenmek öldürür insanı. Gino'ya beklemesi gerektiğini, o zaman belki, belki ikinci bir hayatı olabileceğini söyledim; bu da ancak onu gerçekten istiyorsan, diye ekledim. Bana ne dedi, biliyor musunuz? Hep şaşırtır beni şu Gino, bir saniye bile duraksamaz. Onun ikinci hayatı bizim düğün günümüzde başlayacak, dedi. Daha önce hiç düşünmemişlerdi evlenmeyi. Onlara bakın şimdi.

Zdena karpuzcu Scoto'nun yanında oturuyor.

Mutlu? diye soruyor Scoto, mutlu muyuz?

Zdena önüne bakıyor.

Gözünüze güneş mi geliyor? diye soruyor Scoto ışığın göz kamaştırabileceğini mimle anlatmaya çalışarak, Zdena'ya güneş gözlüğünü vermek istiyor. Zdena başını sallıyor ve özenle yerleştirdiği çantasından kendi güneş gözlüğünü çıkarıyor.

Herkes yiyor, içiyor, konuşuyor, şakalaşıyor. Katılanlar bir

başka şölene katılma mutluluğuna erişinceye kadar, kimsenin hatırlamadığı şölenlerin o kesintisiz uğultusu.

Güzel mi? diye soruyor karpuzcu Zdena'ya.

İlk kez yiyorum, diyor Zdena.

Scoto'nun şakacı bakışlarının gerisinde kolay kolay yanıtlanamayacak bir soru sorma tutkusu var. Bir muamma, diyor, her şey gibi.

Bazı şeyler gibi.

Birçok şeyler gibi, Sinyora, yaratıklar içinde en esrarengiz olanı da bu *anguilla.*

Söylediğini çevirir umuduyla masanın öbür yanında oturan Jean'a bakıyor.

Misterioso.

Jean cümle cümle çeviriyor söylenenleri.

Bir kere akciğerleri yok bunların, diye anlatmaya başlıyor Scoto, sudan çıkınca bile günlerce yaşıyorlar. Kimse bilmiyor bunun nasıl olduğunu. Yüzüyorlar, hem de hızlı yüzüyorlar; karaya da çıkıyorlar. Toprakta önce tirbuşon kuyruğu gibi bir delik açıyorlar!

Zdena yılanbalıklarının hikâyesini dinlerken, bir yandan da kızına bakıyor.

Dişileri erkeklerinden daha iridir, yumurtlama zamanları gelince karınları gümüş rengini alır, yüzleri dolgunlaşır ve gülümserler... Gelgitte sular yükselince, tuzlu suyu tadarlar ve bu onlara nehirden ayrılıp denize gitme isteği verir. İşte onları avlamanın kutsal anı gelmiştir. Milyonlarca yılanbalığı *lavoriere* denilen tuzakların içine yüzerler. Kaçanlar da olmaz değil. Nasıl kaçarlar, bilemiyoruz. Bu yaratıklarla ilgili her şey esrarengiz.

Bir onun yerinde olabilseydim, diye fısıldıyor Zdena Jean'a.

Açık denize ulaşabilenler Atlas Okyanusu'na, oradan da yüzerek, herkesin bildiği gibi, daha derin olan Sargasso Denizi'ne giderler, orada okyanusun dibinde yumurtalarını bırakır, erkekleri tarafından döllenirler.

Ninon birden Emanuela'nın ona anlattığı bir fıkraya gülüyor. Öylesine gülüyor ki, sanki gülmesinin kaynağı kendi kahkahası ve bu şaka giderek dünyanın daha hızlı dönmesine yol açıyor. Ba-

şı dönmeden ayakta kalan ve bir erkeğin kamışı gibi durmadan büyüyen, çevreye ışık, kahkaha ve şeker tanecikleri saçan, başını arkaya atıp köpüklü şarap içen, köpüklerle oynayan ve her yeni gelene, bu gülüşe katıldığı zaman bir öpücükle bu köpüklerden sunan da şakanın kendisi.

Küçük yılanbalıkları yurtlarına doğru o uzun yolculuklarına çıkarlar, diyor Scoto. Bu yolculuk iki, üç, belki dört yıl sürer. Buraya geldiklerinde de, Sinyora, hâlâ bir ayakkabı bağcığının üç santimlik bir parçasından daha büyük değildirler!

Peki ya ana-baba yılanbalıkları? diye soruyor Jean.

Onlar Sargasso Denizi'nde ölürler. Küçükler kendi başlarına dönerler.

İnanamıyorum, diyor Zdena.

Kızının yeniden güldüğünü duyuyor. Birden başını arkaya atıyor.

Yukarıda, elma ağaçlarının ötesinde, göz kamaştırıcı bir gök var ve bir an için, Zdena nedenini bilmeden kendini mutlu hissediyor.

Kadehimi, diyor Federico ayağa kalkarak, kadehimi çocuklarımızın mutluluğuna kaldırıyorum.

Mutluluk, diyor Scoto, buraya gel mutluluk!

Sonra eti yiyecekler. Daha güneyde benim Egem olan deniz durgun. Denizin Po nehrinin ellerinin parmakları arasından belli belirsiz bir lagüne dönüştüğü yerde köylüler midye çıkarıyorlar. Bu sığ sular bir zamanlar denizcilerde bu bataklıktan kurtulup dünyaya açılmak için delice bir istek uyandırırdı. Lagünün suları dağınık birkaç evle kiliseyi ve otobüs durağının yanındaki bankla köy meydanını koruyan bendi yalıyor. Kilisenin kulesinden yanık et kokusunu hissedebilirsiniz. Köy meydanının, hatta lagünün daha da aşağısında evin yanındaki elma ağaçlı bahçe var. Evin arkasında, kamyonetlerin park ettiği yerde Roberto'yla Gino pişen kuzuyu kesip konuklara servis için hazırlıyorlar. Bilenen bir bıçağın sesi ve erkeklerin kahkahaları geliyor kulağıma. Her yerde yanık kokusu. Bahçedeki masanın çevresinde kadın konuklar şık giysileri içinde, erkekler de ayaklarında yumuşak deriden ayakkabıları, ya oturuyorlar, ya da aylak aylak dolaşıyorlar, ama hepsi

de gelinin yörüngesinde. Gelin onların hiçbirini bir yere bırakmıyor, yoksa onlar mı gelini bir yere bırakmıyorlar? Tıpkı sahnedeki bir oyuncu gibi, kimin kimi bırakmadığını anlamak güç; belki ikisi de söylenebilir. Ve Ninon'un gelinliği elma ağaçlarının dalları arasında pırıl pırıl parlıyor.

Roberto'yla Gino eni ve boyu kol uzunluğunda dört köşe tahtalara yerleştirdikleri et parçalarını bahçeye getirecekler. Yüzlerinde çizgi çizgi lekeler var. Etin yenmesiyle şölende bir şeyler değişiyor, resmiyetin son belirtilerinin yerini daha eski bir şey alıyor. Odun ateşinde gül gibi pembeleşmiş, buram buram kekik ve sarmısak kokan bu kuzuda hayvansı bir körpe et ve yeni biçilmiş ot tadı var.

Ne olur, doya doya yiyin! diye şakıyacak Ninon. Gino'yla ben dağlara gittik, şunu istiyoruz, dedik, şu kara burunluyu, çünkü ellerimizle okşamıştık onu, bizim kuzumuzdu o! Roberto nerde? Haydi bize bu yemeği pişiren Roberto'ya içelim!

Roberto, Ninon'un gelinliğini kirletmemek için isten kararan ellerini arkasına götürerek gelini öpüyor.

Bahçede herkes masaya, yemeğe oturuyor. Etle kırmızı Barolo şarabı içecekler. Konuklar birbirlerine daha çok dokunmaya başlıyorlar, daha çok şakalaşıyorlar. Birisi bir şey unutunca, hemen bir başkası onun yerine hatırlıyor. Gülerken el ele tutuşuyorlar. Kimi kravatını, eşarpını ya da ceketini çıkarıyor, kimi ayağını sıkan sandallarını bir yana atıyor. Tabaklardaki etler kemiklerinden sıyrılmayı bekliyor. Herkes katılıyor bu şölene.

Düğün konukları iyice doymuş tek bir hayvana dönüşüyorlar.

Dul bir kadının bahçesinde rastlanması garip, otuz ya da daha fazla başlı bir satir gibi, yarı masalsı bir yaratığa. Büyük bir olasılıkla insanın ateşi bulmasıyla yaşıt olan bu yaratık hiçbir zaman bir ya da iki günden fazla yaşamaz, ancak kutlanacak yeni bir olay ortaya çıkınca, yeniden doğar. İşte bu yüzden, şölenlere bu kadar ender rastlanır. Bu yaratığa dönüşen insanların, ona yaşarken çağrıldığı zaman karşılık vereceği bir ad bulmaları çok önemlidir, çünkü ancak o zaman, daha sonra belleklerinde, onun mutluluğunda, bir an için kendilerini nasıl kaybettiklerini hatırlayabi-

lirler.

Şimdi Luca kamyonetinden düğün pastasını getirecek. Üç renk portakal çiçeği sıvısının şekerli kremasıyla süslenmiş, beş katlı bir düğün pastası bu. En üstünde de yaldızlı harflerle GINON yazılmış.

Yalnız beş harf, diyor Luca, ama ikiniz de ordasınız! Tam çiçek süslerini yaptıktan sonra farkına vardım bunun. Ne yapacağım, biliyor musun, Mimi? dedim. GINON yazacağım. İkiniz bir arada!

İşte bahçedeki otuz başlı yaratığın sonsuza kadar anılacak adı da bu oluyor.

Ninon düğüne gelen herkese bir dilim pasta verecek, hem de kendi eliyle. Herkes bir dilekte bulunacak, bu pastayı unutmayacak, onun tadını çıkaracak. Pastanın her diliminde şekerden portakal çiçeğinin taçyaprakları var.

Ninon pasta tabağını göğsüne dayayarak gezdiriyor. Her konuğun önünde duruyor, bir şey söylemiyor, gülümseyerek uzun kirpikli göz kapaklarını kapıyor. Böylece her konuk onun başını eğdiğini sanıyor. Tuttuğu tabağın arkasında gelinliğinin yeleği beyaz düğmeleriyle ilikli olduğu yerlerde geriliyor. Bu yüzden üstteki üç düğme de açılmış.

Ninon'un başında inip kalkan ve o yürüdükçe savrulan saçlarının otuz örgüsü öylesine büyük bir sabırla ve uzun bir sürede örülmüştü ki, evlendikten sonra Gino'nun her gece bu örgülerden yalnız birini çözmesine izin vereceğini söylüyor. Her gece hangi küçük örgünün çözüleceğine birlikte karar verecekler.

Ninon'un sol elinde Afrika'dan gelen bağa yüzüğü var ve bugün kaplumbağa başını onun bileğine doğru uzatmış, yüzerek ona, yuvasına dönüyor. Sağ elinde ise, şimdiye kadar hiç takmadığı, beş saat önce Gino'nun parmağına geçiriverdiği ve o parmağındayken öleceği nikâh yüzüğü.

Ona baktıkça, yavaş yavaş herkes sessizleşiyor. Yürüyüşü o kadar hafif, o kadar ağırbaşlı ki.

Sizi terk ediyorum, diyordu kadın şair Anyte, sizi terk ediyorum, ölüm kara bir örtü geriyor gözlerimin önüne, karanlık gittiğim yer.

Çocuklar okuldan çıkıyorlar. Birçoğu köy meydanından koşup bahçeye bakmaya geliyor.

Hâlâ içiyorlar!

Gelin de çıkarmış başındaki zımbırtıyı! Bak, bak –şu otların üzerinde yatana bak– sarhoş.

Düğünlerde her zaman sarhoşlar olurmuş, böyle bir bahane ararmış bunlar, annem öyle söylüyor.

Ben evlendiğim zaman...

Gelin ne yapıyor?

Sen evlendiğin zamanmış! Sen önce yeterince büyük bir çocuk bul da...

Bak, bize el sallıyor.

Bizi oraya çağırıyor.

Bağırıp gülüşerek hendekten aşağı koşuyorlar. Ninon elinde pasta tabağıyla onlara yaklaşınca biraz utanıyorlar. Pastadan birer dilim alıyorlar, ama orada mı yesinler, yoksa daha sonra yemek üzere saklasınlar mı, karar veremiyorlar.

Yiyin, yiyin! diye komut veriyor Federico, ömrünüzde daha iyisini yiyemezsiniz.

Fiat Servisi sahibinin on iki yaşındaki oğlu Chico öyle dalmış ki geline, elini uzatıp bir dilim almayı unutuyor.

Bu giysinin altındaki nedir? diye sorar gibi bakıyor gözleri. Daha önce hiç bu kadar yaklaşmamış bir geline. Acaba giysinin altındaki kadın ne? Her gün aynı mı bu kadın? Nerdeyse şimdiden yarı yarıya soyunmuş. Yoksa değişiyor mu, hiç iki kez bile aynı olmuyor mu? Nasıl düzüştüklerini biliyor, bunun gizli bir yanı yok, çizgi roman resimlerinde bunu yeterince görmüşlüğü var. Ama bu gelin o kadar ufak ki, ancak birazcık büyük kendisinden. İşin gizi de teninde. Parlayan bir ten bu. Ve bu parıltı onun bacaklarından, vücudundan, yüzünden, o garip saçlarından ve onlarla yapabileceği milyonlarca şeyden kaynaklanıyor. Bu ten parlıyor, ışıyor, ısısı ve kokusu var, bakışlarıyla ve parmaklarıyla dokunduğu her şeyle durmadan değişiyor. Evlendiği adama

bir şeyler verecek. Gözlerini kaparsa, bunun ne olduğunu bilebilir. Kızlarla aynı şey değil bu, parmağını oraya koyduğun zaman. Gözlerini kaparsa, ne olduğunu bilebilir. Ona vereceği giz, gelin olmanın gizi. Bütün askerler bilir her gelinin aynı olduğunu. Minas giyinip kuşandığında, gerdekte erkeklere açıklamak üzereydi bunu. İşin içyüzü, her giz insanın gözleri açıkken ne olduğunu bilemeyeceği bir gizdir. Bu böyle sürüp gider. Gelinin baştan aşağı kendisidir giz ve bu giz hem tatlı, hem sıcaktır, sürtüşmesiz, onları ayıracak hiçbir şey olmadan, altta, yalnızca yardımlaşmayla. Portakal çiçekleri gibi temiz, gelinin gizi, şeker tadında. Açılmış bu giysinin altındaki ağaçta bir kuş ne diyor?

Senin adın ne? diye soruyor Ninon çocuğa.

Chico.

Benim düğün pastamdan bir dilim istemiyor musun, Chico?

Günün en sıcak saati. Hendeğin yanındaki gelinciklere konan kelebekler bile daha yavaş kanat çırpıyorlar. Karpuzcu Scoto kamyonetlerin birinden buzlu çay getirmeye gidiyor. Gino bulduğu bir hortumla kırmızı plastik bir leğeni soğuk suyla dolduruyor. Bazı çocuklar başlarını leğene daldırıp saçlarındaki suları silkmeye başlamışlar bile.

Ninon eve giderken, eteği ıslanıyor ve bacaklarında yer yer çoraplarının dantel deliklerinden sızan suyun serinliğini hissediyor.

Bir gece önce yattığı odada, babasının verdiği parfümü sürüyor ensesine. Saba. Bu gece nerede yatacaklarını bilmiyor. Gino bunun bir giz olduğunu söylüyor. Belki de uyumaları gerekmiyor...

Zdena da kızının arkasından eve gitti.

Beş on dakika uzan, yavrucuğum, diyor odaya giren Zdena. Yorulmaman gerek.

Dışarıda klakson sesleri var! Müzisyenler geliyor. Ninon *Geçen Cuma Çıldırtıyor Pazartesiyi* şarkısını mırıldanıyor. Bunlar da Gino kadar çılgın, diyor. Çıldırtıyor pazartesiyi...

Yorma kendini, diyor Zdena, daha bütün bir gece var önünde. On dakika uzan.

Ne yorulması! Bugün yorgunluk yok, anne. Senin ömrün boyunca yaptıklarının fazlasını yapabilirim bugün.

Haklısın.

Sen evlenmedin bile, değil mi? Bırakıp geri döndüğün zaman bile. Belki evlenirsin bir gün. Dilerim evlenirsin, anne. Ateşli, geniş omuzlu, tanımadığın bir adamla... bir gün kızın Ninon'u, onun bu evdeki düğününü, bahçedeki şöleni anlatırsın ona.

Zdena gözlerinin ucuna gelen yaşları durduramıyor.

Babamın verdiği parfümden sür biraz. Ninon elindeki şişeyi annesine uzatıyor. Saba bunun adı. Ninon yaşıyor, görüyorsun. Ninon bu sabah evlendi, gördün. Ninon'un yorulmasından filan söz etme.

Köy meydanındaki çınarın yanına bir kamyon gelip duracak. Uzun saçlı, gömleklerinin kolları püsküllü beş adam inecek bu kamyondan. Yorgunluktan ne yürüyecek halleri var, ne de konuşacak. İkisi kamyona yaslanıyor, biri otobüs durağının yanındaki banka uzanıyor, öbür ikisi de başlarını kaldırıp göğe bakıyorlar. Belki kendi müziklerini bekliyorlar bu kuş uçmaz kervan geçmez yerde çalmaya neden söz verdiklerini hatırlamaları için.

Çok eskiden, Romalı bir konsül bir çınarın kovuğunda on sekiz konuğuna bir yemek vermiş. Zeus da Europa'yı baştan çıkarmak için kendini bir boğaya bir çınar ağacının ölümsüz gölgesinde dönüştürmüştü. Benim sözünü ettiğim Gorino'nun meydanındaki çınar ise yalnızca yirmi otuz yıl önce dikilmiş.

Müzisyenler kablolarını çıkarıyorlar, fişleri takıyorlar. İçlerinden biri ağaca çıkıyor. Müzisyenler de, sokak satıcıları gibi, kalabalık ararlar, tezgâhlarını kurar, müziklerini çalar, sonra da çekip giderler. Aradaki ayrım, müzisyenlerin kimsenin torbaya koyamayacağı bir şey sunmalarıdır. Havadadır onların sundukları.

Ama onun orada olabilmesi için elektronik bir dakiklik gerekir –ton ayarı, akım ayarı, mikrofonlar– bütün bunlar dikkatle gözden geçirilmelidir. Bu akşam beş müzisyen bu alışılmış işleri, sanki bir başkası için çalışmak zorundaymış gibi, üstünkörü bir

biçimde yapıyorlar. Belki de güvenemeyecekleri tanrılar için.

Hiç bu kadar uzağa gitmemiştik, diye yakınıyor aralarındaki şarkıcı, bundan sonra tezgâhı herhalde deniz üstünde bir salda kurarız! Sol elinin boğumları çürümüş, derisi yer yer çatlamış. Üfleyerek mikrofonu deniyor.

Balıklar duyabilir mi? diye soruyor gitarcı. Miyop olan gitarcının kalın gözlükleri var. Balıkların duyabileceğini sanmıyorum, diye kendi sorusunu yanıtlıyor. Sonra gitarının tellerine dokunuyor ve merakla ses düzeninin ayar masasındaki şoförlerine bakıyor.

"Po'nun ni na ni na denize döküldüğü yerde di da di da," diye mırıldanıyor bir gece önce biriyle yumruklaşan şarkıcı. Sonra mikrofonun yüksekliğini ayarlıyor.

"Dünyanın sonu burası," diye inliyor aralarındaki tek ceketli olan bas gitarcı.

İsterse cehennemin dibi olsun! diye bağırıyor şarkıcı. Gino'nun akrabaları var burda. O benim okuldan arkadaşım, isterse Katmandu'ya kadar gideriz onun için. Burası da Gorino, tamam mı?

Ninon meydanı geçerek müzisyenlere doğru geliyor. Asfaltın bazı yerlerinde rüzgârın getirdiği kumlar var, bazı yerlerinde ise çatlakların arasında otlar bitmiş. Ama Ninon sanki sarayının mermer döşeli avlusunda yürüyormuş gibi yaklaşıyor onlara. Kimse tek laf edemez onun kendine güvenine.

Sağolun, diyor, bu gece geldiğiniz için.

Gözlerini Şişman dedikleri bateriste dikiyor. Genellikle vurmalı çalgılara özgü çarpıcı bir inceliği var davulcunun. İyi bateri çalabilmek için, sürekli sessizliği dinler insan, ta ki o sessizlik birtakım ritimlere, giderek akla gelebilecek her türlü ritme bölününceye kadar. Zaman bir akış değil de, ayrı ayrı bir dizi nabız atışlarından oluştuğu için böyle bölünür sessizlik. O sessizliği dinlemek çoğu zaman inceltir insanın vücudunu.

Aralarından kimse Ninon'a karşılık veremeden, baterist değneklerini alıp tamtamlarıyla acele bir gösteri yapıyor.

Baterist çalarken arkadan duyulan ritim –bacakları çok kısa bir çocuğun koridorda hızla koşuşu gibi– Ninon'a çocukluğunda,

her penceresi denize bakan bir ev sahibi olma düşünü hatırlatacaktır.

Bu koşuş sürüp gidiyor.

Baterist büyük bir zil darbesiyle gösterisini bitirip son yankı da duyulmaz olduğunda, kilisenin arkasındaki çayırdan yeniden ağustosböceklerinin sesi duyulmaya başlıyor. Ninon da, Gelin, kocamı, arkadaşınız Gino'yu görün, diyor.

Baterist şu sözleri ekliyor Ninon'un çağrısına: Bu gece yıldızlar...

Dansa önce Gino'yla Ninon kalkacaklar. Gelin dans etmek istiyor, diye bir açıklama yapacak Ninon, acaba kocam bana eşlik eder mi? Ve herkesin görüp hatırlaması için dans ediyor gelinle güvey.

Az sonra başka çiftler de katılıyor onlara. Müzik çok gürültülü. Bütün köyü meydana toplayacak kadar. Garsonlar şarap veriyorlar. Federico küçük çocuklar için çayırda birdirbir oyunu düzenliyor. Güneş batmak üzere. Çalgıcıların önünde, yüzeyi düz olsun diye tahtalar yerleştirilerek yapılan pistte, dans edenlerin sayısı giderek artıyor. Bu tahtaları Comacchio'daki balık pazarından ödünç almışlar. Meydanda, aralarında bir de tekerlekli sandalyeyle gelen biri olmak üzere, birçok seyirci var. Ancak Gino'yla Ninon kalabalığın arasında kayboldukları zaman, müziği daha yakından duyabiliyor bu kalabalık.

Ne yaptın bana? diye fısıldıyor Ninon Gino'nun yüzünü kendisine yaklaştırıp dokunarak.

Müziğin geldiği yerin nasıl değiştiği çok garip. Bazen insanın vücuduna giriyor. Kulaklardan duyulmuyor artık. Girdiği yerde yerleşiyor. İki vücut dans ederken, bu hemen gerçekleşebilir. O zaman çalınan müzik, dans edenlerin vücutlarında titreşimlerini duymaya başlamış oldukları müziğin, saniyenin milyonda biri bir gecikmeyle kaydediliyormuş gibi duyulur. Müzikle birlikte umut da girer insanın vücuduna. Ben bütün bunları Pire'de öğrendim.

Gorino'da, köy meydanındaki pistte, bu insanlar gece göğünün altında dans ediyorlar. Baterist, gecenin sessizliğinde, şimdiye kadarki en hızlı nabız atışını bulmuş.

Zdena, Çek filmlerindeki belli bir oyuncuya benzediği için onun arkadaşı olmaya yazgılı olduğuna inandığı, demiryollarında işaret görevlisi olan adamın kollarında dans ediyor. Jean nerede bir ayak izi bıraksa, Zdena'nın ayağı da orada.

Gitarcı, gitarı bir tukan gibi geceye uçup gitmesin diye, onu kavrayarak arkaya yaslanıyor.

Bu gece Zdena'nın parmakları sancımıyor. Kalçaları, omuzları Jean'ınkilere sözcükleri olmayan bir dille yaşanmamış olan her şeyi anlatıyor. Daha sonra ona ardıçkuşlarını anlatacak ve kuş sesleri çıkaran oyuncakları Ninon'a verip vermeme konusunda onun fikrini soracak.

Müzik kanına karışıyor Ninon'un, lenfositlerin, NK'lerin, Beta 2'lerin sayılarına baş kaldırarak. Müzik Gino için dizlerimde, diyor vücudu, müzik kürek kemiklerimin altında, kalça kemiğimin arasında, beyaz dişlerimin herbirinin arasında, kıçımda, deliklerimde, kasıklarımdaki kıvırcık kara maydanozda, kollarımın altında, yemek borumun içinde, akciğerlerimin her yerinde, aşağı giden bağırsağımda, yukarı gelen bağırsağımda, Gino için müzik, parmaklarımın küçük kemiklerinde, pankreasımda ve beni öldürecek olan virüsümde, yapamayacağım her siktirik şeyde ve gözlerimin sorduğu karşılıksız sorularda senin müziğinle birlikte çalınan müzik var Gino.

Müzik duruyor, Gino, Ninon'a bakıyor ve: Mutluluk üstüne tek söz söylemeden bunu gerçekleştirebiliriz, değil mi? diyor.

Ninon duraksıyor, sonra gözleri mutluluktan yaşla dolu, Gino'yu dudaklarından öpüyor.

Sonsuzluktan önce ne yapacağız?

Acele etmeyeceğiz.

Yalınayak dans edelim mi?

Ninon ayakkabılarını çıkarıp pistin dışına fırlatıyor. Sonra kollarını kıvırıp eteğini göze çarpmayacak bir biçimde yayarak yere oturuyor, ellerini eteğinin altına sokup beyaz dantel çoraplarını çıkarıyor. Daha sonra, müzik olmadan, Comacchio'lu balıkçı kadınların ova ova bir masa üstü gibi hiçbir pürüz bırakmadıkları tahtaların üzerinde yalınayak dans ediyor. Ninon böyle dans ederken, bir gelinden çok, bir sokak serserisine benziyor. Sanki, Ve-

nedik'e giden otobüsteki dazlak adamın önceden söylediği gibi, onu alıp kaçırmaya bir atlı gelmiş.

Marella'yla Lella kadehlere durmadan köpüklü şarap dolduruyorlar. Şarkıcı bir havluyla başının terini siliyor. Gitarcı parmaklarına bakıyor. Tellere vuran parmakları hafif kanamış. Baterist doğudaki bendin üzerinde tek başına dolaşıyor. Gökte yıldızlar var. Dante diyor ki, Onun derin sonsuzluğunda bütün evrenin dağınık yapraklarının sevgiyle bir araya gelip tek ciltte toplandığını gördüm.

Ninon babasını bulup öpüyor – ancak onunla, yalnızca onunla yeniden bir kız olabilirmişçesine.

Babacığım, yarın, evliliğimin ilk gününde beni motosikletinle biraz gezdirir misin?

Fazladan bir kask getirdim.

Ama hızlı?

Nasıl istersen.

Seninle olunca, hiç korkmuyorum.

Kalabalıktan başkaları da piste çıkacak. Müzisyenler çalmaya başlayacaklar. Yaşlı kadınlar müziği bir kez daha içlerinde hissetmek için birbirleriyle dans edecekler.

Müzik bir kayıptan sonraki yas çığlığıyla başlamıştır – bütün rebetler bunu bilirler. Çığlık bir yakarışa dönüşmüş, o yakarıştaki umuttan da, kaynağından hiçbir zaman uzaklaşamayacağı müzik doğmuştur. Müzikte umut ve kayıp eştirler.

Bu kadar da yüksek sesle çalmaları neden gerekiyor? diye soruyor bir balıkçı. Üzerinde pırıl pırıl beyaz bir yelek, omuzunda da dövme bir kartal var. Biz gençliğimizde akordeonla dans ederdik. O yeterdi. Sağır olacak bu gençler. Aman tanrım, şu kıza bak nasıl dans ediyor.

Böyle çalmalarının nedeni, diyor, balıkçının yanında duran tekerlekli sandalyedeki adam, dünyanın şamatasını bastırmak için. İşin doğrusu bu.

Nasıl? diye soruyor balıkçı.

Sağır olan sensin!

Şuna bak, şuna!

Sakat adam tekerlekli sandalyesini döndürüyor ve kendisiyle

takışmadan edemeyen kayınbiraderiyle göz göze geliyor. Bugün, diye yineliyor, dünyanın şamatasını bastırmak için daha çok bağırmaları gerekiyor! O gürültüyü susturmak için sesi yükseltmeleri şart! Sandalyesini yeniden döndürüp büyük bir keyifle dans edenleri seyrediyor. Ancak o zaman söylemek istediklerini söyleyebilir bu gençler. Bu kadar şamata yoktu bizim gençliğimizde. Bizim bir şeyi susturmamız gerekmiyordu. Dünya sessizdi o zaman, değil mi? Burası çok sessizdi.

Tanrım! Şuna bakın, gelin değil mi o?

Âşık o, âşık, Raimondo! diyor tekerlekli sandalyedeki adam bir şarkıya başlayacakmış gibi.

Daha çok bir orospuya benziyor. *Puttana*!

Ninon, elleri Gino'nun belinde, parmakları Gino'nun kemerinin altında, yalınayak dans ediyor. Saçının fır dönen örgüleri sanki yalnızca onlar için bir oyun oynuyorlar.

Gino pazara gittikten sonra, Ninon ilk zatürree nöbetiyle yatağa düştüğü zaman, Tanrı'ya şöyle yalvaracak: Dünya kötü – kimse nasıl görmez bunu?– dünya kötü. İsa da dünyanın kurtuluşu, diyecek ruhu sözcük kullanmadan, dün değil, yarın değil, bugün. Evrenden daha geniş bir alanda, yaşayan herkesin, yaşamış olan herkesin, yaşayacak herkesin, hepimizin gözleri kapalı olarak yarattığı alanda, orada, o en karanlık delikte, evrenden daha geniş bir alanı doldurarak ölüyor ve kurtarıyor İsa. Hava bütün vücuduma değiyor ve acıtıyor. Vakit daha erken, arabalar yeni yeni yola çıkıyorlar. Gino dörtte dönecek.

Baterist oturduğu yerde çalarken uçtukça uçuyor. Konuklar daha önce hiç böyle bir düğün görmediklerini söylüyorlar birbirlerine. Ninon kollarını kaldırıyor ve ellerini Gino'nun saçlarının arasına sokuyor. İkisi de ayak parmaklarının uçlarına basarak duruyorlar.

Ninon'un yürüyecek gücü kalmadığında, Gino balıkçının eniştesininki gibi tekerlekli bir sandalyeyle dolaştıracak onu. Federico da, Ninon oturduğu yerde yemeğini yiyebilsin diye, sandalyenin kol dayanan yerlerine yerleştirilen özel bir masa yapacak.

Şimdi ise Gino'nun yanağına dokunuyor Ninon ve dönüp yalnız onun için dans ediyor. Rüzgâra karşı uçan bir kuş gibi durup

kendini bırakıyor ve parmakları birer mızrapmış gibi, havada bir şeyler çalarken, yeniden, yeniden aynı noktaya sürükleniyor.

Bir gece Ninon, ben öleceğim, diyecek.

Ben de, diyecek Gino.

Ama benim kadar çabuk değil. Ben hiçbir şey yapmadım hayatta.

Birçok insanı mutlu ettin.

İçmek istiyorum, Gino.

Portakal suyu?

Hayır. Cin! Koca bir şişe!

Müzisyenler *Geçen Cuma Çıldırtıyor Pazartesiyi* parçasını çalıyorlar. Ninon, Gino'nun kollarında. Bu acıklı parça bağrında yüzyılların yok edemediği bir umudu taşıyor.

İçinde pazar kurulan bir İtalyan kasabasında, bacakları henüz güneşten esmerleşmemiş bir anne çocuğunun arabasını iterek kasaba gidiyor. Çocuk arabasının içine bakan Marella'yla selamlaşmak için duruyor. Arabanın kaldırılmış olan başlığının kenarında çocuğun gözüne güneş gelmesin diye kadının gelinliğinden kesilip oraya eklenmiş dantelden bir kumaş var. Marella dudaklarını büzüp kuş sesi gibi bir ses çıkarıyor ve, hık demiş Gino'nun burnundan düşmüş, değil mi? diyor. Hiç gerçekleşmeyecek olan bu sahne, Ninon'un düğün gününde dans ettiği müzikte var.

Müzik zamanı, şimdi olduğu gibi, nabız atışlarına dönüştürdüğünde, sonsuzluk aradaki boşluklardadır.

Ninon hastane bahçesinde, kemerlerin altında uzandığı zaman, arkadaşı Filippo, başında vişne rengi kadife beresi, tedirgin ve sevecen gözlerle ona bakacak ve şöyle diyecek: İşin en güç yanı ölüme yargılı olmak değil. Güç olan ne kadar yaşlı olduğumuz. Ben yaşlı bir adam gibi yürüyorum. Merdivende yaşlı bir adam gibi sürüklüyorum kendimi. Yaşlı bir adam gibi tutuyorum midemi. O güzel gözlerini kapa, Ninon, beni dinle. Ne söylediğini bilmeyen seksen yaşında bir sersem, dersin. İlkbahardan sonbahara elli yıl yaşlanırız biz. En kötüsü de bu, içimizdeki o herbiri acımasız mikrop ordusunun bize uygun gördüğü saldırı. Bizi buluncaya kadar, Ninon, o bilinen, sıradan, nerdeyse masum hastalıklardır bunlar. Ama bizi buldular mı, hemen üstümüze çullanıp kı-

yıma başlarlar. Filippo elleri titreyerek sevecen gözlerle bakacak Ninon'a. Aslında bize saldırmıyorlar, bizden nefret ediyorlar. Bunlar, bu AIDS'li hastalar, kendilerini savunamazlar, kendilerine pislik gözüyle bakıldığını söylerler birbirlerine. Filippo, sonra, vişne rengi beresini çıkarıp her zamankinden daha afili bir biçimde yeniden takacak başına. Ve böyle korkunç yaşlanırız işte. Gerisine boş ver, güzelim, gerisi dert değil. Işıktan başka bir şey değiliz biz sonunda, diyecek Filippo üzgün bir sesle.

Ninon'un önü, çenesinden ayak parmaklarına kadar, Gino'nun çenesiyle ayak parmaklarına değiyor. Kolları iyice sarkık, Gino'nun bacaklarını o hareket ettiriyor.

Saçlarını taramaya çalışacak ve her sabah kol saatinin takılmasını isteyecek, bir damla morfinden sonra gözlerini kapayacak ve Gino'nun eliyle okşayarak tenindeki korkuyu kovduğunu hissedecek; Gino'nun eli sevilen vücudunun kemiklerinde bir öpücük gibi kalmış tek şey olan sıcaklığı okşayacak. On yedi kiloya düşmüş ağırlığı ve uzun kirpikli, kararmış yuvalarındaki çökük gözleriyle Gino'nun gözlerine bakacak.

Her şeyi yavaşlatan bir uğultu içinde, bir gece önce birileriyle yumruk yumruğa kavga eden şarkıcı bağırarak şarkı söylüyor: "...çıldırtıyor pazartesiyi."

Hadi yılanbalığı dansını yapalım, Gino, hadi! Kayadan kayaya atla, beni çayıra bırak, nehir boyunca git, arkadaşlarımızın grevde olduğu istasyonun merdivenlerinden kay, kamyonetine atladığın gibi bütün hızınla yatağa doğru gel, pazaryerinin arkasındaki kahvede otur, piramide tırman, kollarımın arasında dans et sevgilim, düğünümüze gelen trendeki o ölü askerlerle kaç, bizi tanımak istemeyen o büroların koridorlarından koşarak geç, sularla gökler arasından uçup evet bu adamı dans etmek için kocam olarak alıyorum diyen ağzıma gir, bacaklarımız birbirine değecekmiş gibi çömel, şuraya basarak çık da mutfağımızdaki ampulü değiştirebilesin, konuklarımız gidene kadar dans et benimle, yılanbalığı dansını, yeniden, sonsuza, sonsuza kadar, Gino.

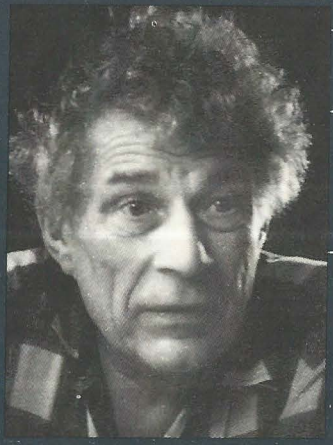
Daha fazlasını söyleyemeyecek. Ağzına birkaç damla su damlatmak için Gino şırıngayı kullanmak zorunda kalacak. Onu sorgulayan gözlerini açmaktan ve ağzına damlatılan suyu tatmak

için dilini kıpırdatmaktan başka bir gücü kalmayacak. Gino onun yanına uzanacak. Ve bir gün öğleden sonra, Ninon elini havada tutacak gücü kendinde bulacak. Gino da o eli eline alacak. Ninon'un bağa yüzüğü yüzük parmağında olacak. İkisinin elleri havada öyle kalacak. Kaplumbağa açığa doğru yüzecek. Gino da sonsuza kadar gözleriyle onu izleyecek.

Müzisyenler toparlanıyorlar. Bir iki çift hâlâ kulaklarında kalan müziğe uyarak dans ediyorlar. Ninon, Gino'nun önünde duruyor. Az önce Ninon'u göğsüne bastırarak havada tutan Gino'nun kamışı kalkmış, Ninon'un gelinliği savaşın sonunda çamura bulanmış bir bayrak gibi. Teni pırıl pırıl ışıyor. Ayakları simsiyah. Saçlarındaki suyu silker gibi başını sallıyor. Saçlarının otuz örgüsü çıldırmış gibi. Duruyor. Bu örgüler artık havada dönmüyor, yalnızca titriyorlar. İşte, diyor, işte örgülerden birini çözme zamanı geldi...

Kalp biçimindeki o teneke uğur takısı yetmedi. Babası, "Her yeri" dediği zaman bir korku düşmüştü içime. Bunun ne olduğunu biliyordum, ya da bildiğimi sanıyordum. Başka bir uğur takısı gerekiyordu, tenekeden değil de, seslerden yapılmış bir nazarlık. İşte öyle bir şey bu anlattıklarım. Alın, dua ederken yaktığınız mumun yanına koyun onu...

Bu kitabın geliri, yazarı tarafından, AIDS'li hastalara yardımı ve toplumun AIDS konusunda bilgilenmesini hedefleyen
AIDS SAVAŞIM DERNEĞİ'ne
(Vakıf Guraba Hastanesi,
Vatan Cad. 34270 Aksaray, İstanbul)
bağışlanmıştır.

John Berger • Düğüne

Aşk ölüm demek olduğunda, nasıl yaşanır bir düğün?

Müzik kanına karışıyor Ninon'un, lenfositlerin, NK'lerin, Beta 2' lerin sayılarına baş kaldırarak. Müzik Gino için dizlerimde, diyor vücudu, müzik kürek kemiklerimin altında, kalça kemiğimin arasında... Gino için müzik, parmaklarımın küçük kemiklerinde, pankreasımda ve beni öldürecek olan virüsümde, yapamayacağım her siktirik şeyde ve gözlerimin sorduğu karşılıksız sorularda senin müziğinle birlikte çalınan müzik var Gino.

Müzik duruyor, Gino, Ninon'a bakıyor ve: Mutluluk üstüne tek söz söylemeden bunu gerçekleştirebiliriz, değil mi? diyor.

Ninon duraksıyor, sonra gözleri mutluluktan yaşla dolu, Gino' yu dudaklarından öpüyor.

Sonsuzluktan önce ne yapacağız?

Acele etmeyeceğiz.

Ön Kapak Resmi: **Marc Chagall**, *Üç Mum*, 1938-40

Metis Edebiyat
ISBN 975-342-133-8

Metis Yayınları
İpek Sokak 9, 80060 Beyoğlu, İstanbul

